

Ministerstwo Funduszy
i Polityki Regionalnej

Fundusze Europejskie

Sprawozdanie z realizacji Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 w latach 2022-2023

Warszawa, sierpień 2024 r.

Spis treści

Wykaz skrótów	5
Wstęp	8
1. Postęp rzeczowy realizacji Umowy Partnerstwa	10
2. Postęp finansowy realizacji Umowy Partnerstwa	16
2.1. Postęp finansowy realizacji UP oraz programów krajowych i regionalnych	17
2.2. Postęp finansowy realizacji UP w podziale na cele polityki	20
2.3. Postęp finansowy realizacji UP w podziale na fundusze	21
2.4. Postęp finansowy realizacji UP w podziale na formy wsparcia	22
2.5. Postęp finansowy realizacji UP w podziale na miejsca realizacji projektów (województwa).....	23
2.6. Postęp finansowy realizacji UP w podziale na instrumenty finansowe	25
2.7. Refundacje płatności całkowitych przekazanych z Komisji Europejskiej dla Państw Członkowskich UE	27
3. Monitorowanie przestrzegania przepisów dotyczących koncentracji tematycznej i celów UE	31
3.1. Realizacja celu polityki 1	31
3.2. Realizacja celu polityki 2	31
3.3. Cele klimatyczne.....	31
3.4. Cele środowiskowe	33
3.5. Cele dotyczące bioróżnorodności	33
3.6. Zrównoważony rozwój obszarów miejskich	34
3.7. Rozwój obszarów wiejskich	35
3.8. Obszar włączenia społecznego	36
3.9. Budowanie zdolności partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego	39
4. Wymiar terytorialny oraz formy wsparcia zintegrowanego rozwoju terytorialnego ..	43
4.1. Obszary strategicznej interwencji	43
4.2. Zintegrowane inwestycje terytorialne	50
4.3. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność.....	55
4.4. Inny instrument terytorialny	59

5.	Stan spełnienia warunków podstawowych	64
6.	Realizacja zasad horyzontalnych	69
6.1.	Zasada partnerstwa	69
6.2.	Zasada poszanowania praw podstawowych oraz przestrzegania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, zasada równości mężczyzn i kobiet, zasada równych szans i niedyskryminacji	71
6.3.	Zasada wspierania zrównoważonego rozwoju i zasada „nie czyń poważnych szkód”	74
7.	System koordynacji i monitoringu	76
7.1.	Koordynacja strategiczna wdrażania polityki spójności.....	76
7.1.1.	Komitet Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027	76
7.1.2.	Podkomitet do spraw zdrowia na lata 2021-2027 – Komitet Sterujący do spraw koordynacji wsparcia w sektorze zdrowia	77
7.1.3.	Podkomitet ds. transformacji regionów górniczych – Rada ds. Sprawiedliwej Transformacji.....	81
7.1.4.	Podkomitet do spraw rozwoju partnerstwa.....	81
7.1.5.	Podkomitet do spraw koordynacji środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych na lata 2021-2027 oraz programów zarządzanych centralnie przez Komisję Europejską.....	84
7.1.6.	Podkomitet do spraw rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.....	84
7.2.	Funkcjonowanie Komitetów Monitorujących programy krajowe i regionalne ...	85
8.	Komplementarność programów krajowych i regionalnych wobec Krajowego Planu Odbudowy	98
9.	Ewaluacja polityki spójności	103
9.1.	Zrealizowane badania ewaluacyjne.....	103
9.2.	Rekomendacje	104
9.3.	Budowa potencjału	104
9.4.	Przygotowania do perspektywy na lata 2021-2027.....	106
10.	Widoczność, przejrzystość i komunikacja wsparcia z funduszy europejskich.....	107
10.1.	Informacja i promocja	107
10.2.	Działania koordynacyjne	107
10.3.	Badania.....	108
10.4.	Sieć Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich.....	108

10.5.	Portal Funduszy Europejskich	109
10.6.	Działania promocyjne w mediach	110
10.7.	Edukacja	111
10.8.	Wydarzenia.....	112
10.9.	Zdjęcia.....	113
Załącznik 1. Lista związków ZIT w perspektywie 2021-2027.....		114
Załącznik 2. Artykuły sponsorowane w prasie i Internecie promujące poszczególne programy		118

Wykaz skrótów

Skróty dotyczące programów realizowanych w ramach „Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności na lata 2021-2027 w Polsce”

PK – programy krajowe

FENG – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027

FEnIKS – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027

FEPW – Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027

FEPŻ – Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027

FER – Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027

FERC – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027

FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027

PTFE – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027

PR – programy regionalne

FE dla Dolnego Śląska – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027

FE dla Kujaw i Pomorza – Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

FE dla Lubelskiego – Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027

FE dla Lubuskiego – Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027

FE dla Łódzkiego – Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027

FE dla Małopolski – Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027

FE dla Mazowsza – Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027

FE dla Opolskiego – Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027

FE dla Podkarpacia – Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027

FE dla Podlaskiego – Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

FE dla Pomorza – Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027

FE dla Pomorza Zachodniego – Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027

FE dla Śląskiego – Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027

FE dla Świętokrzyskiego – Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027

FE dla Warmii i Mazur – Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027

FE dla Wielkopolski – Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027

Skróty dotyczące Funduszy Europejskich

EFMRiA – Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS+ – Europejski Fundusz Społeczny Plus

FS – Fundusz Spójności

FST – Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji

Skróty dotyczące rozporządzeń unijnych składających się na pakiet legislacyjny dla polityki spójności na lata 2021-2027 (Dz.U. L 231 z 31 czerwca 2021 r. z późn. zm.)

rozporządzenie ogólne – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

rozporządzenie ws. EWT (Interreg) – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego

rozporządzenie ws. EFRR i FS – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności

rozporządzenie ws. EFS+ – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013

rozporządzenie ws. FST – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1056 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji

Inne skróty

DNSH („Do No Significant Harm”) – zasada „nie czyn poważnych szkód”

IIT – inny instrument terytorialny

IK UP – Instytucja Koordynująca Umowę Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce

IZ – Instytucja Zarządzająca (programem krajowym lub regionalnym)

KM – Komitet Monitorujący

RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność

UP – Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce

ZIT – zintegrowane inwestycje terytorialne

ustawa wdrożeniowa – ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. z 2022, poz. 1079)

Wstęp

„Sprawozdanie z realizacji Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027” jest corocznym dokumentem przygotowywanym przez Ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego. Ma ono charakter sprawozdawczy i przedstawia działania podejmowane w danym roku przez Polskę na rzecz realizacji „Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce”.

Obowiązek opracowania sprawozdania wynika z art. 14f ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324 z późn. zm.). Stanowi on, że minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego sporządza sprawozdanie roczne z realizacji umowy partnerstwa w terminie 8 miesięcy od zakończenia każdego roku oraz przedkłada je Komitetowi do spraw Umowy Partnerstwa i Radzie Ministrów do wiadomości. Stanowi on także, że pierwsze sprawozdanie z realizacji umowy partnerstwa obejmuje pierwsze dwa lata jej realizacji, a minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego sporządza je w trzecim roku realizacji umowy partnerstwa.

„Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce” (UP)¹ to strategia wykorzystania funduszy europejskich w Polsce. Z jednej strony określa cele i sposób ich realizacji – planowane działania, zakres wsparcia z funduszy europejskich, instytucje odpowiedzialne za zarządzanie funduszami i programy, z drugiej natomiast – określa plan finansowy, czyli formy wsparcia finansowego i podział funduszy europejskich na cele i lata. UP obejmuje nie tylko programy polityki spójności UE, ale i program Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027, który wspiera cele wspólnej polityki rybołówstwa, polityki morskiej UE oraz międzynarodowych zobowiązań UE w dziedzinie zarządzania oceanami.

UP została przyjęta przez Komisję Europejską 30 czerwca 2022 r. Przyjęcie UP przez KE umożliwiło rozpoczęcie jej realizacji – zostały powołane Komitety Monitorujące (KM), KM przyjmowały stopniowo kryteria wyboru projektów, właściwe instytucje ogłaszały nabory projektów, oceniały i wybierały projekty, a następnie zawierały z beneficjentami umowy o dofinansowanie. Beneficjenci rozpoczęli realizację projektów i ponosili wydatki.

Zatem realizacja UP rozpoczęła się w 2022 roku, a opracowane sprawozdanie jest pierwszym i obejmuje lata 2022-2023. Prezentuje ono najważniejsze działania wpisujące się w proces realizacji polityki spójności w Polsce oraz najważniejsze wydarzenia związane z wdrażaniem UP i wszystkich programów na lata 2021-2027, które miały miejsce w latach 2022-2023.

Sprawozdanie zostało przygotowane w oparciu o informacje przekazane przez: Instytucje Koordynujące Umowę Partnerstwa funkcjonujące w ramach Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (MFIPR), Instytucje Zarządzające programami krajowymi funkcjonujące w ramach MFIPR, Instytucję Zarządzającą programem Fundusze

¹ Tekst dostępny jest na stronie <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/umowa-partnerstwa/czym-jest-umowa-partnerstwa/>.

Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027 (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi),
Instytucję Zarządzającą programem Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową
2021-2027 (Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej) oraz Instytucję
Pośredniczącą programem Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko
2021-2027 (Ministerstwo Zdrowia).

1. Postęp rzeczowy realizacji Umowy Partnerstwa

W perspektywie finansowej na lata 2021-2027 Polska będzie realizować działania w ramach wszystkich pięciu celów polityki oraz celu szczegółowego FST określonych w art. 5 rozporządzenia ogólnego, tj.:

- CP1 – Bardziej konkurencyjna i inteligenta Europa;
- CP2 – Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna, zmierzająca w kierunku zeroemisyjnej oraz odporna Europa;
- CP3 – Lepiej połączona Europa;
- CP4 – Europa o silniejszym wymiarze społecznym;
- CP5 – Europa bliższa obywatelom;
- cel szczegółowy FST (zwany także CP6) – łagodzenie skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.

W UP określono, w jaki sposób cele te będą realizowane oraz jakie są oczekiwane rezultaty tych działań. Oczekiwane rezultaty zostały określone w UP w ujęciu ilościowym lub jakościowym. Są one nazywane wskaźnikami rezultatu strategicznego.

Monitorowanie wartości tych wskaźników służy do pomiaru realizacji UP.

Wartości bazowe i docelowe w UP dla większości z tych wskaźników zostały przyjęte za strategiami sektorowymi rozwoju kraju obowiązującymi w Polsce. Wartości docelowe zostały oszacowane na 2030 r. i zatwierdzone przez Radę Ministrów kierunkowymi dokumentami strategicznymi w Polsce.

Natomiast wartości bazowe prezentowane w sprawozdaniu to odczyty wartości wskaźników za 2020 r. – bezpośrednio poprzedzający monitorowaną perspektywę finansową, a w przypadku ich braku – odczyty wartości wskaźników za wcześniejsze lata (rok wskazano w nawiasie).

Wartości bazowe, bieżące i docelowe wskaźników rezultatu prezentowane są w systemie STRATEG (<https://strateg.stat.gov.pl/#/>).

Tabela 1. Wskaźniki rezultatu strategicznego

Nazwa wskaźnika i jednostka miary	Wartość bazowa (2020)	Wartość sprawozdawcza (2022)	Wartość sprawozdawcza (2023)	Wartość docelowa (2030)
CP1				
1. Nakłady na B+R w relacji do PKB (GERD) [%]	1,39	1,46	bd	2,5

Nazwa wskaźnika i jednostka miary	Wartość bazowa (2020)	Wartość sprawozdawcza (2022)	Wartość sprawozdawcza (2023)	Wartość docelowa (2030)
2. Udział eksportu wyrobów wysokiej techniki w eksporcie ogółem [%]	9,0	9,1	bd	15
3. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w przemyśle [%]	31,4	32,2	bd	35
4. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w sektorze usług [%]	30,8	32,1	bd	30
5. Indeks ekoinnowacyjności [EU27=100]	60	67,37	bd	wzrost
6. Liczba robotów na 10 000 pracujących w przetwórstwie przemysłowym [sztbd]	42 (2018)	52,0	bd	135
7. Miejsce Polski we wskaźniku DESI (Digital Economy and Society Index) w wymiarze łączność (angbd connectivity) [pozycja w rankingu]	25	25	bd	22
8. Inwestycje sektora prywatnego jako [% PKB]	13,9	12,7	bd	20
9. Odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną do przekazywania wypełnionych formularzy [%]	34	bd	bd	57
10. Pozycja Polski w rankingu Open Data Maturity	6	3	2	Poprawa w rankingu
11. Odsetek gospodarstw domowych w zasięgu dostępu do Internetu o przepustowości dosyłowej łączy wynoszącej co najmniej 100 Mb/s [%]	28,3	bd	bd	100
12. Odsetek osób korzystających regularnie (co najmniej raz w tygodniu) z Internetu [%]	81	86	85	95
CP2				
1. Udział węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej [%]	68	bd	bd	56
2. Zużycie energii pierwotnej [Mtoe]	96,8	98,5	bd	91,3

Nazwa wskaźnika i jednostka miary	Wartość bazowa (2020)	Wartość sprawozdawcza (2022)	Wartość sprawozdawcza (2023)	Wartość docelowa (2030)
3. Odsetek gospodarstw domowych w miastach wykorzystujących węgiel kamienny do ogrzewania [%]	20 (2018)	bd	bd	0
4. Odsetek gospodarstw domowych na wsi wykorzystujących węgiel kamienny do ogrzewania [%]	71,3 (2018)	bd	bd	0 (2040)
5. Dynamika emisji gazów cieplarnianych (1990=100) [%]	78,30	80,50	bd	70
6. Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto [%]	16,10	16,88	bd	23
7. Zdolność transportu sieciami gazowymi mieszaniny gazów zdekarbonizowanych [%]	bd	bd	bd	10
8. Spadek poziomu ubóstwa energetycznego [%]	10,1	bd	bd	6%
9. Liczba aglomeracji i miast powyżej 100 tys. Mieszkańców, w których wartość wskaźnika średniego narażenia nie przekracza $\mu\text{g}/\text{m}^3$ pułapu stężenia ekspozycji na pył $\text{PM}_{2,5}$ na poziomie 20	21	25	bd	30
10. Stan jakości powietrza (46 stref w skali kraju, w których dokonuje się oceny jakości powietrza) [%]	35,6	30,4	4,3	0
11. Pojemność obiektów małej retencji wodnej [dam^3]	852 978,8	859 996,9	870 987,2	845 000
12. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej [%]	71,6	72,3	bd	85
13. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków [%]	74,9	75,7	75,9	86
14. Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych wytworzonych [%]	60,2	61,9	69,7	77
15. Wskaźnik recyklingu odpadów komunalnych [%]	39	bd	bd	60
16. Liczba przewozów pasażerów komunikacją miejską w przeliczeniu na 1 mieszkańca	104,1	143	bd	wzrost

Nazwa wskaźnika i jednostka miary	Wartość bazowa (2020)	Wartość sprawozdawcza (2022)	Wartość sprawozdawcza (2023)	Wartość docelowa (2030)
CP3				
1. Wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej WMDT	38,7	bd	bd	45
2. Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej (WKDT II) syntetyczny	36,79	bd	bd	wzrost
3. Liczba ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych [szt]	2491	1896	bd	spadek
4. Liczba ofiar śmiertelnych na 100 wypadków drogowych	10,6	8,9	bd	spadek
5. Liczba odprawionych pasażerów (wyjazdy) transportem kolejowym [mln osób]	189,476	bd	bd	wzrost
CP4				
1. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata [%],	72,7	76,7	77,9	78,3
- kobiety [%]	65,2	70,3	72,0	70
- osoby od 20 do 24 roku życia [%]	50,1	50,7	52,5	60
- osoby od 50 do 64 roku życia [%]	58,7	64,8	bd	wzrost
2. Wskaźnik aktywnego starzenia się (AAI)	31,4	bd	bd	35
3. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym	28	32	32	40
4. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym [%]	17,0	15,9	16,3	17
5. Odsetek gmin, które realizują usługi opiekuńcze [%]	89,4	bd	bd	95
6. Odsetek gmin, w których uruchomiono specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi [%]	12,4	bd	bd	70
7. Odsetek jednostek samorządu terytorialnego, które opracowały i realizują lokalne lub regionalne plany deinstytucjonalizacji usług społecznych [%]	bd	0	bd	50

Nazwa wskaźnika i jednostka miary	Wartość bazowa (2020)	Wartość sprawozdawcza (2022)	Wartość sprawozdawcza (2023)	Wartość docelowa (2030)
8. Młodzież niekontynuująca nauki [%]	5,3	4,7	3,7	spadek
9. Osoby dorosłe w wieku 25-64 lata uczestniczące w kształceniu i szkoleniu [%]	3,7	7,6	8,7	9
10. Osoby w wieku 16-74 posiadające podstawowe i ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe	50,3	bd	44,3	66
11. Odsetek dzieci w wieku poniżej 3 lat objętych różnymi formami opieki instytucjonalnej [%]	17,5	23,1	bd	28,5
12. Wskaźnika przeciętnego trwania życia w zdrowiu (HLY) [lata]				
- kobiety;	64,3	64,1	bd	75
- mężczyźni	60,3	60,8	bd	69
13. Udział osób zatrudnionych w III sektorze w ogóle zatrudnionych w gospodarce narodowej [%]	1	1	bd	3
CP6				
1. Pracujący w „Górnictwie i Wydobywaniu” (wg PKD) [tys. osób]	120	111	bd	spadek
2. Powierzchnia zdewastowanych i zdegradowanych gruntów wymagających rekultywacji [ha]	62 482	61 961	60 370	spadek

Źródło: opracowanie własne na podstawie Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 oraz danych GUS (<https://strateg.stat.gov.pl/#/>)

Analiza postępu realizacji wskaźników rezultatu strategicznego:

CP1

Wartości większości wskaźników strategicznych mających na celu obrazowanie zmian w obszarze interwencji CP1 w okresie sprawozdawczym, tj. w latach 2022-2023 r. wykazuje korzystną, zgodną z oczekiwaniami tendencję. Wyjątek stanowi wskaźnik „Inwestycje sektora prywatnego (przedsiębiorstw i gospodarstw domowych) w relacji do PKB”, gdyż jego wartość odnotowana w 2022 r. pogorszyła się w stosunku do roku bazowego oraz wskaźnik obrazujący pozycję Polski w rankingu DESI w obszarze łączności wśród państw UE, która to pozycja od 2020 r. nie uległa zmianie.

Analizując osiągnięte wartości wskaźników w stosunku do wartości bazowej z 2020 r. można zaobserwować, że w przypadku wskaźników pokazujących udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw z sektora usług [%] i ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych [%], wartość docelowa pierwszego ze wskaźników została już osiągnięta w pełni, a w przypadku drugiego – w ponad 90%.

CP2

Wartości większości wskaźników strategicznych mających na celu obrazowanie zmian w obszarze interwencji CP2 w okresie sprawozdawczym są zgodne z oczekiwaniami, niemniej jednak tempo zmian w ujęciu rok do roku jest bardzo powolne i jeśli się utrzyma, może być niewystarczające w stosunku do wyznaczonych wartości docelowych. W przypadku wskaźników „Zużycie energii pierwotnej” oraz „Dynamika emisji gazów cieplarnianych” wartości osiągnięte w 2022 r. są gorsze od odczytów z roku bazowego.

Dla wskaźnika „Pojemność obiektów małej retencji wodnej [dam³]” została już osiągnięta wartość docelowa.

CP3

Wartości docelowe wskaźników strategicznych mających na celu obrazowanie zmian w obszarze interwencji CP3 zostały w większości zaprojektowane w ujęciu jakościowym, tj. wzrost/spadek. W okresie sprawozdawczym nie są obecnie dostępne dane o osiągniętych parametrach w przypadku wskaźników z rodziny WMDT (zostaną podane w następnym sprawozdaniu). Wartości wskaźników dotyczących ofiar w wypadkach drogowych wykazują korzystną, zgodnie z oczekiwaniami tendencję spadkową.

CP4

Wartości większości wskaźników strategicznych mających na celu obrazowanie zmian w obszarze interwencji CP4 w okresie sprawozdawczym wykazują korzystną, zgodną z oczekiwaniami tendencję. W przypadku wskaźników zatrudnienia odczyty z okresu sprawozdawczego są znakomite i realizują wyznaczone na 2030 r. wartości docelowych od 80-100%, a w przypadku wskaźnika zatrudnienia kobiet nawet przekraczają wartość docelową.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem jest osiągnięty w ponad 90%. Wartości wskaźników: uczestnictwa w kształceniu dorosłych oraz opieki instytucjonalnej dla dzieci poniżej 3 lat, osiągnęły ponad 80% szacowanej wartości docelowej. Wartości wskaźnika przeciętnego trwania w zdrowiu – zarówno dla kobiet jak i mężczyzn – są dalekie od wyznaczonej wartości docelowej i nie uległy istotnym zmianom w stosunku do wartości z 2020 r.

CP6

Wartości wskaźników strategicznych mających na celu obrazowanie zmian w obszarze interwencji tego celu w okresie sprawozdawczym wykazują korzystną, zgodną z oczekiwaniami spadkową tendencję.

2. Postęp finansowy realizacji Umowy Partnerstwa

Postęp finansowy realizacji celów określonych w UP mierzymy w szczególności: liczbą i wartością złożonych wniosków o dofinansowanie, zawartych umów o dofinansowanie oraz środków rozliczonych na poziomie beneficjenta. Analizujemy je w szczególności w podziale na poszczególne programy krajowe i regionalne, cele polityki spójności oraz Fundusze Europejskie.

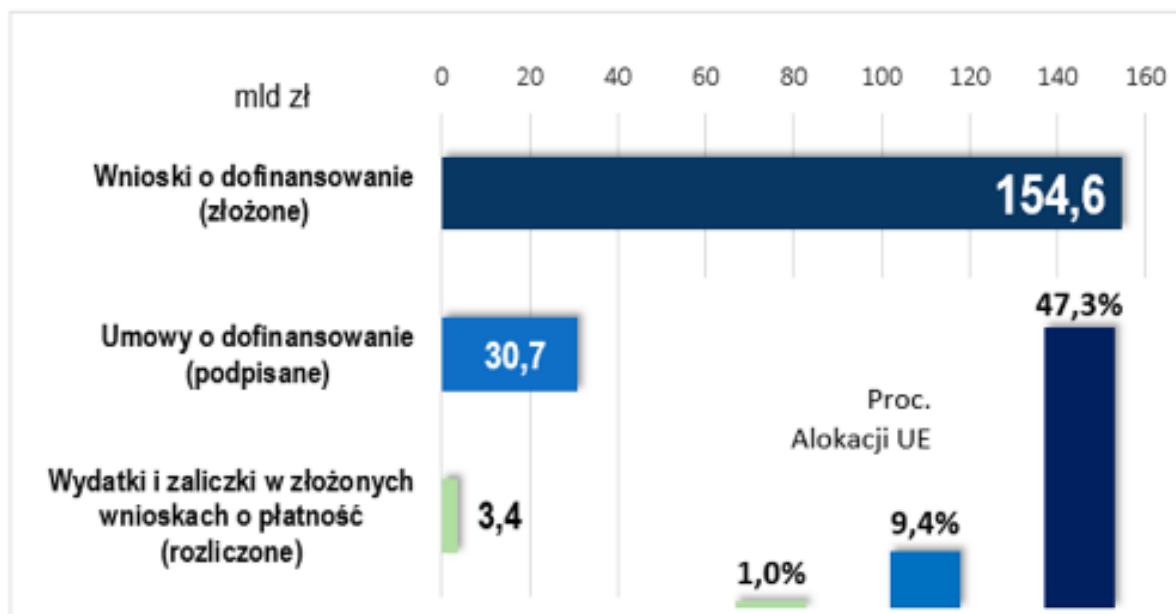
Według danych wygenerowanych z centralnego systemu teleinformatycznego SL2021 do 31 grudnia 2023 r. w ramach 7 krajowych (FENG, FEnIKS, FEPW, FERC, FERS i PTFE, zarządzanych przez MFIPR i FER zarządzany przez MRIRW) i 16 regionalnych programów na lata 2021-2027:

- ogłoszono i zakończono 974 nabory o łącznym budżecie 137,9 mld PLN, co w przybliżeniu odpowiada ok. 42% alokacji UE²;
- złożono 22 349 wniosków o dofinansowanie na kwotę wydatków ogółem 222,9 mld PLN, w tym kwota dofinansowania – 154,6 mld PLN, co w przybliżeniu odpowiada ok. 47% alokacji UE;
- podpisano 1 186 umów o dofinansowanie na kwotę wydatków ogółem 40,1 mld PLN, w tym wkład UE – 30,7 mld PLN, co w przybliżeniu odpowiada ok. 9% alokacji UE;
- rozliczono wydatki beneficjentów w zarejestrowanych wnioskach o płatność do certyfikacji i udzielonych i nierozliczonych zaliczkach, kwota dofinansowania - 3,4 mld PLN, w tym wartość samych wydatków we wnioskach o płatność wyniosła 762,0 mln PLN wydatków uznanych za kwalifikowalne, a 672,3 mln PLN wkładu UE.

Pierwszy nabór został ogłoszony w programach EWT Interreg dnia 20 grudnia 2022 r. (EWT Południowy Bałtyk), a w programach krajowych dnia 27 lutego 2023 r. (FENG).

² Alokacja UE przeliczona z EUR na PLN po kursie KE do certyfikacji na grudzień 2023, tj. 1 EUR = 4,3355 PLN.

Wykres 1. Postęp finansowy realizacji UP 2021-2027 (złożone wnioski o dofinansowanie, podpisane umowy o dofinansowanie oraz rozliczone wydatki i zaliczki w złożonych wnioskach o płatność) w 2023 r.

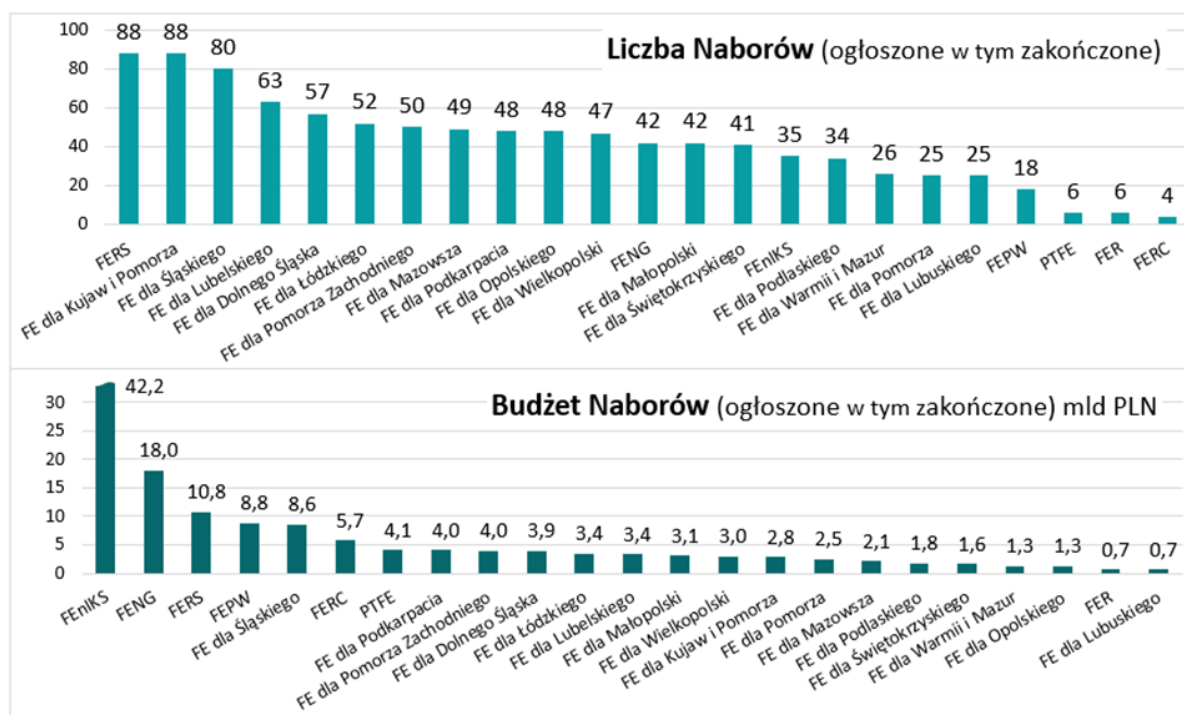
Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

2.1. Postęp finansowy realizacji UP oraz programów krajowych i regionalnych

Według danych wygenerowanych z centralnego systemu teleinformatycznego SL2021 do 31 grudnia 2023 r. w ramach 7 krajowych i 16 regionalnych programów 2021-2027: ogłoszono i zakończono razem 974 nabory o łącznym budżecie 137,9 mld PLN, z czego:

- w krajowych programach liczba – 199, kwota dofinansowania – 90,4 mld PLN;
- w programach regionalnych liczba – 775, kwota dofinansowania – 47,5 mld PLN.

Wykres 2. Liczby oraz budżety ogłoszonych, w tym zakończonych naborów w 2023 r. wg programów krajowych i regionalnych 2021-2027

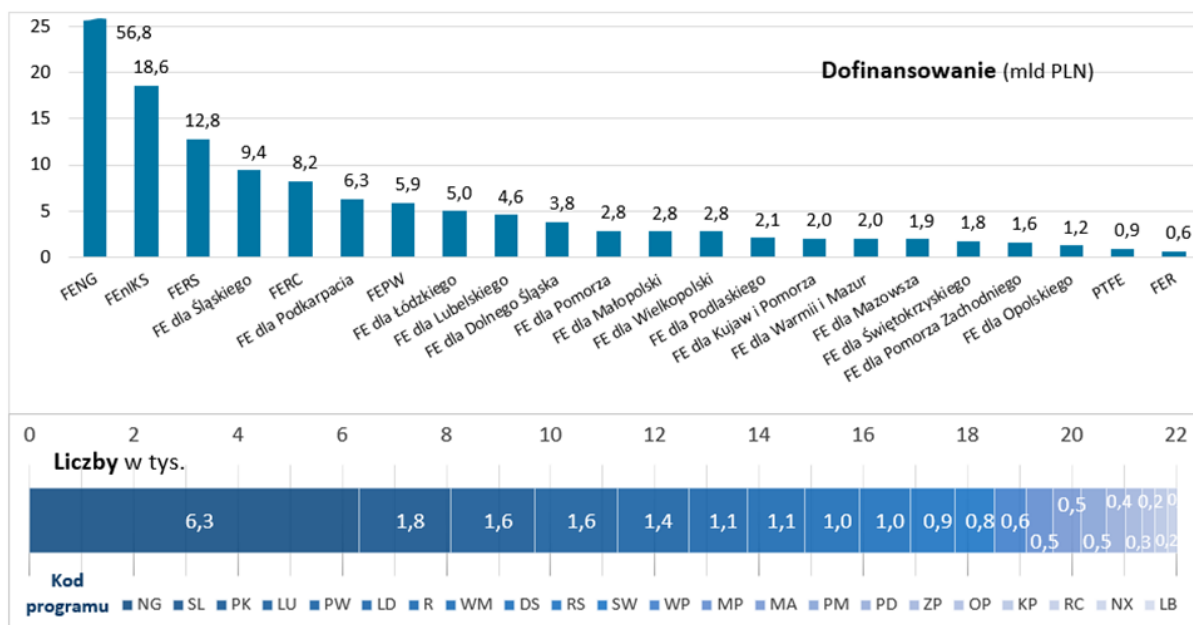

Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

Wnioskodawcy złożyli w sumie 22,3 tys. wniosków o dofinansowanie na kwotę wydatków ogółem 222,9 mld PLN, w tym kwota dofinansowania – 154,6 mld PLN, z czego:

- w krajowych programach liczba – 10,1 tys., kwota dofinansowania – 103,9 mld PLN;
- w regionalnych programach liczba – 12,2 tys., kwota dofinansowania – 50,6 mld PLN.

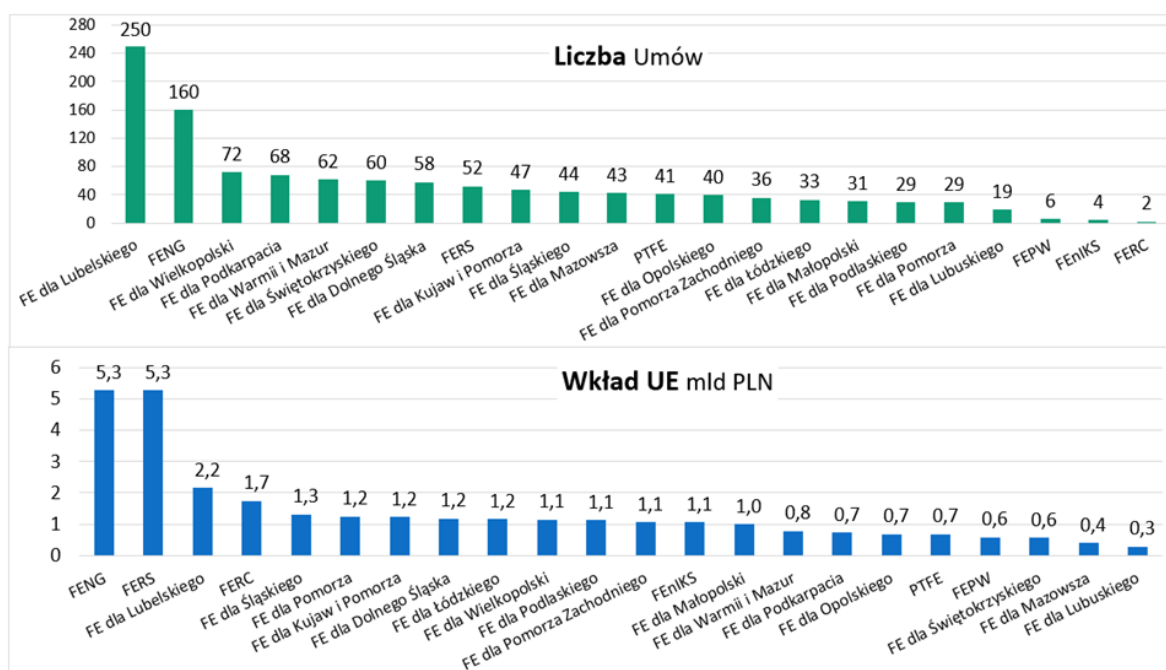
Wykres 3. Kwoty i liczby złożonych przez beneficjentów wniosków o dofinansowanie w 2023 r. wg programów krajowych i regionalnych 2021-2027

Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

Z beneficjentami podpisano 1186 umów o dofinansowanie na kwotę wydatków ogółem 40,1 mld PLN, w tym wkład UE – 30,7 mld PLN, z czego: krajowe programy liczba – 265, kwota wkładu UE – 14,6 mld PLN; regionalne programy liczba – 921, wkład UE – 16,1 mld PLN.

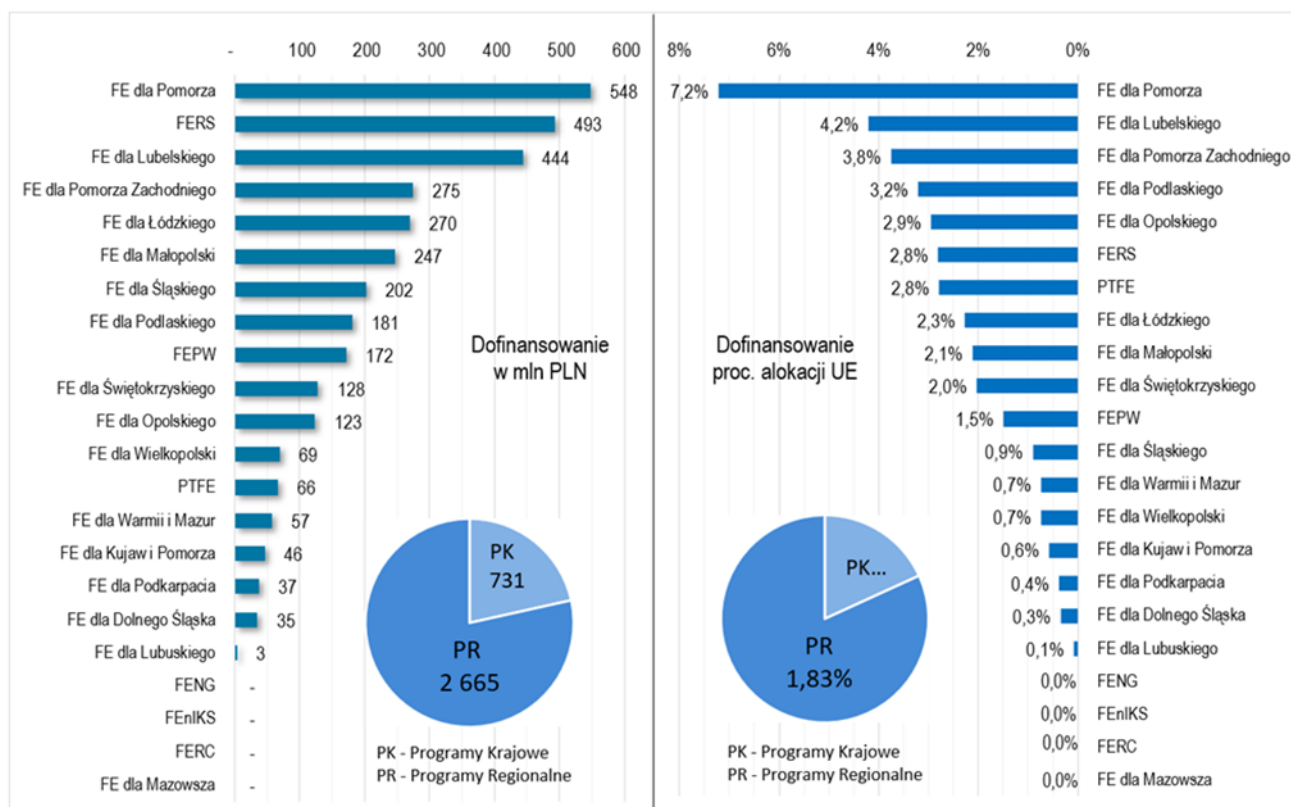
Wykres 4. Kwoty i liczby podpisanych z beneficjentami umów o dofinansowanie w 2023 r. wg programów krajowych i regionalnych 2021-2027

Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

Rozliczono wydatki beneficjentów w zarejestrowanych wnioskach o płatność do certyfikacji i udzielonych i nierozliczonych zaliczkach, kwota dofinansowania – 3,4 mld PLN, z tego: w krajowych programach kwota dofinansowania – 731 mln PLN; w regionalnych programach kwota dofinansowania – 2,7 mld PLN.

Wykres 5. Rozliczone wydatki beneficjentów w zarejestrowanych wnioskach o płatność do certyfikacji i udzielonych i nierozliczonych zaliczkach (kwoty dofinansowania w mln PLN oraz jako proc. alokacji UE) w 2023 r. wg programów krajowych i regionalnych 2021-2027

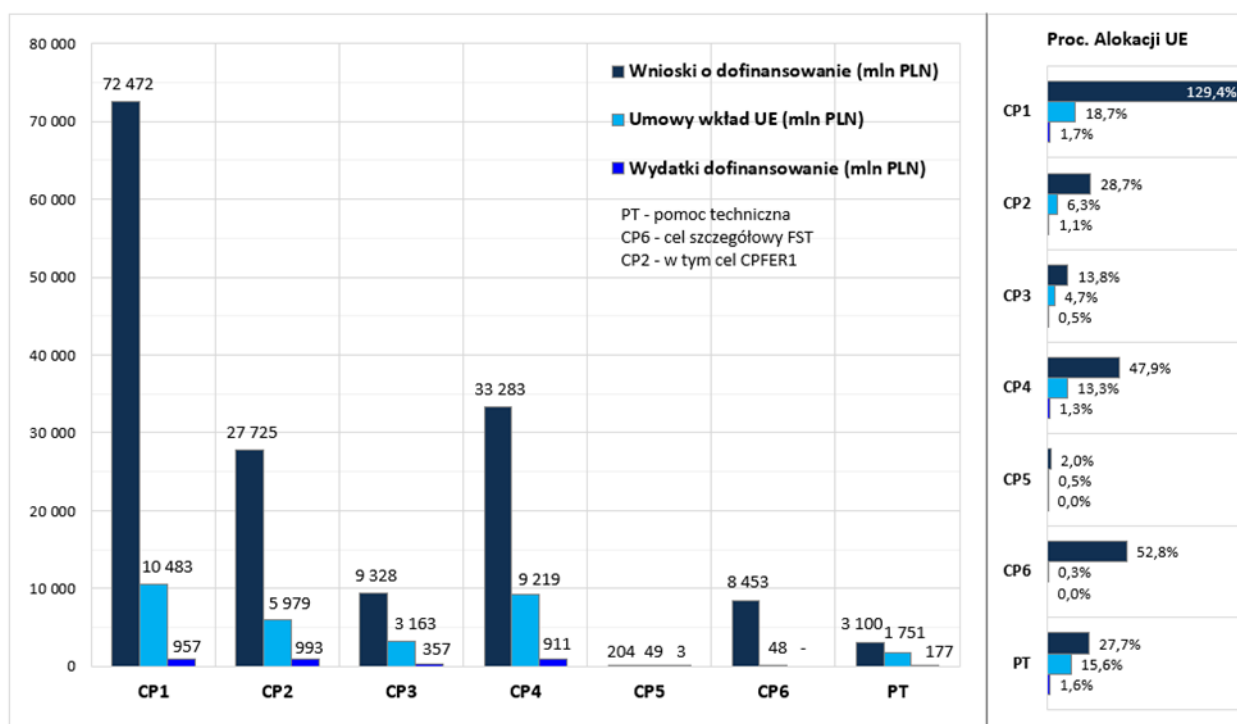
Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

2.2. Postęp finansowy realizacji UP w podziale na cele polityki

Polska realizuje działania w ramach wszystkich pięciu celów polityki oraz celu szczegółowego FST określonych w art. 5 rozporządzenia ogólnego.

Na koniec 2023 r. najwyższe wartości bezwzględne w złożonych wnioskach o dofinansowanie odnotowano w CP1 – 72,5 mld PLN co stanowiło ponad ok. 130% alokacji UE, a wartość podpisanych umów o dofinansowanie wyniosła – 10,5 mld PLN wkładu UE, tj. ok. 19% alokacji UE. Wysoką wartość w złożonych wnioskach o dofinansowanie osiągnięto również w CP4 – 33,3 mld PLN, tj. ok. 48% alokacji UE, gdzie wartość podpisanych umów o dofinansowanie wyniosła tam – 9,2 mld PLN wkładu UE, tj. ok. 13% alokacji UE. CP2 wartość złożonych wniosków o dofinansowanie – 27,7 mld PLN, tj. 29% alokacji UE, wartość umów o dofinansowanie – 6,0 mld PLN, tj. ponad 6% alokacji UE. Natomiast w celu szczegółowym FST (CP6) osiągnięto wartość w złożonych wnioskach o dofinansowanie – 8,5 mld PLN, tj. 53% alokacji UE.

Wykres 6. Wnioski i umowy o dofinansowanie oraz rozliczone wydatki beneficjentów w zarejestrowanych wnioskach o płatność do certyfikacji i udzielonych i nierozliczonych zaliczkach (kwoty dofinansowania/wkładu UE w mln PLN oraz jako proc. alokacji UE) na koniec 2023 r. wg celów polityki

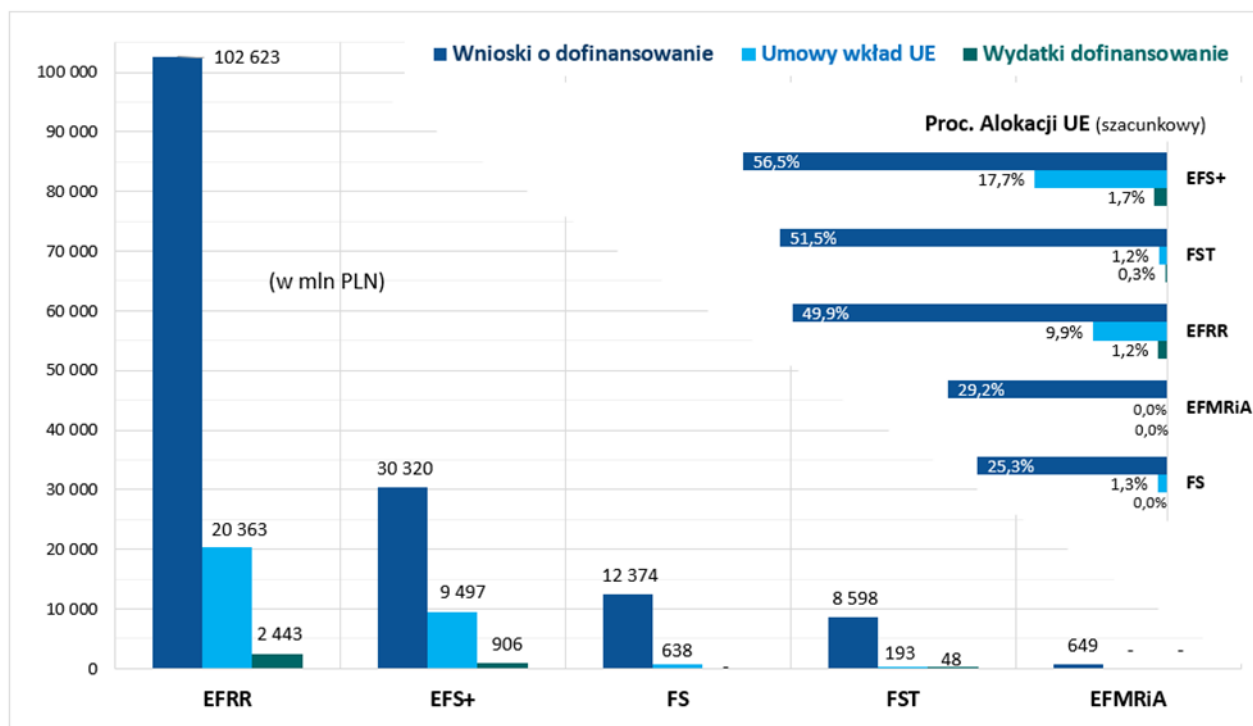
Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

2.3. Postęp finansowy realizacji UP w podziale na fundusze

Programy realizowane w ramach UP finansowane są z następujących funduszy: EFRR, EFS+, FS, FST i EFMRIa.

Na koniec 2023 r. najwyższe wartości bezwzględne w złożonych wnioskach o dofinansowanie odnotowano w EFRR – 102,6 mld PLN, co stanowiło ok. blisko 50% alokacji UE, a wartość podpisanych umów o dofinansowanie wyniosła tam – 20,4 mld PLN wkładu UE, tj. ok. niecałe 10% alokacji UE. Wysoką wartość w złożonych wnioskach o dofinansowanie osiągnięto również w EFS+ - 30,3 mld PLN, tj. ponad ok. 56% alokacji UE, gdzie wartość podpisanych umów o dofinansowanie wyniosła – 9,5 mld PLN wkładu UE, tj. ok. 18% alokacji UE. FS oraz FST odnotowały na koniec 2023 r. wysoki poziom złożonych wniosków o dofinansowanie, odpowiednio - 12,4 mld PLN i 8,6 mld PLN, tj. 52% i 25% alokacji UE, przy czym poziom kontraktacji na koniec 2023 r. osiągnął nieco ponad 1% absorpcji alokacji UE. Łączna wartość wniosków o dofinansowanie w ramach EFMRIa wyniosła 649,2 mln PLN (co stanowi 29,2 % alokacji), przy czym do końca 2023 r. nie zawarto żadnej umowy o dofinansowanie.

Wykres 7. Wnioski i umowy o dofinansowanie oraz rozliczone wydatki beneficjentów w zarejestrowanych wnioskach o płatność do certyfikacji i udzielonych i nierozliczonych zaliczkach (kwoty dofinansowania/wkładu UE w mln PLN oraz jako proc. alokacji UE) na koniec 2023 r. wg funduszy

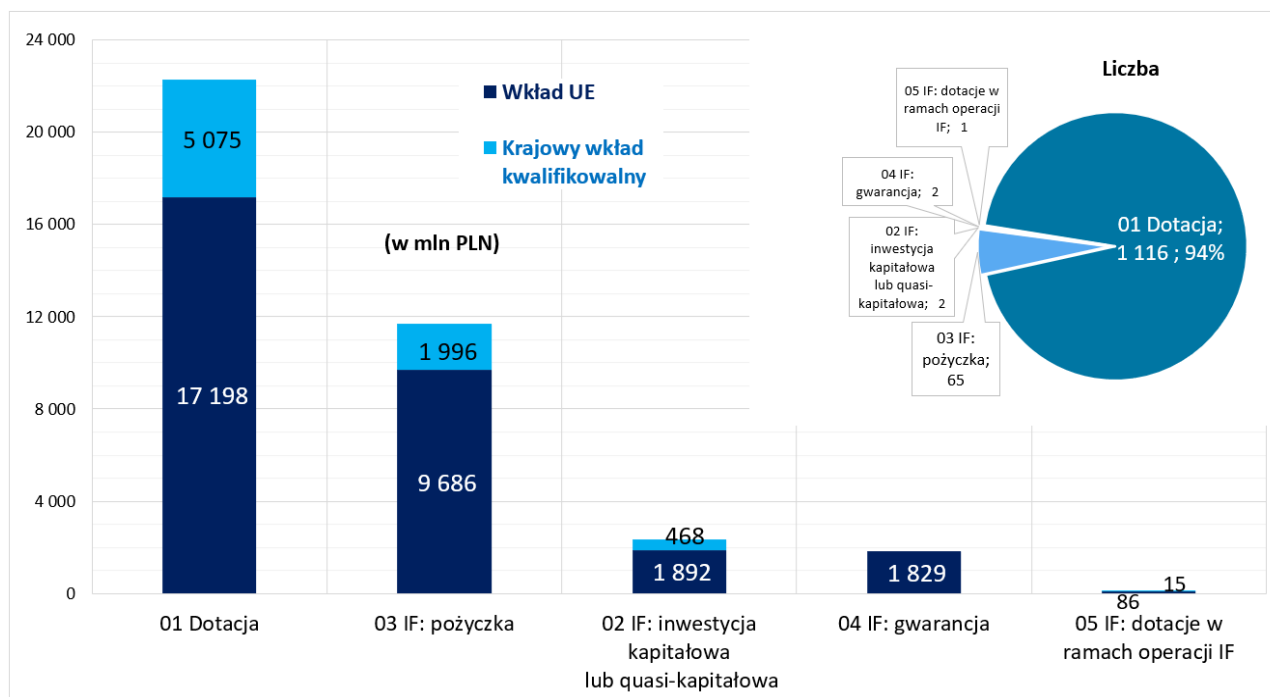
Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

2.4. Postęp finansowy realizacji UP w podziale na formy wsparcia

Wsparcie na rzecz beneficjentów udzielane w ramach programów UP przyjmuje szereg form, obejmujących zarówno wsparcie bezzwrotne, jak i wsparcie zwrotne udzielane w formie pożyczek, a także gwarancji oraz różnego rodzaju form inwestycji kapitałowych.

Na koniec 2023 r. najwyższy udział w wartościach bezwzględnych w podpisanych umowach o dofinansowanie odnotowano w obszarze wsparcia poprzez dotacje – 22,3 mld PLN wydatków kwalifikowalnych, co stanowi 58% kwot umów podpisanych ogółem. Następną znaczną pozycją to wsparcie w formie pożyczek w ramach instrumentów finansowych – 11,7 mld PLN wyd. kwalifikowalnych (31% udziału); następne trzy pozycje wsparcie w formie inwestycji kapitałowych lub quasi-kapitałowych, gwarancji i dotacji w ramach instrumentów finansowych wyniosły łącznie 4,3 mld PLN wydatków kwalifikowalnych co stanowi 11% kwot umów ogółem.

Wykres 8. Umowy o dofinansowanie (liczba oraz kwoty wkładu UE i wydatków kwalifikowalnych w mln PLN) na koniec 2023 r. wg form wsparcia finansowego

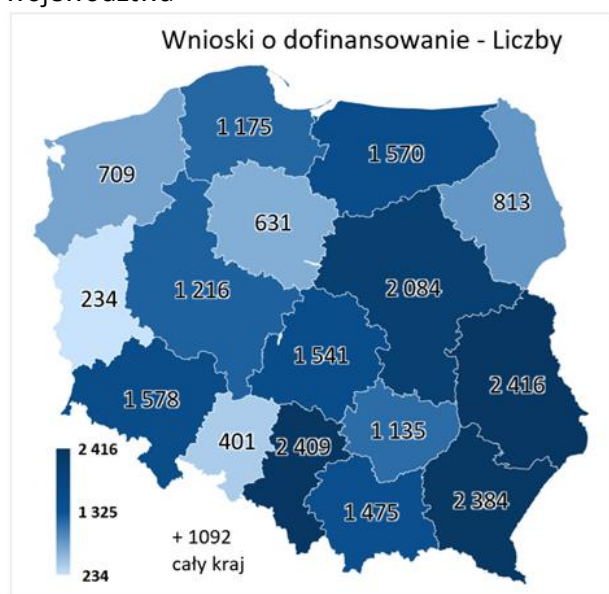

Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

2.5. Postęp finansowy realizacji UP w podziale na miejsca realizacji projektów (województwa)

Analiza liczby wniosków o dofinansowanie złożonych na koniec 2023 r. wg miejsc realizacji projektów wskazuje wyraźnie najwyższe wartości liczbowe w woj. podkarpackim, lubelskim i śląskim, a najniższe w woj. północno-zachodnich.

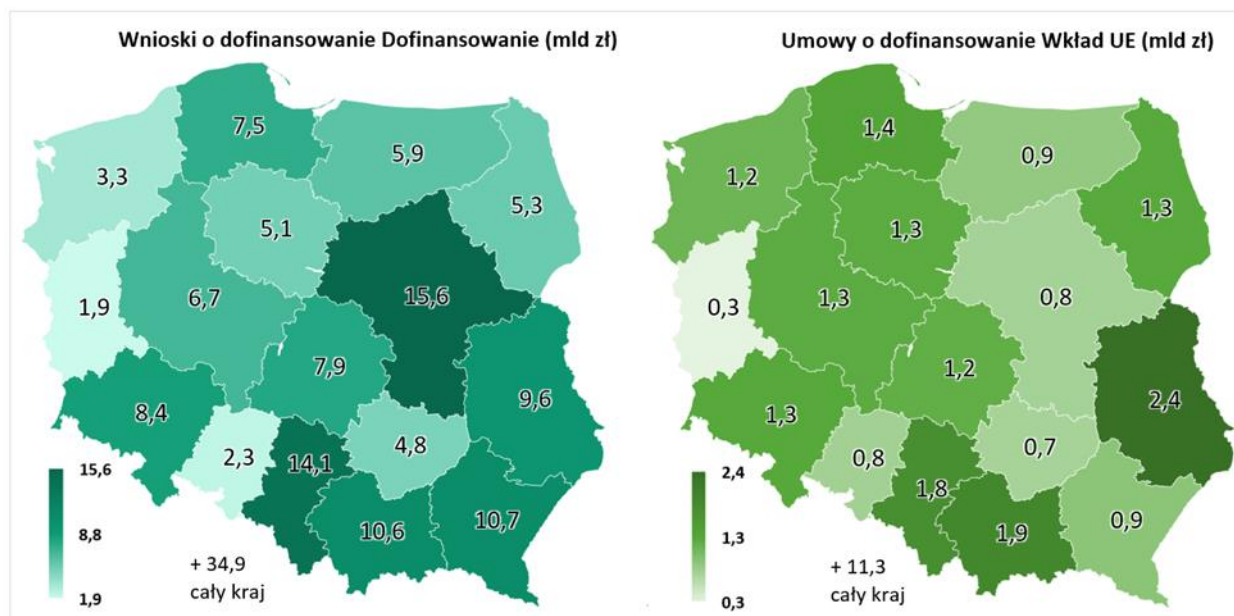
Mapa 1. Liczby wniosków o dofinansowanie na koniec 2023 r. wg miejsc realizacji projektów - województwa

Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

Wnioski o dofinansowanie złożone na koniec 2023 r. wg miejsc realizacji projektów w kwotach bezwzględnych są dominowane przez najludniejsze woj. mazowieckie i śląskie, natomiast w podpisanych umowach o dofinansowanie największą kwotę odnotowano w woj. lubelskim, małopolskim i śląskim, najniższe w woj. mazowieckim i świętokrzyskim.

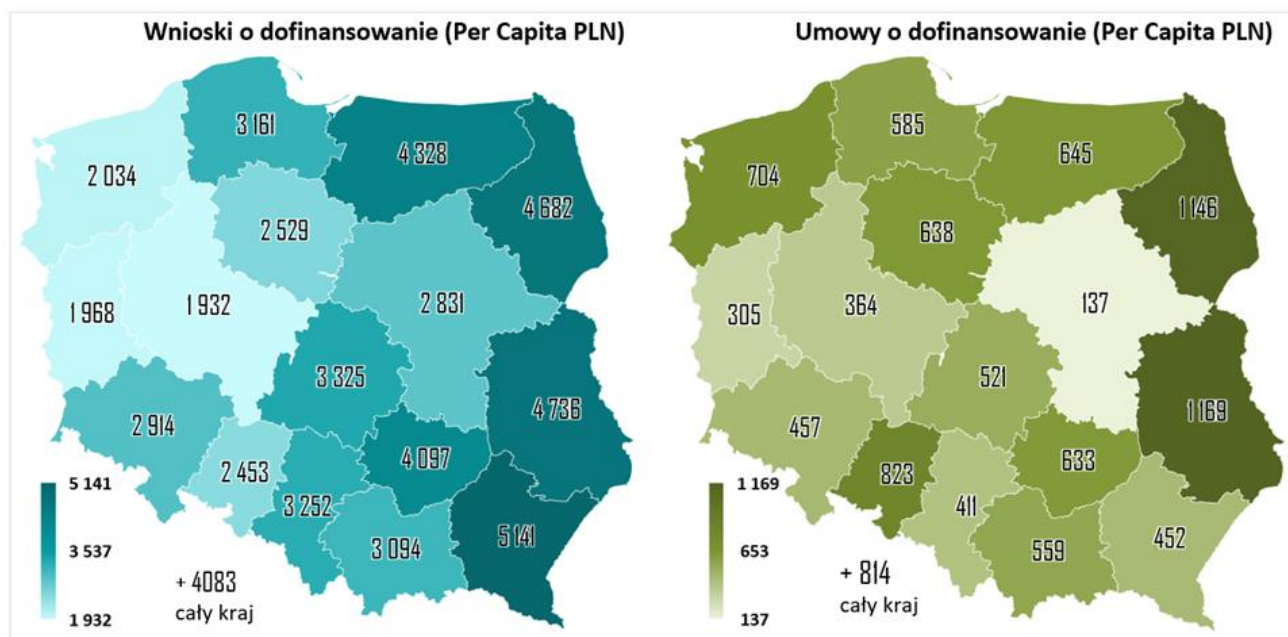
Mapa 2. i Mapa 3. Wnioski o dofinansowanie i umowy o dofinansowanie na koniec 2023 r. wg miejsc realizacji projektów – województwa – kwoty dofinansowania i wkładu UE w mld PLN

Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

Pod względem wniosków o dofinansowanie złożonych na koniec 2023 r. wg miejsc realizacji projektów per capita w PLN wyraźnie wyróżniają się woj. północno-wschodnie i południowo-wschodnie, podczas gdy woj. woj. północno-zachodnich mają najniższe wartości. Odnośnie do umów o dofinansowanie w przeliczeniu per capita również najwyższe wartości osiągnięto w woj. wschodnich (podlaskie i lubelskie), a najniższe w woj. mazowieckim.

Mapa 4. i Mapa 5. Wnioski o dofinansowanie i umowy o dofinansowanie na koniec 2023 r. wg miejsc realizacji projektów – województwa – kwoty dofinansowania i wkładu UE per capita w PLN

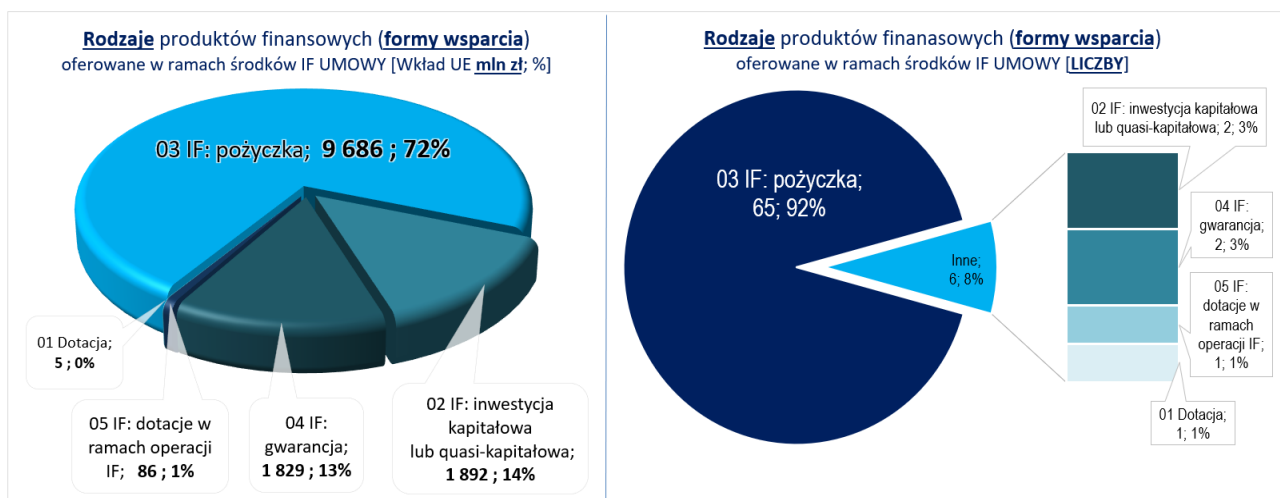
Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

2.6. Postęp finansowy realizacji UP w podziale na instrumenty finansowe

W ramach instrumentów finansowych (IF) oferowany jest szeroki zakres form wsparcia innych niż dotacja bezzwrotna.

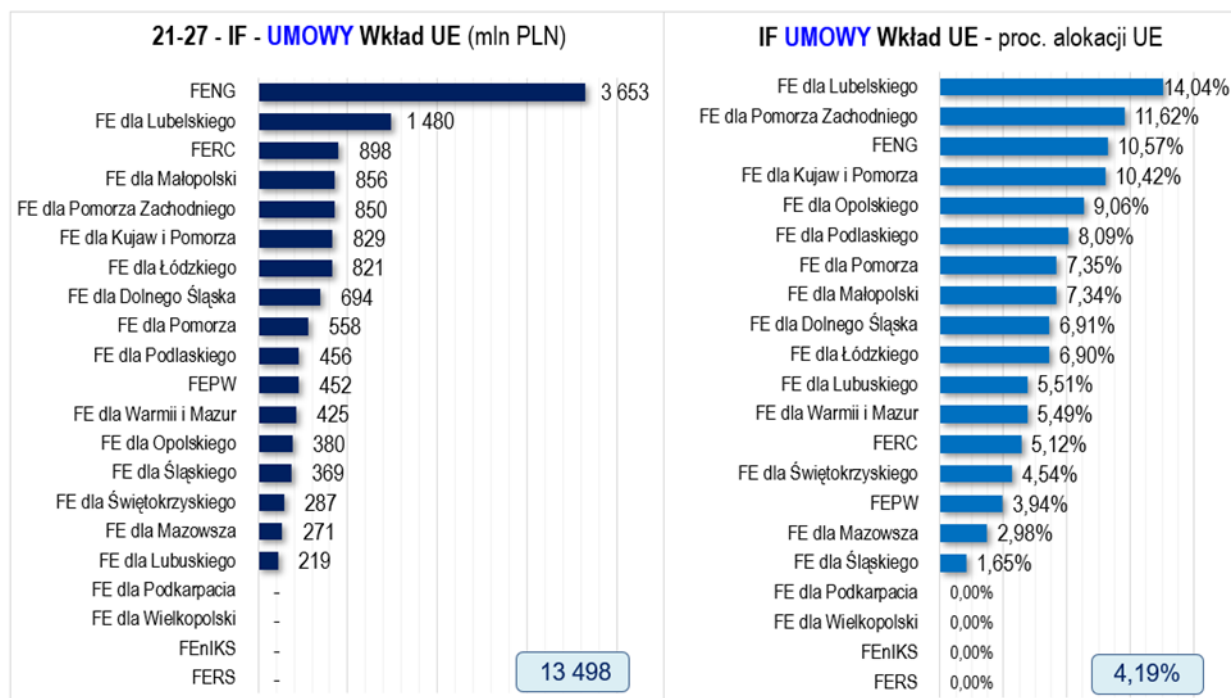
Dominującym rodzajem produktów finansowych oferowanych w ramach IF są pożyczki, których zakontraktowano już na kwotę 9,7 mld zł, co stanowi 72% wartości wszystkich produktów. Kolejne pozycje zajmują inwestycje kapitałowe, na które podpisano umowy w kwocie 1,9 mld PLN (14%), gwarancje – 1,8 mld PLN (13%) oraz pozostałe – 91 mln PLN (ok. 1%). Rozkład liczbowy jest analogiczny do kwotowego, dominują pożyczki 65 umów (92%).

Wykres 9. i Wykres 10. Umowy o dofinansowanie z IF na koniec 2023 r. wg form wsparcia finansowego

Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

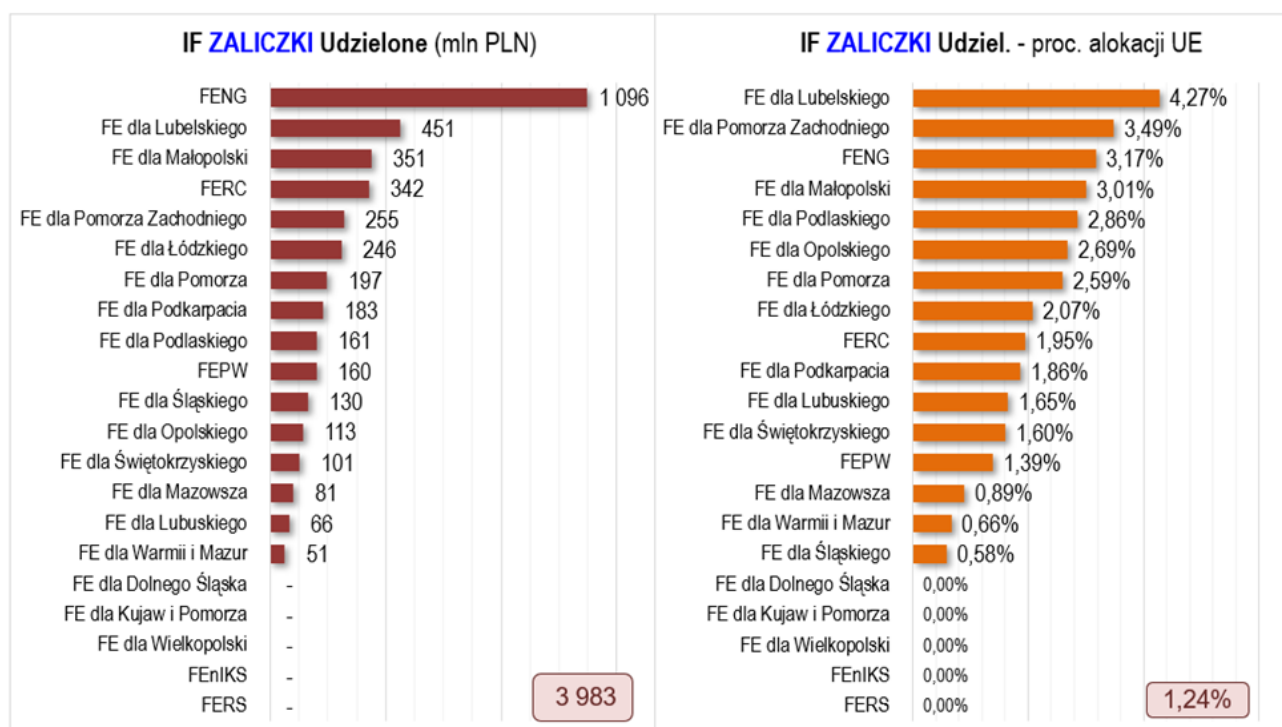
Wykres 11. i Wykres 12. Umowy o dofinansowanie z IF na koniec 2023 r. wg programów

Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

Najbardziej zaawansowane procentowo w porównaniu do alokacji UE w podpisywaniu umów o dofinansowanie z IF jest woj. lubelskie – 14% alokacji, kwotowo – 1,5 mld PLN wkładu UE. Kwotowo dominuje FENG – 3,7 mld PLN wkładu UE, tj. 10,6% alokacji UE, trzecim co do wielkości kwotowej jest FERS – 0,9 mld PLN wkładu UE, tj. 5% alokacji UE. Tylko 2 krajowe i 2 regionalne programy do końca 2023 r. nie podpisały umów z IF.

Wykres 13. i Wykres 14. Zaliczki udzielone beneficjentom z IF na koniec 2023 r. wg programów

Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

Najwyższe procentowo zaawansowanie w porównaniu do alokacji UE w przekazanych beneficjentom kwotach zaliczek odnotowało analogicznie jak w przypadku podpisanych umów, tj. w woj. lubelskie – 4,3%; zachodniopomorskie – 3,5% oraz FENG – 3,2% alokacji UE. Kwotowo na miejscu 1. FENG – 1,1 mld zł; lubelskie – 0,45 mld PLN oraz małopolskie – 0,35 mld PLN udzielonej zaliczki.

2.7. Refundacje płatności całkowitych przekazanych z Komisji Europejskiej dla Państw Członkowskich UE

Według stanu na koniec 2023 r. w ramach perspektywy 2021-2027 Polska otrzymała płatności całkowite (tj. refundacje płatności okresowych netto oraz zaliczki netto tj. po rozliczeniach z KE) w łącznej kwocie 1,8 mld EUR, co stanowi 2,5% alokacji UE dla Polski i jest to wynik nieco poniżej średniej UE27 – 2,9%. Należy zaznaczyć, iż Polska zarządza największą alokacją – blisko 75 mld EUR wkładu UE, co stanowi 20% puli na 27 krajów UE. Najwyższy wynik procentowy w absorpcji alokacji na koniec 2023 r. osiągnęły dwa kraje naszej grupy wyszehradzkiej (Czechy i Węgry). Wynik oscylujący między 2,4% a 2,6% absorpcji alokacji osiągnęło na koniec 2023 r. aż 17 krajów UE.

Wyjaśnienia różnicy między porównywaniem kwot dofinansowania a wkładu UE: wnioskodawcy składając wniosek o dofinansowanie aplikują o określoną kwotę dofinansowania bez rozbijania wnioskowanej kwoty na źródła (wkład unijny, ewentualnie wkład krajowy). Tabele finansowe programu nie zawierają dokładnego odpowiednika kwoty dofinansowania. W celu zobrazowania relatywnej skali środków, o

jakie aplikują wnioskodawcy odniesiono kwotę wnioskowaną do wartości alokacji środków UE.

Poniższe tabele przedstawiają szczegółowe informacje na temat ogłoszonych naborów wniosków o dofinansowanie, zawartych umów o dofinansowanie, wydatków i certyfikacji.

Tabela 2. i Tabela 3. Stan wdrażania Umowy Partnerstwa 2021-2027 wg programów (narastająco do 31 grudnia 2023 r.; dane w mln PLN)

Programy	NABORY ¹		WNIOSKI o dofinans. ²			UMOWY o dofinans. ³			UMD UE / Alok. %
	Licz- ba	Budżet mln PLN	Licz- ba	Kwalifi- kowlne mln PLN	Dofinan- sowanie mln PLN	Liczb a	Kwalifi- kowlne mln PLN	Wkład UE mln PLN	
FEEnKS	35	42 204,8	183	21 204,9	18 585,1	4	1 245,8	1 058,9	1,0%
FENG	42	18 015,0	6 327	88 290,6	56 799,7	160	7 007,3	5 276,7	15,3%
FERS	88	10 795,8	860	13 261,2	12 799,8	52	6 478,1	5 261,4	30,0%
FERC	4	5 746,7	219	9 430,6	8 247,5	2	2 184,3	1 741,1	20,2%
FEPW	18	8 775,0	1 376	7 193,1	5 923,6	6	676,1	585,4	5,1%
PTFE	6	4 112,1	44	942,4	942,4	41	856,3	682,6	28,6%
FER	6	708,3	1 110	653,2	649,2	-	-	-	-
ŁĄCZNIE KRAJOWE	199	90 357,8	10 119	140 976,1	103 947,3	265	18 448,0	14 606,1	8,0%
FE dla Dolnego Śląska	57	3 931,0	978	5 185,6	3 784,4	58	1 690,4	1 183,1	11,8%
FE dla Kujaw i Pomorza	88	2 849,2	238	2 356,9	2 040,3	47	1 466,3	1 221,2	15,3%
FE dla Lubelskiego	63	3 371,9	1 576	5 293,3	4 555,1	250	2 568,9	2 162,5	20,5%
FE dla Lubuskiego	25	701,1	67	555,4	495,0	19	337,6	286,9	7,2%
FE dla Łódzkiego	52	3 444,3	1 123	5 798,0	4 963,1	33	1 359,6	1 155,7	9,7%
FE dla Małopolski	42	3 081,6	532	3 418,4	2 786,2	31	1 209,0	1 003,7	8,6%
FE dla Mazowsza	49	2 112,7	517	2 742,1	1 931,3	43	522,8	399,1	4,4%
FE dla Opolskiego	48	1 253,4	246	1 475,3	1 243,4	40	830,7	685,2	16,4%
FE dla Podkarpacia	48	4 048,2	1 614	7 389,1	6 338,6	68	877,4	735,7	7,5%
FE dla Podlaskiego	34	1 779,6	358	2 438,8	2 067,9	29	1 333,0	1 133,0	20,1%
FE dla Pomorza	25	2 538,7	505	3 256,6	2 823,2	29	1 552,2	1 249,4	16,5%
FE dla Śląskiego	80	8 579,2	1 760	11 353,4	9 440,6	44	1 566,1	1 311,1	5,9%
FE dla Świętokrzyskiego	41	1 606,1	758	2 068,9	1 775,1	60	666,4	566,5	9,0%
FE dla Warmii i Mazur	26	1 334,9	1 035	2 186,2	1 979,3	62	922,6	782,3	10,1%
FE dla Wielkopolski	47	2 953,4	599	3 522,7	2 766,2	72	1 646,7	1 149,0	12,3%
FE dla Pomorza	50	3 964,7	324	2 003,2	1 627,7	36	1 248,5	1 061,3	14,5%
ŁĄCZNIE REGIONALNE	775	47 549,9	12 230	61 043,8	50 617,6	921	19 798,2	16 085,6	11,1%
SUMA KRAJ.+REGION.	974	137 907,7	22 349	202 019,8	154 565,0	1 186	38 246,2	30 691,8	9,4%
Polska-Ukraina	8	109,4	245	504,7	450,1	-	-	-	0,0
Polska-Słowacja	9	101,2	137	306,1	245,8	6	26,7	21,4	16,1
Polska-Saksonia	9	49,6	21	36,1	28,8	1	7,0	5,6	9,3
Południowy Bałtyk	16	147,9	77	143,2	113,8	9	18,7	14,9	15,9
ŁĄCZNIE INTERREG	42	408,1	480	990,0	838,5	16	52,3	41,9	8,8

Programy	WYDATKI beneficjentów		WPC UE / Alok.	WPC+ZAL ⁴	WPC+ZAL Dofin. / Alok. UE
	Kwalifikowal- ne mln PLN	Wkład UE mln PLN		Dofinansow anie mln PLN	
FENIKS	-	-	0,0%	-	0%
FENG	-	-	0,0%	-	0%
FERS	4,2	3,5	0,0%	493,1	2,8%
FERC	-	-	0,0%	-	0%
FEPW	-	-	0,0%	171,7	1,5%
PTFE	66,4	52,9	2,2%	66,4	2,8%
FER	-	-	0,0%	-	0%
ŁĄCZNIE KRAJOWE	70,6	56,4	0,03%	731,1	0,4%
FE dla Dolnego Śląska	30,7	21,5	0,2%	35,0	0,3%
FE dla Kujaw i Pomorza	32,6	27,7	0,3%	46,0	0,6%
FE dla Lubelskiego	9,3	6,1	0,1%	443,5	4,2%
FE dla Lubuskiego	0,4	0,3	0,0%	3,1	0,1%
FE dla Łódzkiego	23,2	19,7	0,2%	269,6	2,3%
FE dla Małopolski	43,9	32,3	0,3%	246,9	2,1%
FE dla Mazowsza	-	-	0,0%	-	0%
FE dla Opolskiego	1,6	1,4	0,0%	123,4	2,9%
FE dla Podkarpacia	37,2	31,6	0,3%	37,2	0,4%
FE dla Podlaskiego	11,9	10,1	0,2%	180,8	3,2%
FE dla Pomorza	351,1	350,7	4,6%	548,2	7,2%
FE dla Śląskiego	33,2	20,4	0,1%	202,1	0,9%
FE dla Świętokrzyskiego	12,9	11,0	0,2%	128,3	2,0%
FE dla Warmii i Mazur	50,6	43,0	0,6%	57,3	0,7%
FE dla Wielkopolski	34,7	24,5	0,3%	69,1	0,7%
FE dla Pomorza Zachodniego	18,2	15,4	0,2%	274,7	3,8%
ŁĄCZNIE REGIONALNE	691,4	615,8	0,4%	2 665,4	1,8%
SUMA	762,0	672,3	0,2%	3 396,6	1,0%
Polska-Ukraina	-	-	0,0%	-	-
Polska-Słowacja	0,1	0,0	0,04%	1,3	1,0%
Polska-Saksonia	-	-	0,0%	0,8	1,4%
Południowy Bałtyk	-	-	0,0%	-	-
ŁĄCZNIE INTERREG (EUR)	0,1	0,0	0,01%	2,2	0,5%

¹ tylko o statusie: rozpoczęty i zakończony

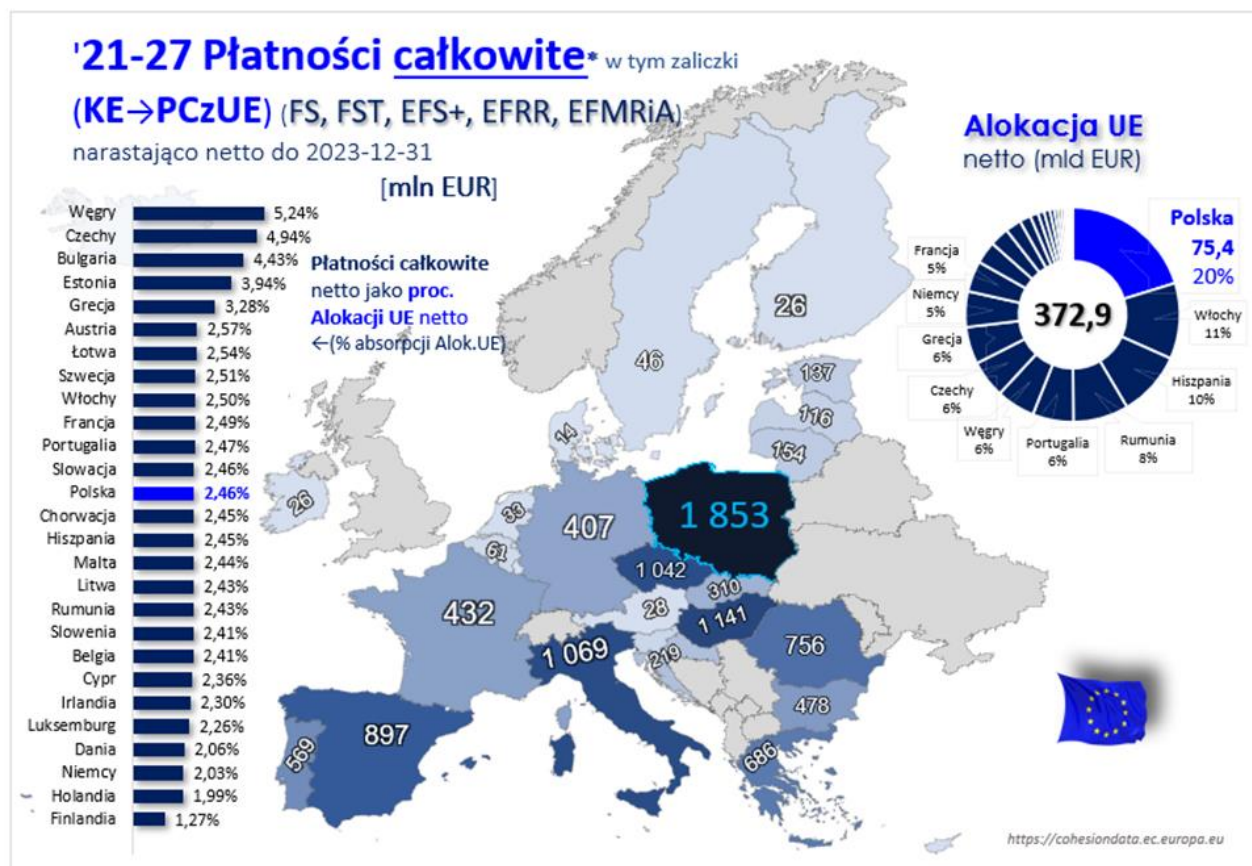
² bez wniosków unieważnionych i anulowanych

³ bez umów rozwiązanych/anulowanych

⁴ suma dofinansowania we wnioskach o płatność do certyfikacji i udzielonych a nierozliczonych zaliczek / Alokacja UE w PLN (w EUR * kurs KE do certyfikacji na grudzień 2023, tj. 1 EUR = 4,3355 PLN)

Źródło: Centralny System Teleinformatyczny SL2021

Wykres 15. Płatności całkowite (tj. refundacje płatności okresowych netto oraz zaliczki netto) przekazane państwom członkowskim UE przez KE na koniec 2023 r.

Źródło: <https://cohesiondata.ec.europa.eu>

3. Monitorowanie przestrzegania przepisów dotyczących koncentracji tematycznej i celów UE

3.1. Realizacja celu polityki 1

W rozporządzeniu ws. EFRR i FS podkreślono, że wsparcie z EFRR w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” powinno koncentrować się na dwóch celach polityki: CP1 i CP2.

Polska jest zobowiązana przeznaczyć co najmniej 25% swoich całkowitych środków EFRR (z wyłączeniem środków na pomoc techniczną) na CP1. Kwotowo na realizację CP1 należy przeznaczyć ponad 11,4 mld EUR.

Do 31 grudnia 2023 r. Polska przeznaczyła ponad 10,4 mld PLN na wydatki związane z koncentracją tematyczną w ramach CP1.

3.2. Realizacja celu polityki 2

Na realizację CP2 Polska jest zobowiązana przeznaczyć co najmniej 30% (z wyłączeniem środków na pomoc techniczną). Kwotowo na realizację CP2 należy przeznaczyć ponad 13,7 mld EUR.

Do 31 grudnia 2023 r. Polska przeznaczyła prawie 5,9 mld PLN na wydatki związane z koncentracją tematyczną w ramach CP2.

3.3. Cele klimatyczne

W rozporządzeniu ogólnym ustanowiono, że fundusze powinny być nakierowane na działania klimatyczne i przyczyniać się do osiągnięcia generalnego celu klimatycznego, polegającego na przeznaczeniu 30% budżetu UE na lata 2021–2027 na wydatki klimatyczne. Wynika to z realizacji Porozumienia Paryskiego i celów zrównoważonego rozwoju ONZ. W praktyce państwa członkowskie przeznaczają wkład z EFRR w wysokości 30% alokacji krajowej oraz wkład z FS w wysokości 37% alokacji krajowej na potrzeby osiągnięcia celów klimatycznych. Metodologia, tak jak w poprzedniej perspektywie, opiera się na kategoriach interwencji i przypisanych wagach. W obecnej perspektywie została opisana w załączniku I do rozporządzenia ogólnego.

Według stanu na 31 grudnia 2023 r. łączna wartość dofinansowania UE w podpisanych umowach o dofinansowanie osiągnęła wartość ponad 30,6 mld PLN. Spośród podanej kwoty dofinansowania UE ok. 6,4 mld PLN stanowią środki wpisujące się w realizację celów klimatycznych. Oznacza to, że ok. 21% środków przeznaczonych na projekty służy realizacji celów związanych z ochroną klimatu.

Tabela 4. Wydatki na cele klimatyczne w programach krajowych

Program	Alokacja na cele klimatyczne określone w programie (EUR)	Wydatki na cele klimatyczne do 31.12.2023 r. (PLN) ³	Wydatki na cele klimatyczne do 31.12.2023 r. (EUR)	% alokacji w programie przeznaczonej na cele klimatyczne
FEnIKS	5 755 096 798	19 736 767	4 552 362	0,10%
FENG	649 014 000	536 628 790	123 775 525	19,00%
FEPW	1 299 785 068	19 830 661	4 574 019	0,35%
Razem	7 703 895 866	576 196 217	132 901 906	2,00%

Źródło: System teleinformatyczny CST2021

W przypadku programów regionalnych największe wykorzystanie środków przeznaczonych na cele klimatyczne wydatkowano dotąd w FE dla Lubelskiego (44,78%). W FE dla Podkarpackiego i Świętokrzyskiego nie wydatkowano żadnych środków.

Tabela 5. Wydatki na cele klimatyczne w programach regionalnych

Program	Alokacja na cele klimatyczne określone w programie (EUR)	Wydatki na cele klimatyczne do 31.12.2023 r. (PLN)	Wydatki na cele klimatyczne do 31.12.2023 r. (EUR)	% alokacji w programie przeznaczonej na cele klimatyczne
FE dla Dolnego Śląska	432 733 215,00	504 871 498,46	116 450 582,05	26,91%
FE dla Kujaw i Pomorza	473 493 449,00	529 320 657,88	122 089 876,11	25,78%
FE dla Lubuskiego	225 116 301,00	104 052 000,00	24 000 000,00	10,66%
FE dla Łódzkiego	709 344 372,00	248 398 480,00	57 294 079,11	8,08%
FE dla Lubelskiego	611 537 555,00	1 187 360 970,77	273 869 443,15	44,78%
FE dla Małopolski	623 119 027,00	85 007 247,00	19 607 253,37	3,15%
FE dla Mazowsza	537 378 296,00	691 217 240,90	159 431 955,00	29,67%
FE dla Opolskiego	273 657 465,00	208 313 910,00	48 048 416,56	17,56%
FE dla Podlaskiego	357 846 063,60	192 120 552,00	44 313 355,32	12,38%
FE dla Podkarpackiego	573 532 825,80	0	0	0,00%
FE dla Pomorza	523 319 746,60	733 273 067,34	169 132 295,55	32,32%

³ Alokacja UE przeliczona z EUR na PLN po kursie KE do certyfikacji na grudzień 2023, tj. 1 EUR = 4,3355 PLN.

FE dla Pomorza Zachodniego	434 127 103,00	513 831 585,55	118 517 261,11	27,30%
FE dla Śląskiego	873 302 466,00	701 889 254,98	161 893 496,71	18,54%
FE dla Świętokrzyskiego	386 920 000,00	0	0	0,00%
FE dla Warmii i Mazur	481 600 546,20	180 790 350,00	41 700 000,00	8,66%
FE dla Wielkopolski	487 404 254,60	141 120,00	32 549,88	0,01%
Razem	8 004 432 686,00	6 437 047 385,30	1 356 380 564	17%

Źródło: System teleinformatyczny CST2021

3.4. Cele środowiskowe

W perspektywie 2021-2027 w rozporządzeniu ogólnym ustanowiono możliwość badania wydatków na cele środowiskowe. Metodologia również opiera się na kategoriach interwencji i przypisanych wagach, które zostały opisane w załączniku I do rozporządzenia ogólnego. Jednak w tym przypadku z wydatkami nie wiążą się żadne zobowiązania ani minimalne wymogi.

Tabela 6. Wydatki na cele środowiskowe

Program	Wydatki na cele środowiskowe do 31.12.2023 r. (PLN)	Wydatki na cele środowiskowe do 31.12.2023 r. (EUR)	Wydatki na środowisko zgodnie z programem (PLN)
FEnIKS	638 188 844,04	147 200 748,25	8 698 365 491,40
FENG	474 452 538	109 434 330,07	430 200 000,00
FEPW	49 576 651,95	11 435 048,31	801 877 181,60
Programy regionalne	4 235 948 840,45	977 038 136,42	7 894 377 214,60
Razem	5 398 166 874,44	1 245 108 263,05	17 824 819 887,60

Źródło: System teleinformatyczny CST 2021

Do wydatków na środowisko kontrybuują programy regionalne oraz programy krajowe FEnIKS, FENG i FEPW.

3.5. Cele dotyczące bioróżnorodności

Warto również wspomnieć o unijnej ambicji podniesienia poziomu wydatków na bioróżnorodność. Dążenie do zapewnienia zwiększonych nakładów na cele związane z ochroną, zachowaniem i przeciwdziałaniem utracie różnorodności zostało ujęte w

porozumieniu dotyczącym Wieloletnich Ram Finansowych (WRF), a następnie zapisane w motywie (11) rozporządzenia ogólnego oraz powtórzone w motywie (6) rozporządzenia ws. EFRR i FS.

Zgodnie z treścią wspomnianych motywów, fundusze powinny przyczyniać się do uwzględnienia działań na rzecz różnorodności biologicznej w politykach Unii. Wydatki na te cele powinny w 2024 r. osiągnąć 7,5% rocznych wydatków w ramach WRF, zaś w latach 2025 i 2027 poziom ten powinien wzrosnąć do 10%.

W rozporządzeniu nie wskazano metodologii monitorowania nakładów na cele bioróżnorodności, niemniej Komisja Europejska zakłada, że będą one weryfikowane analogicznie do wydatków na cele klimatyczne – za pomocą odpowiednich współczynników ustalonych dla poszczególnych rodzajów interwencji.

Tabela 7. Wydatki na bioróżnorodność

Program	Wydatki na bioróżnorodność do 31.12.2023 r. (PLN)	Wydatki na bioróżnorodność do 31.12.2023 r. (EUR)
FEnIKS	49 341 917,44	11 380 905,88
FEPW	49 576 651,95	11 435 048,31
Programy regionalne	220 704 562,24	50 906 368,87
Razem	319 623 131,63	73 722 323,06

Źródło: System teleinformatyczny CST 2021

3.6. Zrównoważony rozwój obszarów miejskich

Polska zobowiązana jest przeznaczyć co najmniej 8% zasobów EFRR na poziomie krajowym (z wyłączeniem pomocy technicznej) na zrównoważony rozwój obszarów miejskich⁴. To łącznie ponad 3,6 mld EUR. Przewiduje się, że wsparcie będzie realizowane w następujących formach:

- ZIT,
- RLKS,
- IIT.

⁴ art. 11 ust. 2 rozporządzenia ws. EFRR i FS.

Na podstawie dotychczas zawartych umów z beneficjentami⁵ szacuje się, że do końca 2023 r. na zrównoważony rozwój obszarów miejskich Polska przeznaczyła z funduszy europejskich ponad 0,7 mld PLN, z czego ponad 0,4 mld PLN w formie ZIT. Dotychczas wsparcie zostało udzielone w ramach 7 programów regionalnych.

3.7. Rozwój obszarów wiejskich

Planowana wartość środków przeznaczonych na wsparcie obszarów wiejskich w latach 2021-2027 to co najmniej 10 mld EUR z programów regionalnych i krajowych.

Na podstawie dotychczas podpisanych umów szacuje się, że do końca 2023 r. na rozwój obszarów wiejskich i powiązań miasto-wieś przeznaczono ze środków unijnych w ramach programów regionalnych 2,7 mld PLN, a w ramach programów krajowych 5,2 mld PLN.

Wsparcie dla obszarów wiejskich przybiera różne formy w zależności od rodzaju działań oraz specyfiki programu. Może mieć postać: dedykowanych naborów dla beneficjentów z obszarów wiejskich, wyodrębnionych działań, preferencji punktowych w ogólnodostępnych konkursach dla beneficjentów lub grup docelowych z obszarów wiejskich czy instrumentów terytorialnych. Poprawie sytuacji obszarów wiejskich służą także liniowe projekty regionalne, np. w zakresie infrastruktury drogowej, poprawiające dostępność transportową, której brak jest uznawany za jedną z poważniejszych barier rozwojowych dla wsi.

Szczególny wkład we wsparcie obszarów wiejskich mają instrumenty terytorialne. Instrumentem ZIT w perspektywie finansowej 2021-2027 zostało objętych prawie 100 miast i ich obszarów funkcjonalnych – znaczna część JST objętych ZIT to obszary wiejskie położone wokół miasta-rdzenia. Realizacja ZIT przyczynia się do rozwoju powiązań miejsko-wiejskich i poprawie jakości życia, także na obszarach wiejskich.

Instrumentem terytorialnym dedykowanym w szczególności obszarom wiejskim jest RLKS. W perspektywie na lata 2021-2027 znacznie zwiększył on swoje oddziaływanie i wdrożony został w 10 województwach (w perspektywie 2014-2020 skorzystały z tego instrumentu 2 regiony). Lokalne Strategie Rozwoju będą finansowane także z funduszy polityki spójności. W regionach, które nie zdecydowały się na RLKS Lokalne Grupy Działania będą mogły uzyskać wsparcie w określonych naborach w ramach programu regionalnego.

⁵ Monitorowanie wydatków na zrównoważony rozwój obszarów miejskich odbywa się w oparciu o kody interwencji określone w załączniku I do rozporządzenia ogólnego.

3.8. Obszar włączenia społecznego

Wspieranie polityki włączenia społecznego jest największym obszarem objętym wymaganiami koncentracji tematycznej w rozporządzeniu EFS+. Zgodnie z art. 7 ust. 4 rozporządzenia EFS+ państwa członkowskie przeznaczają co najmniej 25% swoich zasobów z komponentu EFS+ objętego zarządzaniem dzielonym na cele szczegółowe dotyczące obszaru polityki włączenia społecznego. Cele te zostały określone w art. 4 ust. 1 lit. h) – l) tego rozporządzenia i obejmują:

- h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji;
- i) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów;
- j) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie;
- k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej;
- l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.

Wymagania dotyczące przeznaczenia odpowiednich środków z EFS na obszar włączenia społecznego były obecne również w perspektywie finansowej 2014-2020. Wówczas zgodnie z art. 4 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 1304/2013 w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego, państwa członkowskie miały obowiązek przeznaczyć 20% całkowitych zasobów EFS na cel tematyczny 9 „promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją”. W obecnym okresie programowania ta wartość została podniesiona do 25% środków EFS+ (z wyłączeniem pomocy technicznej).

Minimalna alokacja na ten obszar w przypadku Polski to niemal 3,1 mld EUR⁶. W UP zaplanowano, że wymóg przeznaczenia 25% alokacji EFS+ na obszar włączenia społecznego zostanie zrealizowany w ramach FERS oraz 16 programów regionalnych.

⁶ Jest to kwota określona w Decyzji wykonawczej Komisji z dnia 30.6.2022 r. zatwierdzającej umowę partnerstwa z Rzeczypospolitą Polską (CCI 2021PL16FFPA001). Została ona policzona jako 25% całości alokacji EFS+ dla Polski, wyłączeniem z tej kwoty alokacji EFS+ na pomoc techniczną.

Zgodnie z przyjętymi w ww. programach założeniami na realizację celów szczegółowych h)-l) EFS+ planuje się przeznaczyć ponad 4 mld EUR, czyli o 30% więcej niż wynika to z zobowiązania nałożonego na Polskę przepisami rozporządzenia EFS+. W programie krajowym FERS będzie to 1,0 mld EUR, a w 16 programach regionalnych niemal 2 mld EUR.

W podziale na cele szczegółowe EFS+ w tym obszarze największą alokację przewidziano na cele szczegółowe k) oraz h). Cel k) jest skoncentrowany przede wszystkim na rozwoju usług społecznych i zdrowotnych oraz wspieraniu procesu deinstytucjonalizacji. Cel h) jest skoncentrowany na osobach zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osobach ze szczególnymi potrzebami i osobach biernych zawodowo w kierunku ich powrotu na rynek pracy. Na poziomie krajowym w ramach FERS realizowane są działania koordynacyjne, tworzące i wdrażające rozwiązania systemowe natomiast działania kierowane bezpośrednio do osób potrzebujących wsparcia i instytucji je obsługujących są realizowane na poziomie regionów. Najniższą alokację przewidziano na cel j) „wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie”. Jest on realizowany tylko w programach regionalnych. Jednocześnie nie wszystkie programy regionalne zdecydowały się uwzględnić alokację na ten cel, ze względu na brak lub małą liczbę społeczności Romskiej w swoim regionie. Przy czym należy wskazać, że przedstawiciele społeczności Romskiej mogą podlegać wsparciu również w ramach pozostałych celów szczegółowych objętych obszarem włączenia społecznego m.in. w ramach celu h) lub l).

Szczegółowe dane dotyczące zaprogramowania środków na włączenie społeczne w podziale na cele szczegółowe EFS+ oraz w podziale na poszczególne programy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Alokacja na włączenie społeczne w programach EFS+ (w EUR)

Program	Cel h)	Cel i)	Cel j)	Cel k)	Cel l)	Suma programy
FE dla Dolnego Śląska	62 661 740	29 341 403	0	79 706 114	15 731 577	187 440 834
FE dla Kujaw i Pomorza	30 228 078	12 000 000	0	134 136 010	21 304 106	197 668 194
FE dla Lubelskiego	37 740 000	12 940 000	2 220 000	181 949 475	25 614 070	260 463 545
FE dla Lubuskiego	35 792 242	4 000 000	0	32 230 678	22 699 232	94 722 152
FE dla Łódzkiego	64 388 764	15 000 000	0	86 651 750	43 481 085	209 521 599
FE dla Małopolski	56 841 498	12 830 933	1 000 000	145 773 324	27 934 272	244 380 027
FE dla Mazowsza	69 590 556	16 500 007	0	94 796 444	38 666 743	219 553 750

Program	Cel h)	Cel i)	Cel j)	Cel k)	Cel l)	Suma programy
FE dla Opolskiego	12 420 000	14 154 809	1 000 000	59 972 925	26 420 000	113 967 734
FE dla Podkarpacia	55 045 829	14 647 107	0	115 891 371	20 156 820	205 741 127
FE dla Podlaskiego	46 247 719	0	0	61 317 246	24 213 653	131 778 618
FE dla Pomorza	35 247 600	18 118 682	0	99 050 221	8 500 000	160 916 503
FE dla Śląskiego	89 300 679	19 000 000	0	88 197 941	65 900 000	262 398 620
FE dla Świętokrzyskiego	27 779 409	4 141 979	0	71 480 577	32 138 177	135 540 142
FE dla Warmii i Mazur	44 128 650	17 015 638	0	53 591 020	33 333 334	148 068 642
FE dla Wielkopolski	60 298 168	14 000 000	0	64 193 865	62 918 744	201 410 777
FE dla Pomorza Zachodniego	65 500 000	25 000 000	0	85 000 000	30 000 000	205 500 000
Łącznie programy regionalne	793 210 932	228 690 558	4 220 000	1 453 938 961	499 011 813	2 979 072 264
FERS	513 320 064	30 898 082	0	494 284 681	21 315 069	1 059 817 896
Łącznie cele szczegółowe	1 306 530 996	259 588 640	4 220 000	1 948 223 642	520 326 882	4 038 890 160

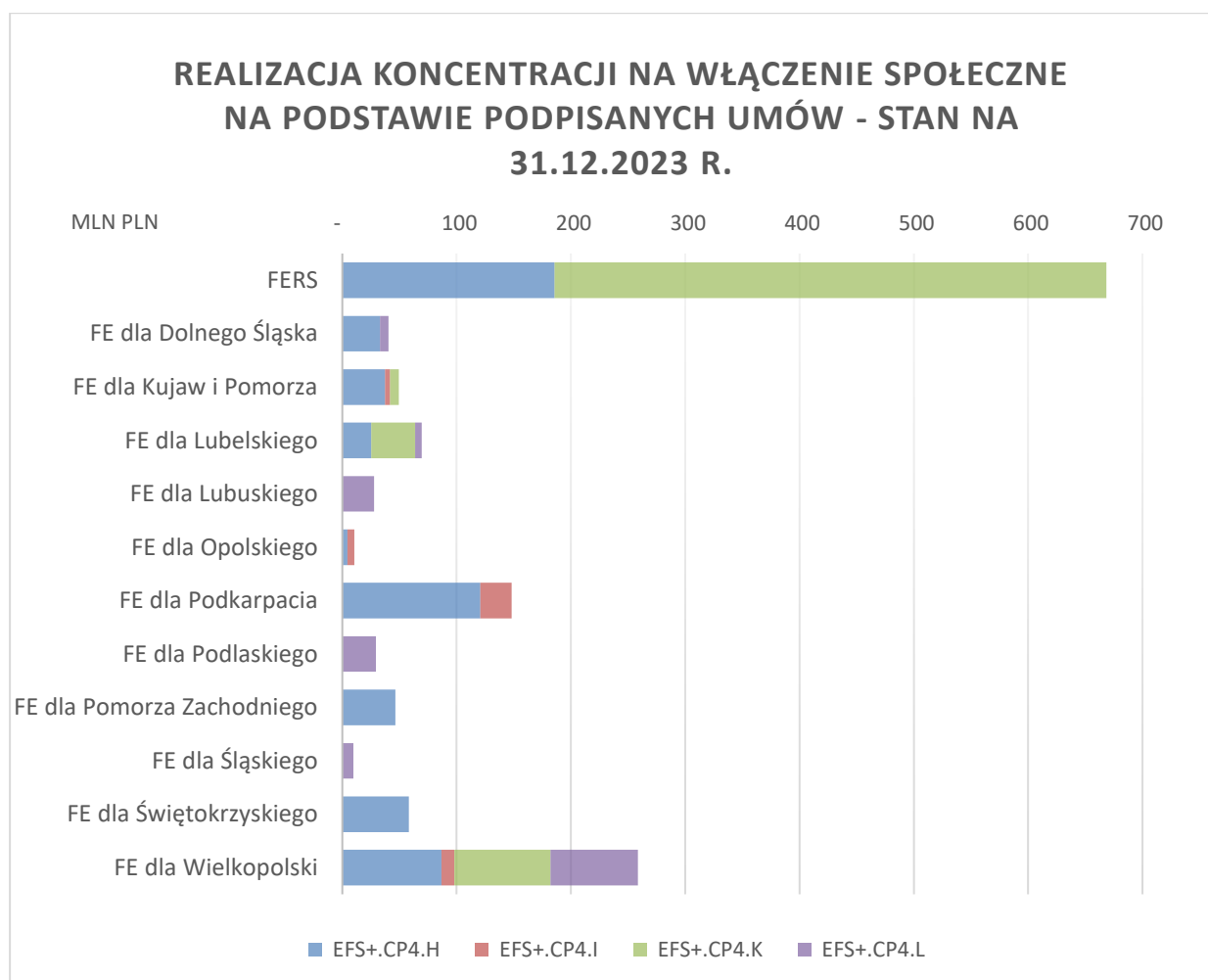
Źródło: opracowanie własne MFIPR

Zgodnie ze stanem na koniec 2023 r., w ramach alokacji na obszar włączenia społecznego w EFS+ podpisano umowy o dofinansowanie projektów na łączną kwotę 1,4 mld PLN. W przeliczeniu na EUR daje to kwotę 325,8 mln EUR⁷, czyli realizację na poziomie 8% łącznej alokacji na obszar włączenia społecznego. Największe środki zostały zaangażowane w FERS (668,3 mln PLN). Natomiast wśród programów regionalnych w realizacji wyróżnia się program FE dla Wielkopolski (258,5 mln PLN) oraz program FE dla Podkarpacia (148,2 mln PLN). W podziale na cele szczegółowe EFS+ najwięcej umów – zarówno w ujęciu kwotowym jak i w odniesieniu do wielkości zaprogramowanych środków na poszczególne cele - podpisano w ramach realizacji działań w celu h) (597,9 mln PLN) i celu k) (612,9 mln PLN).

Poniżej został zamieszczony wykres przedstawiający dane dotyczące wartości podpisanych umów o dofinansowanie w ramach realizacji koncentracji na włączenie społeczne.

⁷ Przeliczono po średnim kursie NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego 31 grudnia 2023 r., czyli 1 EUR = 4,3480 PLN (Tabela nr 251/A/NBP/2023 z dnia 2023-12-29).

Wykres 15. Realizacja koncentracji na włączenie społeczne na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie

Źródło: Opracowanie własne MFIPR

3.9. Budowanie zdolności partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego

W perspektywie finansowej 2021-2027 nowym wymogiem w ramach koncentracji tematycznej jest przeznaczenie środków EFS+ na budowanie zdolności partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

W UP Polska zobowiązała się przeznaczyć na ten cel co najmniej 0,5% alokacji EFS+ (61 972 373 EUR⁸), czyli dwa razy więcej niż wynika to z wymagań określonych w rozporządzeniu EFS+. Natomiast po zaprogramowaniu w 16 programach regionalnych i programie krajowym FERS okazało się, że będzie to 184,7 mln EUR, czyli 1,49% całej

⁸ Jest to kwota określona w Decyzji wykonawczej Komisji z dnia 30.6.2022 r. zatwierdzającej umowę partnerstwa z Rzeczpospolitą Polską (CCI 2021PL16FFPA001). Została ona policzona jako 0,5% całości alokacji EFS+ dla Polski, wyłączeniem z tej kwoty alokacji EFS+ na pomoc techniczną.

alokacji EFS+ w Polsce⁹. Tym samym w tym obszarze koncentracji tematycznej przewiduje się wsparcie prawie sześciokrotnie wyższe niż wynika to z zobowiązania nałożonego przepisami rozporządzenia EFS+ i trzykrotnie wyższe niż wynika z treści UP. W ramach tej alokacji, na budowanie zdolności partnerów społecznych przewidziano 70,9 mln EUR natomiast na budowanie zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego 113,8 mln EUR.

Wymóg 0,25% nałożony rozporządzeniem EFS+ wypełnia już sam program FERS, w którym na wsparcie partnerów społecznych i organizacji pozarządowych przewidziano 91,0 mln EUR co stanowi ok. 0,7% całej alokacji EFS+ dla Polski. Odpowiednio jest to 50,5 mln EUR na wzmacnianie partnerów społecznych i 40,5 mln EUR dla organizacji pozarządowych. W programach regionalnych na ten cel przewidziano łącznie 93,7 mln EUR. W tym przypadku kwota na budowanie zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego jest ponad trzykrotnie wyższa (73,3 mln EUR) niż dla partnerów społecznych (20,4 mln EUR).

Szczegółowe dane dotyczące zaprogramowania środków na budowanie zdolności partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w podziale na poszczególne programy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Alokacja na partnerów społecznych i organizacje społeczeństwa obywatelskiego w programach EFS+

Programy	Alokacja na budowanie zdolności partnerów społecznych (kod 07) w EUR	Alokacja na budowanie zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego (kod 08) w EUR	Łączna alokacja na kod 07 i 08 w EUR
FE dla Dolnego Śląska	3 709 729	3 709 729	7 419 458
FE dla Kujaw i Pomorza	600 000	700 000	1 300 000
FE dla Lubelskiego	1 145 057	5 608 131	6 753 188
FE dla Lubuskiego	0	5 000 000	5 000 000
FE dla Łódzkiego	0	1 645 080	1 645 080
FE dla Małopolski	3 800 748	15 156 070	18 956 818
FE dla Mazowsza	2 952 765	2 952 765	5 905 530
FE dla Opolskiego	1 325 000	11 964 481	13 289 481
FE dla Podkarpacia	947 019	4 098 178	5 045 197

⁹ Monitorowanie wydatków na budowanie zdolności partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego odbywa się w oparciu o kody interwencji określone w załączniku I do rozporządzenia ogólnego (kod 07 „Budowanie zdolności partnerów społecznych” oraz kod 08 „Budowanie zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego”). Dane nie uwzględniają projektów nieoznaczonych kodem 07 lub 08, w których przewidziano komponent z zakresu budowania zdolności organizacji partnerów społecznych lub organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

Programy	Alokacja na budowanie zdolności partnerów społecznych (kod 07) w EUR	Alokacja na budowanie zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego (kod 08) w EUR	Łączna alokacja na kod 07 i 08 w EUR
FE dla Podlaskiego	486 405	1 000 000	1 486 405
FE dla Pomorza	1 500 000	7 000 000	8 500 000
FE dla Śląskiego	500 000	3 600 000	4 100 000
FE dla Świętokrzyskiego	1 450 384	1 925 576	3 375 960
FE dla Warmii i Mazur	500 000	4 350 308	4 850 308
FE dla Wielkopolski	1 225 000	3 675 000	4 900 000
FE dla Pomorza Zachodniego	234 094	936 374	1 170 468
Łącznie programy regionalne	20 376 201	73 321 692	93 697 893
FERS	50 503 257	40 505 564	91 008 821
Łącznie programy regionalne i FERS	70 879 458	113 827 256	184 706 714

Źródło: opracowanie własne

Z analizy porównawczej działań realizujących budowanie zdolności partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego wynika, że są one zróżnicowane w poszczególnych programach. W programie FERS w zakresie budowania potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego przewidziano m.in. rozwój potencjału organizacji pozarządowych w obszarze usług publicznych, włączenia społecznego i dostępności, wsparcie sieciowania organizacji pozarządowych czy rozwój dialogu obywatelskiego poprzez zwiększenie udziału organizacji w procesie stanowienia prawa i polityk publicznych oraz wzmocnienie potencjału do działań rzeczniczych i strażniczych. Natomiast w zakresie budowania zdolności partnerów społecznych wsparcie obejmuje wzmocnienie potencjału eksperckiego i instytucjonalnego partnerów społecznych, wzmocnienie dialogu społecznego w wybranych obszarach, realizację strategii zachęcających do zrzeszania w organizacjach związków zawodowych i pracodawców, w szczególności skierowanych do grup dotychczas słabo reprezentowanych w ramach organizacji, realizację programów edukacyjnych popularyzujących wiedzę o dialogu społecznym oraz kampanii informacyjnych dotyczących wpływu dialogu społecznego na kształtowanie warunków rozwoju społeczno-gospodarczego.

W ramach programów regionalnych zakres wsparcia budowy potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego określany jest indywidualnie przez każdą IZ. Podejście regionów co do wyboru celu szczegółowego, w ramach którego ma być udzielane wsparcie jak i model udzielanego przez IZ programami regionalnymi wsparcia różni się między województwami. Część regionów zastosowało tzw. podejście skoncentrowane, czyli wsparcie na rzecz budowy zdolności organizacyjnych partnerów zostało umiejscowione i skoncentrowane w jednym/dwóch działaniach. Część regionów

zastosowało tzw. podejście rozproszone, czyli wsparcie na rzecz budowy zdolności organizacyjnych partnerów zostało umiejscowione w więcej niż jednym działaniu. W przypadku wielu działań, wsparcie budowy potencjału może być elementem projektu „merytorycznego”, którego głównym celem jest wsparcie określonych działań EFS+ np. w zakresie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w zakresie działań związanych z edukacją dzieci i młodzieży, edukacją osób dorosłych, kształceniem zawodowym, wsparciem osób zagrożonych ubóstwem, wyrównywaniem szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy, działań na rzecz społeczności romskiej, świadczeniem usług społecznych i zdrowotnych. Realizowane projekty na rzecz budowania zdolności partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego mogą dotyczyć m.in. następującego zakresu: zastosowanie działań wzmacniających potencjał w zakresie podnoszenia kwalifikacji/kompetencji kadr m.in. poprzez szkolenia, kursy, mentoring, wizyty studyjne, warsztaty, konferencje; zastosowanie działań wzmacniających potencjał techniczny i organizacyjny poprzez m.in. doradztwo, usługi prawne, zakup wyposażenia umożliwiającego lepszą komunikację i wymianę informacji; wzmocnienie współpracy poprzez rozwój sieciowania; rozwijanie forum badań i analiz.

Zgodnie ze stanem na koniec 2023 r., w ramach alokacji EFS+ na budowanie potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego (kod 08) tylko w jednym programie (FE dla Opolskiego) została podpisana jedna umowa. Wartość dofinansowania unijnego w ramach tej umowy to 6,1 mln PLN. W latach 2022-2023 nie były realizowane projekty dedykowane budowaniu zdolności partnerów społecznych (kod 07).

4. Wymiar terytorialny oraz formy wsparcia zintegrowanego rozwoju terytorialnego

4.1. Obszary strategicznej interwencji

Logika interwencji z wykorzystaniem funduszy europejskich została oparta na wymiarze terytorialnym, tzn. dostosowana do specyfiki poszczególnych obszarów państwa – ich zasobów endogenicznych, wyzwań i barier rozwojowych.

W dokumentach strategicznych polityki regionalnej Polski, tj. w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) i rozwijającej jej postanowienia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które powinny otrzymać szczególne wsparcie z poziomu kraju i regionów: wschodnia Polska, Śląsk, obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Jednocześnie założono, że dwa typy OSI: obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze stanowią OSI o znaczeniu krajowym, które będą wspierane obligatoryjnie z poziomu kraju i regionu za pomocą dedykowanych instrumentów.

Polska Wschodnia

Makroregion Polski Wschodniej jest wspierany z funduszy europejskich w postaci programów regionalnych i krajowych, z których jeden jest dedykowany właśnie dla tego makroregionu (FEPW).

Zainwestowanie środków finansowych w programach realizowanych na terenie Polski Wschodniej obejmuje wszystkie cele polityki (poza CP6) i ma służyć osiągnięciu oczekiwanych efektów interwencji. Zaplanowane do realizacji inwestycje, niezależnie od trybu wyboru projektów, służą poprawie sytuacji obszarów zmagających się przede wszystkim z trudnościami dostępności transportowej, kwestiami adaptacyjnymi do zachodzących zmian społeczno-gospodarczych oraz klimatyczno-energetycznych i jednocześnie budujących odporność tych regionów na nieplanowane kryzysy, co wzmacnia cały makroregion Polski Wschodniej. Ponadto mają charakter wieloletni, są kompleksowe i komplementarne wobec siebie.

W ramach FEPW w 2023 r. ogłoszono 18 naborów o łącznej alokacji 9,35 mld PLN, tj. 83% alokacji FEPW. Pozwoliło to zakontraktować 0,6 mld PLN, co stanowiło 5% alokacji programu.

Biorąc pod uwagę stan realizacji programów regionalnych na koniec grudnia 2023 r., województwa Polski Wschodniej radziły sobie bardzo dobrze – liderem w kontraktacji środków było województwo lubelskie (20,5% alokacji), na drugim miejscu uplasowało się woj. podlaskie (20,1%). Natomiast woj. warmińsko-mazurskie świętokrzyskie i podkarpackie osiągnęły wyniki dające im odpowiednio 9, 11 i 13 miejsce w zestawieniu 16 programów regionalnych. Wszystkie dane na koniec 2023 r. wskazywały także, że

pomimo wychodzenia z kryzysu popandemicznego i trudnej sytuacji za wschodnią granicą Polski, wykorzystanie funduszy z obecnej perspektywy nie jest zagrożone w ramach programów regionalnych. Wdrażanie programów regionalnych przebiega wg założonego tempa - jest duże zainteresowanie ogłaszanymi naborami, nawet nadpodaż projektów, a więc środki są sprawnie dystrybuowane.

Śląsk

Program dla Śląska

Jednym z programów wspierających rozwój OSI Śląsk jest Program dla Śląska realizowany w ramach Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju¹⁰.

Program ma na celu doprowadzenie w perspektywie długoterminowej (2030 r.) do zmiany profilu gospodarczego regionu i stopniowe zastępowanie tradycyjnych sektorów gospodarki, takich jak górnictwo i hutnictwo, nowymi przedsięwzięciami w sektorach bardziej produktywnych, innowacyjnych i zaawansowanych technologicznie. Program zawiera zestaw działań inwestycyjnych i miękkich wynikający z dostępnych instrumentów finansowanych ze źródeł unijnych (w ramach perspektywy finansowej na lata 2014-2020) oraz krajowych.

Program zawiera 116 przedsięwzięć o pierwotnie szacowanej wartości 62,3 mld PLN. Na skutek wzrostu wartości niektórych przedsięwzięć, na koniec III kwartału 2023 r. poziom zakontraktowania środków w ramach Programu wynosił 97,7 mld PLN. Kontrakcja środków wg celów Programu prezentuje się następująco:

Tabela 10. Cele Programu dla Śląska

Cele Programu dla Śląska	Kwota zakontraktowanych środków (w mld PLN)
1. Wzrost innowacyjności przemysłu i inwestycji rozwojowych w regionie	68,42
2. Zwiększenie aktywności zawodowej i podniesienie kwalifikacji mieszkańców regionu	0,993
3. Poprawa jakości środowiska przyrodniczego	3,57
4. Rozwój i modernizacja infrastruktury transportowej	15,74

¹⁰ Informacje na temat realizacji Programu dla Śląska w latach poprzednich zawarto m.in. w Sprawozdaniach z postępów we wdrażaniu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 dostępnych na stronie:

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/raporty/raporty-sprawozdania/#/domyslne=1>.

Cele Programu dla Śląska	Kwota zakontraktowanych środków (w mld PLN)
5. Wykorzystanie potencjału województwa śląskiego w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju oraz rozwój innowacji w energetyce	3,67
6. Poprawa warunków rozwojowych miast woj. śląskiego	5,29

Poniżej prezentowane są wybrane najważniejsze efekty realizacji Programu dla Śląska:

- ponad 45,7 tys. podjęło pracę lub rozpoczęło prowadzenie działalności gospodarczej na własny rachunek po opuszczeniu programu "Młodzi na rynku pracy" finansowanego ze środków POWER 2014-20. Uczestnikami programu są osoby młode w wieku 18-29 lat bez pracy, zarejestrowane w PUP jako bezrobotne.
- zrealizowano już wszystkie sześć planowanych inwestycji w sieci elektroenergetyczne średnich i niskich napięć. Łączna wartość tych inwestycji to 66 mln PLN, a współfinansowanie pochodziło ze środków POIiŚ 2014-2020.
- zakończono realizację projektów rewitalizacyjnych w ramach przedsięwzięć: "Modelowa rewitalizacja miast", "Pilotaż rewitalizacji miasta Bytom", "Partnerska Inicjatywa Miast". Projekty miały charakter wsparcia eksperckiego w wypracowaniu koncepcji, które następnie otrzymywały częściowe finansowanie przeznaczone na wdrożenie wypracowanych propozycji projektowych. Dzięki zapewnieniu wsparcia eksperckiego oraz finansowania dokumentacji projektowych możliwa jest realizacja projektów, które służą m.in. aktywizacji społecznej, a także przywróceniu do życia zdegradowanych terenów przemysłowych.

FE dla Śląskiego

W ramach programu FE dla Śląskiego województwo śląskie dysponuje środkami w wysokości ok. 5,14 mld EUR, w tym:

- ok. 2,09 mld EUR z EFRR,
- ok. 0,83 mld EUR z EFS+,
- ok. 2,22 mld EUR z FST.

Jest to największy program regionalny w Polsce i całej Unii Europejskiej. Jest on jednym z istotnych źródeł wsparcia realizacji celów strategii rozwoju województwa, zmierzających do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej mieszkańców i regionu. Jego pełna realizacja przyczyni się do przyspieszenia tempa rozwoju całego województwa śląskiego.

Realizacja finansowa programu za 2023 r.:

- łączny koszt kwalifikowany wybranych operacji – 361 234 758,28 EUR;

- wkład funduszy UE na rzecz wybranych operacji – 302 409 895,13 EUR;
- udział łącznej alokacji finansowej objętej wybranymi operacjami (w %) – 5,97%.

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

W 2023 r. kontynuowano realizację projektu Centrum Wsparcia Doradczego (CWD)¹¹ w ramach drugiej edycji projektu CWD Plus trwającej od stycznia do końca czerwca 2023 r., w ramach której samorządy lokalne z pomocą doświadczonych ekspertów kontynuowały prace nad strategiami partnerstw (11 strategii rozwoju ponadlokalnego, 8 strategii ZIT, 5 strategii IIT, 3 strategii ZPT) oraz przygotowaniem przez podmioty zewnętrzne 65 ekspertyz specjalistycznych dotyczących projektów, które były kluczowe dla rozwoju partnerstw. Dwanaście partnerstw JST objęto indywidualnym wsparciem doradczym, które dotyczyło zarządzania strategicznego, wyboru projektu zintegrowanego, przygotowania wstępnej analizy wykonalności lub wniosku o dofinansowanie. Ponadto w ramach projektu CWD Plus zorganizowano spotkania sieciujące i seminaria oraz rozwijano bazę wiedzy na stronie cwd.info.pl, dzięki którym następowała wymiana wiedzy i doświadczeń nie tylko z partnerstwami samorządowymi uczestniczącymi w projekcie, ale również z samorządem województwa. W ramach CWD Plus w 2022 r. oraz 2023 r. zorganizowano 4 Makroregionalne Fora Wymiany Doświadczeń oraz 36 Forów Wymiany Doświadczeń o skali regionalnej. Odbyły się także 3 Regionalne Spotkania Sieciujące z samorządem województw, zorganizowano łącznie 59 wizyt studyjnych dla partnerstw uczestniczących w projekcie. Na zakończenie CWD Plus zorganizowano także konferencję podsumowującą efekty działań projektu w Katowicach (19-20 czerwca 2023 r.), w której uczestniczyli przedstawiciele wszystkich partnerstw, 16 urzędów marszałkowskich, ministerstw, opiekunowie i doradcy partnerstw, a także przedstawiciele środowiska naukowego, publicyści, reprezentanci urzędów i instytucji mających wpływ na funkcjonowanie partnerstw i realizację strategii rozwoju.

W celu dokończenia wybranych działań skierowanych do partnerstw, a także z uwagi na potrzebę kontynuowania sieciowania i wymiany wiedzy, w połowie 2023 r. podjęto decyzję o przedłużeniu projektu CWD pod nazwą "CWD 2023". Dobór działań doradczych poprzedzono analizami obejmującymi stan prac nad strategiami partnerstw, kluczowymi projektami oraz potrzebami w zakresie wewnętrznego wzmocnienia potencjału partnerstw oraz ich instytucjonalizacji, co zakończyło się przygotowaniem planów pracy partnerstw. W efekcie, w ramach CWD 2023 skierowanego do 75 partnerstw JST z 16 województw zaktualizowano i dostosowywano zapisy strategii do wymogów programów regionalnych, udzielono wsparcia w procesie konsultacji społecznych strategii, wykonano

¹¹ Informacje na temat realizacji CWD w latach poprzednich zawarto m.in. w Sprawozdaniach z postępów we wdrażaniu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 dostępnych na stronie:

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/raporty/raporty-sprawozdania/#/domyslne=1>.

ewaluacje ex-ante (dla partnerstw, które przygotowywały strategie rozwoju ponadlokalnego), wspierano także partnerstwa przy podpisywaniu porozumień z samorządem województwa, jak również w procesie tworzenia Strategicznych Ocen Oddziaływania na Środowisko. Dodatkowo przygotowano dokumentację projektową, tj. analizy wykonalności, opisy przedmiotu zamówienia i wnioski o dofinansowanie dla wybranego przedsięwzięcia. Ponadto w ramach realizacji szkoleń i spotkań służących wymianie doświadczeń zorganizowano 2 Makroregionalne Fora Wymiany Doświadczeń, które dotyczyły rozwoju ponadlokalnego w wybranych dziedzinach, tj. energetyka, turystyka, usługi społeczne, technologia. Odebyły się także 22 wizyty studyjne, 175 szkoleń i warsztatów, w ramach których przeszkolono łącznie 2648 osób. Zorganizowano również 2 cykliczne spotkania z wykonawcą doradztwa (2 spotkania Grupy Sterującej CWD 2023). Z kolei w celu stałego monitoringu i oceny postępu prac w projekcie, kontynuowano aktualizację bazy wiedzy na stronie internetowej cwd.info.pl oraz przygotowano raport podsumowujący działania doradcze w tej edycji CWD.

Według danych na rok 2023 w przypadku OSI- gmin zagrożonych trwałą marginalizacją dane wskazują, że w obszarze unijnego dofinansowania występują znaczące różnice pomiędzy tymi gminami a pozostałymi gminami ogółem w Polsce. Zgodnie ze stanem na koniec 2023 r., wartość podpisanych umów o dofinansowanie, w których określono przyporządkowanie terytorialne na poziomie gmin ogółem wyniosła 207,1 mld PLN, z czego 8,4% tj. ok. 17,4 mld PLN stanowiły umowy podpisane w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją. Najwięcej umów podpisano ze środków z RPO (73,2%), następnie z POIiŚ (10,2%) oraz POIR (6,9%). Dodatkowo wskazano, że największa pula środków trafia do JST (51,0%), 35,3% środków trafia do przedsiębiorstw, 4,2% do organów władzy i administracji rządowej, a 9,6% do pozostałych podmiotów.

Z danych na rok 2023 wynika ponadto, że OSI, w tym obszary zagrożone trwałą marginalizacją, będą w nowej perspektywie w większym stopniu wspierane w programach krajowych i regionalnych polityki spójności na lata 2021-2027 niż w poprzedniej perspektywie 2014–2020. Świadczyć o tym mogą m.in. zapisy przewidziane w programach takich jak FEnIKS, FEPW, FERS oraz FENG, dla których określono preferencje w kryteriach horyzontalnych lub zaplanowano dedykowane wsparcie dla OSI o znaczeniu krajowym w ramach poszczególnych, często pojedynczych celów szczegółowych. Przykładowo FEnIKS dedykuje szczególne wsparcie dla OSI poprzez punktowe kryteria horyzontalne obejmujące wszystkie działania w programie natomiast FEPW i FERS punktuja projekty z obszarów OSI w poszczególnych działaniach. Z kolei w przypadku FENG, OSI są premiowane nie poprzez punkty, a przez kryteria rozstrzygające, w przypadku osiągnięcia przez 2 lub więcej projektów tej samej liczby punktów.

W zakresie wsparcia obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, w programach regionalnych należy zauważyć, że we wszystkich kontraktach programowych województw znalazły się zapisy dotyczące zapewnienia instrumentów wsparcia dla m.in.

OSI obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją ze środków programu regionalnego. W programach regionalnych wsparcie obszarów strategicznej interwencji, w tym tych o znaczeniu krajowym, przybiera obecnie dwie zasadnicze formy: 1) instrumentu terytorialnego (tj. ZIT, oraz IIT), 2) koncentracji polegającej na ukierunkowaniu interwencji na OSI lub zastosowaniu preferencji dla OSI lub przeprowadzeniu dedykowanych konkursów dla OSI.

Wsparcie OSI, w tym obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, zostało również zapewnione ze środków pochodzących z budżetu krajowego. Niemniej jednak lista tych programów/projektów jest ograniczona. Do tej grupy należą m.in. programy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w zakresie transportu niskoemisyjnego, zielonego transportu publicznego lub ciepłownictwa powiatowego. Jest to dość wąska grupa programów, które koncentrują się na kwestiach związanych z ochroną środowiska. Pozostałe programy z budżetu nie premiują OSI, a jedynie oferują wsparcie jednostkom samorządu terytorialnego.

Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze

W pierwszej połowie 2023 r. dobiegła końca druga edycja projektu pn. Partnerska Inicjatywa Miast (PIM), stanowiącego element realizacji celów Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju 2030) i Krajowej Polityki Miejskiej 2030 (KPM 2030). Nabór uczestników do PIM2 rozpoczął się w 2021 r., a realizacja prac projektowych trwała od lutego 2022 r. do marca 2023 r., czyli przez 14 miesięcy. Prace w ramach projektu były prowadzone w trzech sieciach tematycznych: Miasto Cyfrowe, Miasto Zielone, Miasto inicjatyw PPP. W projekcie uczestniczyło 30 miast, po 10 w każdej sieci. Były to miasta bardzo zróżnicowane pod względem nie tylko liczby mieszkańców, ale położenia geograficznego, struktury demograficznej czy doświadczeń związanych z zakresem tematycznym danej sieci. Z założenia projekt PIM nie był dedykowany żadnej kategorii OSI, co nie wykluczało ich uczestnictwa. W pierwszej edycji (PIM1) wzięło udział 13 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, a w drugiej (PIM2) – 8.

Poprzez realizację projektu zwiększono kompetencje 30 miast-uczestników w definiowaniu wyzwań, jakie wiążą się ze zrównoważonym rozwojem obszarów miejskich we wskazanych trzech obszarach tematycznych, oraz w projektowaniu i wdrażaniu konkretnych rozwiązań. Współpracujący z miastami eksperci resortowi (z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów odpowiedzialnego w 2023 r. za cyfryzację), Ministerstwa Klimatu i Środowiska oraz Centralnej Jednostki ds. PPP uzyskali wiedzę o konkretnych problemach miast oraz propozycjach ich rozwiązania na poziomie krajowym. Efektem dużej liczby spotkań (indywidualnych spotkań sieci, wspólnych warsztatów, dodatkowych wydarzeń oraz 3 zagranicznych wizyt studyjnych) było powstanie sieci kontaktów wśród uczestników, co intensyfikowało przepływ wiedzy i doświadczeń.

Każde z 30 miast przygotowało MID, czyli Miejską Inicjatywę Działania, określającą, jakie działania należy podjąć, aby sprostać konkretnym wyzwaniom wskazanym przez uczestników na początku projektu. W ramach sieci Miasto Cyfrowe główne wyzwania zdefiniowane przez miasta dotyczyły usprawnienia wewnętrznego działania administracji miejskiej (dane, procesy) oraz optymalizacja zasobów tak, aby wygenerować oszczędności. MID przygotowane przez członków tej sieci dotyczyły szeroko pojmowanej cyfryzacji strefy publicznej. Członkowie sieci Miasto inicjatyw PPP skoncentrowali się na procesie inwestycyjnym w formule PPP, szczególnie na ustrukturyzowaniu procesu przygotowania tego rodzaju inwestycji. Zakres tematyczny sieci Miasto Zielone obejmował następujące kwestie: planowanie zielonej infrastruktury, naturalne aspekty rewitalizacji i rekultywacji oraz adaptacja do zmian klimatu.

Oprócz indywidualnych MID jednym z produktów projektu jest Plan Ulepszeń (PU), czyli dokument zawierający zbiór rekomendacji dla sfer i/lub polityk publicznych szczebla krajowego (takich jak prawo, IF czy organizacyjne). Jest on efektem prac i działań wszystkich partnerów sieci. W ramach PIM2 zostały przygotowane 3 PU (po jednym dla każdej sieci). Znalazły się w nich: kluczowe wyzwania stojące przed miastami w danym obszarze tematycznym, rekomendowane rozwiązania, propozycje projektów pilotażowych oraz tzw. banki rekomendacji, czyli szczegółowe propozycje zgłoszone przez miasta zaangażowane w projekt.

Obie edycje PIM pokazały, że uczestnikom zależy na utrzymaniu relacji, które zawiązały się w trakcie realizacji projektu, oraz że chcą nadal uczyć się od siebie nawzajem, jak również rozmawiać z przedstawicielami administracji centralnej na temat możliwych rozwiązań wspierających zrównoważony rozwój obszarów miejskich.

W odpowiedzi na te potrzeby MFIPR we współpracy z Bankiem Światowym przygotowało formułę PIM Alumni, czyli coroczne spotkanie miast uczestniczących w poprzednich edycjach projektu. Pierwsze takie spotkanie odbyło się w dniach 24-26 października 2023 r. w Poznaniu. Dla miast-absolwentów przygotowano bogaty program obejmujący panele dyskusyjne, prezentację innowacyjnych projektów miejskich, warsztaty, wydarzenia sieciujące.

Kompleksowe podsumowanie projektu, w którym przedstawiono rezultaty pracy i doświadczeń 30 miast oraz ekspertów z innych resortów uczestniczących w sieciach PIM zostało opublikowane w Raporcie Banku Światowego na stronie <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/raport-banku-swiatowego-podsumowujacy-partnerska-inicjatywe-miast-2021-2024>.

W 2023 r. działania związane z wdrażaniem KPM 2030 były skoncentrowane na powołaniu Rady Wykonawczej do spraw wdrażania KPM 2030, co nastąpiło 25 kwietnia 2023 r. na mocy Zarządzenia nr 87 Prezesa Rady Ministrów (Dz. U. 2023 poz. 468). Pierwsze posiedzenie Rady Wykonawczej odbyło się 28 czerwca 2023 r. Rada przyjęła

Plan Implementacji Krajowej Polityki Miejskiej 2030, jasno określający zadania do realizacji, organy za to odpowiedzialne i harmonogram działań.

We wrześniu 2023 r. decyzją Przewodniczącego Rady Wykonawczej został powołany Zespół Roboczy, czyli grupa złożona z reprezentantów urzędów lub instytucji, wskazanych przez członków Rady Wykonawczej. Zespół zapewnia międzyresortową platformę służącą roboczemu dialogowi i koordynacji prac podejmowanych na rzecz wdrażania zadań wynikających z KPM 2030.

Dalsze prace związane z KPM 2030 koncentrowały się na przygotowaniu systemu monitorowania Planu Implementacji. Opracowane zostały karty zadań, będące głównym mechanizmem służącym monitorowaniu postępów, zgodności z harmonogramem i adekwatności merytorycznej działań podejmowanych przez poszczególne resorty zaangażowane we wdrażanie KPM 2030.

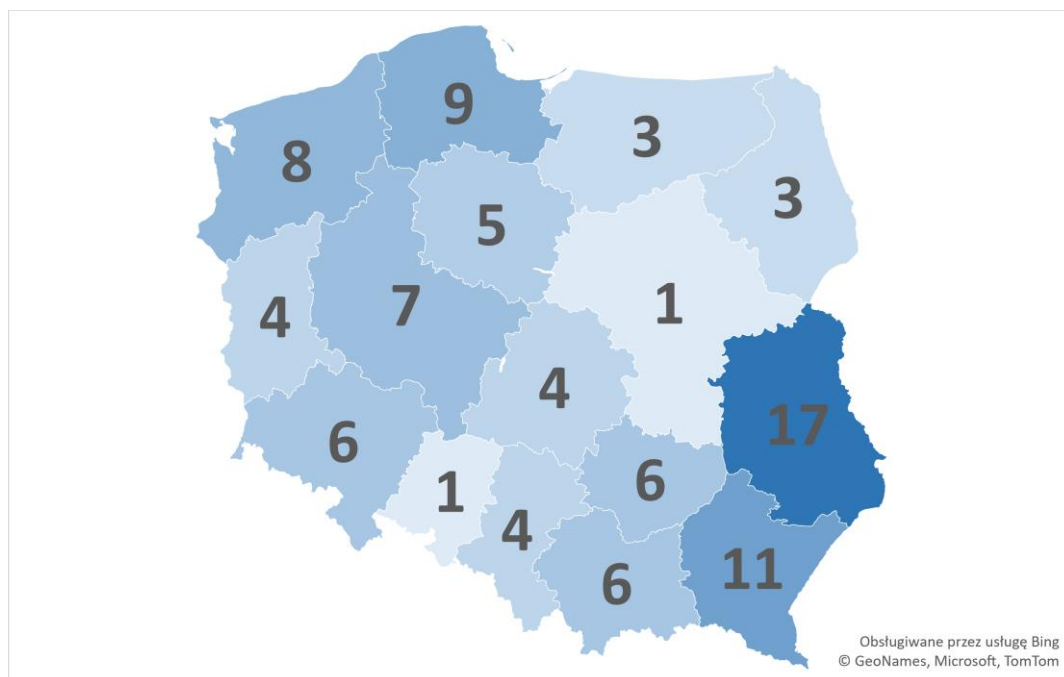
4.2. Zintegrowane inwestycje terytorialne

ZIT zostały po raz pierwszy wdrożone w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020. W tym okresie ZIT były dedykowane obligatoryjnie dla miejskich obszarów funkcjonalnych miast będących stolicami województw (17 związków ZIT) oraz fakultatywnie dla wybranych na podstawie decyzji samorządów wojewódzkich, innych ośrodków miejskich (7 związków ZIT).

Doświadczenia z realizacji ZIT w perspektywie 2014-2020 sprawiły, że w czasie programowania perspektywy na lata 2021-2027 podjęto decyzję o rozszerzeniu obszaru wdrażania ZIT na miasta średnie, w tymi miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, które zostały określone jako OSI w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Ostatecznie, na podstawie delimitacji przygotowanych na poziomie strategii rozwoju województwa oraz dialogu między JST, w perspektywie 2021-2027 instrument ZIT wdrażany będzie w 95 miejskich obszarach funkcjonalnych (pełna lista związków ZIT znajduje się w załączniku 1 do Sprawozdania. Rozkład ilości ZIT w poszczególnych województwach obrazuje poniższa grafika.

Mapa 6. Liczba związków ZIT w poszczególnych województwach

Źródło: opracowanie własne

Największa liczba związków ZIT utworzona została w województwie lubelskim (17 związków ZIT) na kolejnych miejscach pod tym względem znajdują się kolejno województwa: podkarpackie (11 związków ZIT), pomorskie (9 związków ZIT) oraz zachodniopomorskie (8 związków ZIT) i wielkopolskie (7 związków ZIT) pozostałe regiony znajdują się w okolicach średniej arytmetycznej która wyniosła 6 związków ZIT na województwo. Najmniejsza ilość związków ZIT została wyznaczona w województwie opolskim i mazowieckim w którym jedynie miasta będące stolicami województw zostały objęte tym instrumentem.

Zgodnie z zapisami rozporządzenia ogólnego, na zrównoważony rozwój obszarów miejskich, wdrażany w szczególności poprzez instrument ZIT, przeznaczonych miało zostać minimum 8% alokacji EFRR, co w przypadku Polski stanowi łącznie 3,4 mld EUR.

Po zakończeniu prac nad programami regionalnymi okazało się, że instytucje zarządzające zdecydowały się przeznaczyć na ten cel alokację w kwocie wyższej niż wymagana. Ostatecznie poziom EFRR przeznaczony na zrównoważony rozwój obszarów miejskich wyniósł średnio ponad 23,60%. Dodatkowo instrument ZIT, poza alokacją z EFRR, będzie wdrażany również w oparciu o EFS+ oraz komplementarnie także ze środków FST. Ostateczne alokacje przeznaczone na wdrażanie ZIT, zgodnie z zapisami przyjętych programów regionalnych, obrazuje poniższa tabela.

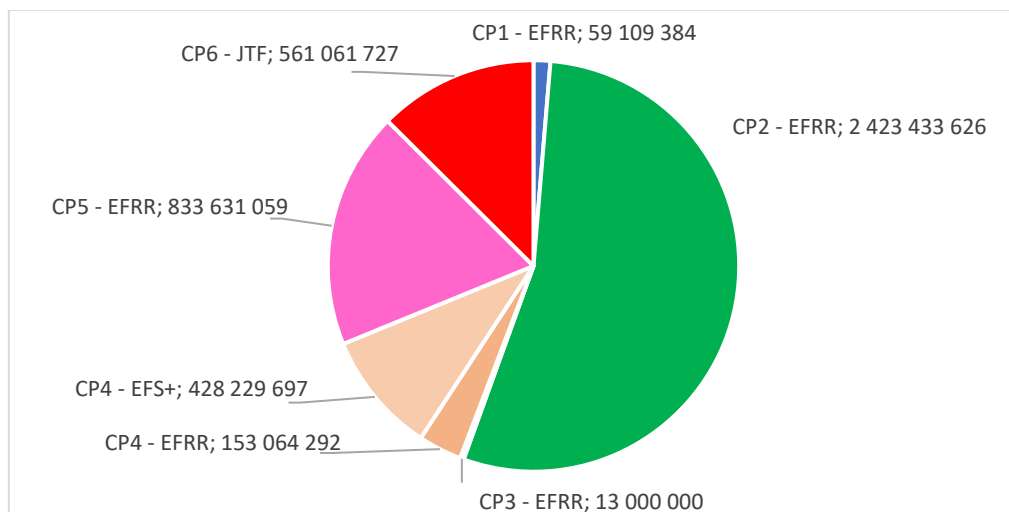
Tabela 11. Alokacja dedykowana dla ZIT w programach regionalnych (w EUR)

Województwo	Alokacja ZIT			
	Łącznie	EFRR	EFSS+	FST
dolnośląskie	484 953 997	243 089 412	37 022 858	204 841 727
kujawsko-pomorskie	298 140 946	252 950 554	45 190 392	0
lubelskie	229 959 189	207 809 189	22 150 000	0
lubuskie	116 087 313	78 636 061	37 451 252	0
łódzkie	289 947 817	277 277 817	12 670 000	0
małopolskie	406 876 000	300 564 000	106 312 000	0
mazowieckie	135 000 000	132 000 000	3 000 000	0
opolskie	57 201 824	57 201 824	0	0
podkarpackie	281 066 042	281 066 042	0	0
podlaskie	195 590 065	170 590 065	25 000 000	0
pomorskie	343 238 328	320 113 760	23 124 568	0
śląskie	895 096 899	538 876 899	0	356 220 000
świętokrzyskie	105 160 862	105 160 862	0	0
warmińsko-mazurskie	142 870 779	103 770 267	39 100 512	0
wielkopolskie	241 863 484	212 839 866	29 023 618	0
zachodniopomorskie	248 476 240	200 291 743	48 184 497	0
Razem	4 471 529 785	3 482 238 361	428 229 697	561 061 727

Źródło: Opracowanie własne – dane z programów regionalnych

W perspektywie 2021-2027 rozszerzony został nie tylko obszar geograficzny wdrażania ZIT, ale również ich zakres tematyczny, ponieważ w ramach ZIT wdrażane będą projekty dotyczące wszystkich 5 celów polityki i celu szczegółowego FST. Największa część alokacji dedykowanej dla ZIT wdrażana będzie w ramach CP2, w ramach którego alokowana została kwota w wysokości ponad 2,4 mld EUR z EFRR oraz CP5, w ramach którego dedykowana została kwota ponad 830 mln EUR. Cel ten jest dedykowany dla wdrażania instrumentów terytorialnych w tym ZIT. Dokładny podział alokacji pomiędzy cele polityki obrazuje poniższe zestawienie.

Wykres 16. Alokacja dedykowana dla ZIT w programach regionalnych w podziale na cele polityki

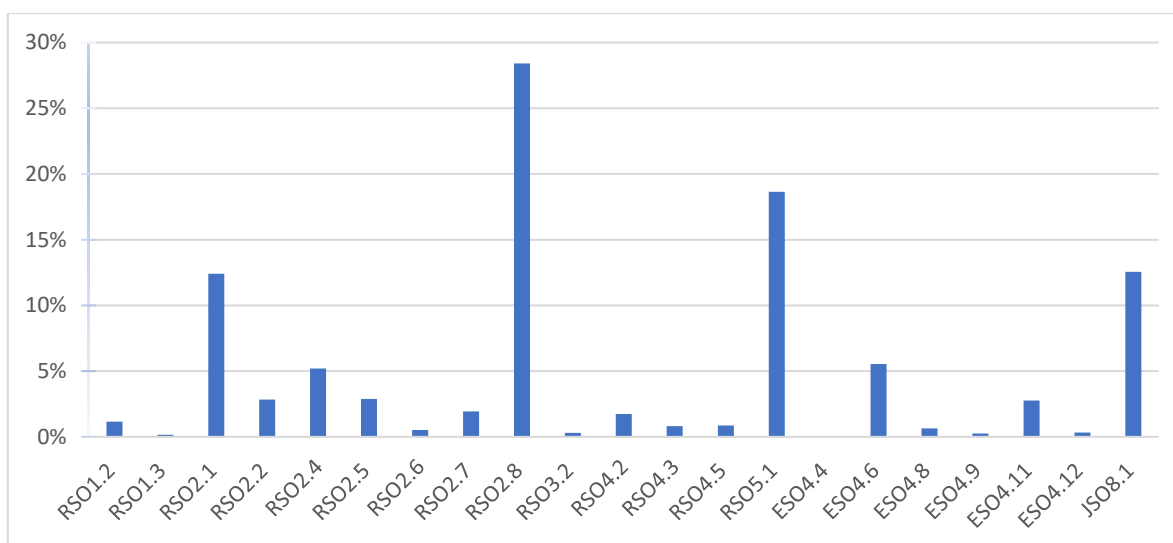

Źródło: opracowanie własne

Szczegółowa analiza podziału alokacji dedykowanej ZIT na cele szczegółowe pozwala zauważyć koncentrację instrumentu ZIT na określonych obszarach interwencji. Mimo tego, że w ramach instrumentu ZIT wdrażane będą projekty realizujące łącznie 21 celów szczegółowych z funduszy EFRR, EFS+ i FST, to 4 z tych celów zgromadzi łącznie ponad 72% całej alokacji przeznaczonej na ZIT. Cele szczegółowe koncentrujące największy procent alokacji dedykowanej dla ZIT to:

- CS 2.1 EFRR wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych odpowiadający za ponad 12% alokacji ZIT;
- CS 2.8 EFRR wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej odpowiadający za ponad 28% alokacji ZIT;
- CS 5.1 EFRR wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich odpowiadający za ponad 18% alokacji ZIT;
- CS 8.1 FST umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie odpowiadający za ponad 12% alokacji ZIT.

Wykres 17. Alokacja dedykowana dla ZIT w programach regionalnych w podziale na cele szczegółowe

Źródło: opracowanie własne MFiPR

W 2023 r. trwał proces przygotowywania i opiniowania strategii terytorialnych odpowiadających za wdrażanie instrumentu ZIT (tj. strategii ZIT i strategii rozwoju ponadlokalnego). W przypadku związków ZIT, dla których przewidziano dedykowane wsparcie z FEnIKS i FEPW (36 strategii), proces opiniowania obejmuje również opinię ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w zakresie zgodności strategii z Umową Partnerstwa. Do końca 2023 r. pozytywną opinię MFiPR uzyskało 15 strategii.

W 2023 r. odbywały się też pierwsze nabory w działaniach dedykowanych dla instrumentu ZIT. Ogólnie przeprowadzono 42 nabory, w których łączna alokacja wyniosła ponad 2,2 mld PLN. Największa liczba naborów została przeprowadzona w województwie kujawsko-pomorskim (22 nabory na kwotę łączną ponad 680 tys. PLN). Natomiast największą kwotę naborów odnotowano w województwie zachodniopomorskim (6 naborów na kwotę ponad 1,1 mld PLN). Pełne zestawienie przeprowadzonych naborów obrazuje poniższa tabela.

Tabela 12. Liczba oraz wartość naborów w działaniach dedykowanych dla ZIT w 2023 r.

województwo	liczba naborów	kwota naboru (w PLN)
dolnośląskie	4	49 576 017
kujawsko-pomorskie	22	681 246 817
lubelskie	1	64 308 714,29
mazowieckie	1	36 353 814
śląskie	2	44 311 585
świętokrzyskie	2	147 602 400
wielkopolskie	3	68 882 222
zachodniopomorskie	6	1 108 863 376
razem	42	2 236 323 316

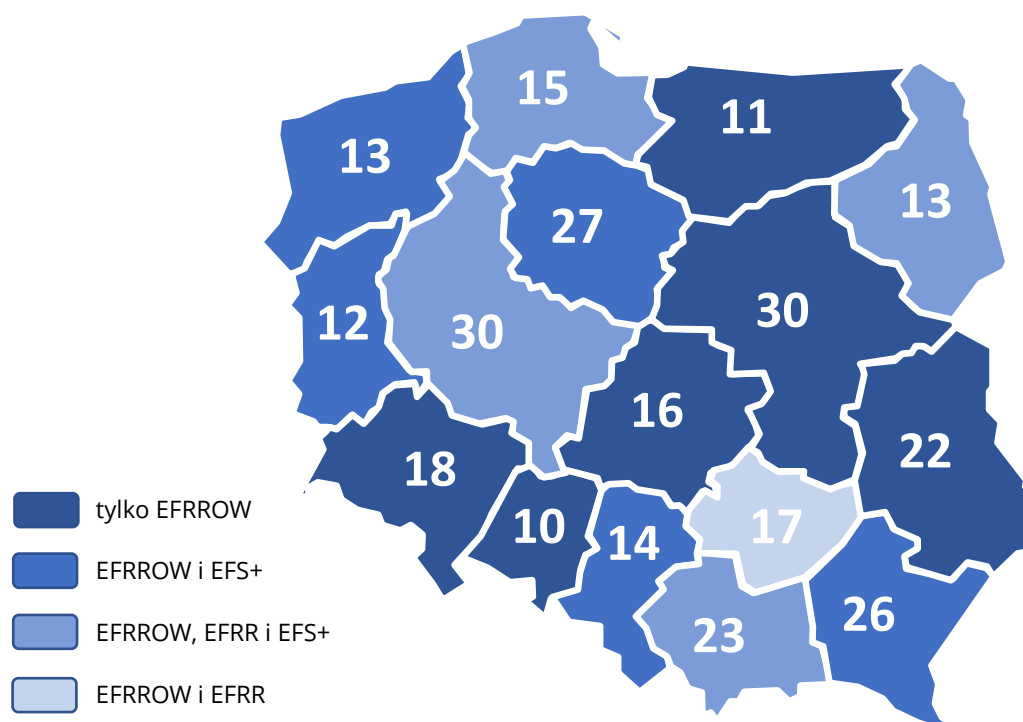
Źródło: opracowanie własne na podstawie CST2021

4.3. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność

RLKS w programach regionalnych

W okresie programowania 2021-2027 dziesięć województw (kujawsko-pomorskie, lubuskie, małopolskie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, śląskie, świętokrzyskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie) zdecydowało o wdrażaniu instrumentu RLKS w ramach swoich programów regionalnych.

Mapa 7. Podział województw według liczby wybranych LGD i źródeł finansowania RLKS

Źródło: opracowanie własne MFIPR

Łącznie z funduszy europejskich przeznaczono na ten cel prawie 345 mln EUR. Wszystkie regiony (oprócz woj. świętokrzyskiego) zaangażowały EFS+, o łącznej wysokości ok. 221,9 mln EUR, pięć województw (małopolskie, podlaskie, pomorskie, świętokrzyskie, wielkopolskie) alokowało na RLKS 123 mln EUR z EFRR.

Wprowadzenie RLKS na taką skalę w polityce spójności oznacza gwałtowny przyrost w stosunku do poprzedniego okresu programowania, kiedy instrument ten wdrażało 38 lokalnych grup działania tylko w dwóch województwach (kujawsko-pomorskim i podlaskim), a alokacja w ramach obu RPO wynosiła około 111 mln EUR.

Województwa małopolskie i podlaskie przeznaczyły najwięcej, bo po 60 mln EUR, środków na wdrażanie RLKS w swoich programach. Do województw, które przeznaczyły najmniejsze kwoty na RLKS, należą woj. śląskie, lubuskie oraz świętokrzyskie.

Tabela 13. Alokacje i zakresy instrumentu RLKS wynikające z programów regionalnych

Lp.	Województwo	EFS+ (w EUR)	EFRR (w EUR)	Cele szczegółowe zaplanowane dla LSR w PR - EFS+	Cele szczegółowe zaplanowane dla LSR w PR - EFRR	Liczba LGD wybranych w konkursie
1.	kujawsko-pomorskie	52 602 730	-	CP4 (c), (f), (g), (l)		27
2.	lubuskie	13 259 821	-	CP4 (f), (g), (k), (l)		12
3.	małopolskie	20 000 000	40 000 000	CP4 (h), (k)	CP5 (ii)	23
4.	podkarpackie	30 000 000	-	CP4 (f), (g), (k), (l)		26
5.	podlaskie	30 000 000	30 000 000	CP4 (f), (h), (k), (l)	CP2 (ii), CP5 (ii)	13
6.	pomorskie	10 000 000	30 000 000	CP4 (k)	CP2 (ii),(vii), CP4 (iii),(vi)	15
7.	śląskie	16 000 000	-	CP4 (f), (g), (l)		14
8.	świętokrzyskie ¹²	-	3 000 000		CP5 (ii)	17
9.	wielkopolskie	30 000 000	20 000 000	CP4 (d), (f), (g), (k), (l)	CP5 (ii)	30
10.	zachodniopomorskie	20 000 000	-	CP4 (h)		13
11.	Suma końcowa	221 862 551	123 000 000			190

Środki polityki spójności stanowią poważną część dofinansowania RLKS w większości tych województw, a w województwach kujawsko-pomorskim i podlaskim wkład ten nawet przewyższa udział EFRROW. Dla porównania, środki publiczne w Planie

¹² IZ FE dla Świętokrzyskiego wycofała się z finansowania RLKS środkami EFS+, pomniejszając tym samym alokację na ten cel o 6 mln EUR.

Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 zaplanowane na wdrażanie i zarządzanie lokalnych strategii rozwoju wynoszą dla 16 województw ok. 739 mln EUR, w tym ponad 460 mln dla 10 regionów realizujących RLKS w formule wielofunduszowej.

W 2023 r. Instytucja Zarządzająca Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi) przeprowadziła, w porozumieniu z Instytucjami Zarządzającymi programami regionalnymi, wspólny konkurs na wyłonienie lokalnych strategii rozwoju, opracowanych przez lokalne grupy działania. Łącznie w konkursie wybrano 297 strategii, z czego 190 strategii do realizacji z wykorzystaniem funduszy polityki spójności (182 wielofunduszowych i 8 miejskich z dofinansowaniem wyłącznie z EFS+).

Dopiero zakończenie procesu wyboru lokalnych strategii rozwoju pozwalało na podpisanie umów ramowych między zarządami województw a lokalnymi grupami działania, które z kolei dają podstawę do dofinansowania projektów finansowanych z poszczególnych funduszy.¹³

RLKS w FER

W latach 2022-2023 prowadzone były prace legislacyjne mające na celu powstanie krajowych ram prawnych dla wdrażania instrumentu RLKS w programie FER. Efektem prac są obowiązujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 26 maja 2023 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027 (Dz. U. poz. 1273), która weszła w życie 19 lipca 2023 r.

Ustawa określa m.in. warunki i tryb przyznawania wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej w ramach RLKS, jak również zasady powołania Komitetu odpowiadającego za wybór LSR, w tym jego skład, regulamin i sposób podejmowania decyzji; została również określona osobowość prawną RLGD i zasady funkcjonowania RLGD oraz zasady i kryteria oceny i wyboru LSR, jak również prawo wniesienia do komitetu do spraw wyboru LSR sprzeciwu na określonych w projektowanej ustawie na zasadach i w określonym trybie.

2. Rozporządzenie MRiRW z 4 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wypłaty pomocy finansowej na realizację operacji w ramach Priorytetu 3. Sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury objętego programem FER na lata 2021–2027 (Dz. U. poz. 2655), które weszło w życie w dniu 9 grudnia 2023 r.

¹³ Ponieważ zakończenie procedury wyboru zaplanowano na początek grudnia 2023 r. pierwsze nabory wniosków w programach regionalnych rozpoczęły się na początku 2024 r.

Rozporządzenie określa szczegółowe warunki przyznania i wypłaty pomocy finansowej na realizację działań wymienionych w Priorytecie 3., w tym szczegółowe wymagania wobec wniosków o dofinansowanie, katalog beneficjentów, warunki zawierania umowy o dofinansowanie, wymagania wobec umów o dofinansowanie, podstawowe warunki kwalifikowalności kosztów realizacji operacji oraz maksymalne limity pomocy. Przewiduje, że pomoc jest przyznawana na działania:

- realizacja lokalnych strategii rozwoju i współpraca,
 - wsparcie przygotowawcze,
 - funkcjonowanie rybackich lokalnych grup działania.
3. Rozporządzenie MRiRW z dnia 16 października 2023 r. w sprawie szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty pomocy finansowej na realizację operacji w ramach Priorytetów 1–4 objętych programem FER na lata 2021–2027 r. (Dz. U. poz. 2289).
 4. Rozporządzenie MRiRW z dnia 10 października 2023 r. w sprawie warunków i trybu udzielania i rozliczania zaliczek oraz zakresu wniosków o płatność i terminów ich składania w ramach programu finansowanego z udziałem środków Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (Dz. U. poz. 2267).
 5. Rozporządzenie MRiRW z dnia 26 września 2023 r. w sprawie podziału środków finansowych na realizację programu FER na lata 2021–2027 (Dz. U. poz. 2138).

W roku 2023 prowadzono również prace legislacyjne nad rozporządzeniem MRiRW w sprawie punktacji kryteriów oceny strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność oraz sposobu podziału środków przeznaczonych na realizację tych strategii w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027, które w końcu 2023 r. znalazło się na etapie podsumowania uzgodnień międzyresortowych.

Wydanie ww. aktów prawnych było poprzedzone spotkaniami konsultacyjnymi m.in. z Lokalnymi Grupami Rybackimi oraz Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, pełniącą rolę Instytucji Pośredniczącej w Priorytecie 3. programu FER.

Wskazane akty prawne pozwalają na przygotowanie konkursu na wybór rybackich lokalnych grup działania, które będą realizować lokalne strategie rozwoju w ramach FER.

4.4. Inny instrument terytorialny

IIT jest nowym narzędziem polityki spójności wprowadzonym do systemu polityki spójności UE w perspektywie 2021–2027. Jest to najbardziej elastyczny z instrumentów terytorialnych który w Polsce zdecydowano się wdrażać w partnerstwach JST w obszarach funkcjonalnych (w tym w miejskich obszarach funkcjonalnych), dla których nie wskazano instrumentu ZIT oraz w przypadku pojedynczych gmin w obszarze rewitalizacji.

W programach regionalnych wskazano 16 partnerstw JST wdrażających IIT w obszarach funkcjonalnych w oparciu o strategię IIT. Zestawienie tych IIT obrazuje poniższa tabela.

Tabela 14. Partnerstwa IIT wskazane imiennie w programach regionalnych

L.p.	Region	Obszar funkcjonalny
1.	Dolnośląskie	IIT Subregionu Wrocławskiego
2.	Małopolskie	Otulina Podkrakowska
3.	Mazowieckie	Radom
4.	Mazowieckie	Siedlce
5.	Mazowieckie	Ostrołęka
6.	Mazowieckie	Ciechanów
7.	Mazowieckie	Płońsk
8.	Mazowieckie	Żyrardów
9.	Opolskie	Subregion Brzeski
10.	Opolskie	Subregion Kędzierzyńsko-Strzelecki
11.	Opolskie	Subregion Południowy
12.	Opolskie	Subregion Północny
13.	Zachodniopomorskie	Partnerstwo Lider Pojezierzy
14.	Zachodniopomorskie	Partnerstwo Powiatu Goleniowskiego
15.	Zachodniopomorskie	Partnerstwo Powiatu Gryfińskiego
16.	Zachodniopomorskie	Partnerstwo Powiatu Stargardzkiego

Źródło: opracowanie własne – dane z programów regionalnych

Do końca 2023 r. odbyły się 22 nabory w działaniach dedykowanych dla IIT w programach regionalnych z alokacją łączną w kwocie ponad 500 tys. PLN. Zestawienie przeprowadzonych naborów obrazuje poniższa tabela.

Tabela 15. Liczba oraz wartość naborów w działaniach dedykowanych dla IIT w 2023 r.

województwo	liczba naborów	kwota naboru (w PLN)
kujawsko-pomorskie	12	244 299 980
lubelskie	6	103 668 870,63
mazowieckie	2	30 516 429
zachodniopomorskie	5	225 883 271
razem	22	553 629 282

Źródło: System teleinformatyczny CST 2021

IIT to instrument wspierający rozwój obszarów powiązanych funkcjonalnie przez realizację projektów, które wymagają współpracy JST zgodnie ze wspólnie opracowaną strategią. W następstwie negocjacji UP i programów regionalnych z KE uzgodniono, że odstępstwa od tej zasady możliwe są w wyjątkowych i uzasadnionych przypadkach. Do takich wyjątków zalicza się rewitalizacja, która, jako IIT, może być wdrażana w pojedynczych gminach, wyłącznie na podstawie gminnych programów rewitalizacji (GPR) pełniących funkcję strategii IIT. W perspektywie 2021-2027 funkcję tych strategii mogą pełnić tylko programy rewitalizacji przygotowane zgodnie z ustawą z o rewitalizacji.¹⁴

Instytucja Zarządzająca programem regionalnym jest odpowiedzialna za zaopiniowanie gminnego programu rewitalizacji (GPR) w zakresie możliwości jego finansowania w ramach danego programu regionalnego (w trybie art. 36 ust. 4 ustawy wdrożeniowej). IZ potwierdza również, że opiniowany przez nią dokument jest faktycznie strategią IIT spełniającą wszystkie wymagania określone w ustawie wdrożeniowej oraz w UP, a tym samym zaświadcza, że może być ona podstawą do ubiegania się o środki finansowe dedykowane instrumentowi IIT w programie regionalnym przyjętym dla perspektywy 2021-2027. Pozytywnie zweryfikowane gminne programy rewitalizacji są wpisywane do wykazu programów rewitalizacji danego województwa. Każdy region indywidualnie opracowuje zasady weryfikacji GPR i wpisywania ich do wykazu programów rewitalizacji. W 2023 r. prace w regionach koncentrowały się na opracowaniu i przyjęciu ww. zasad oraz ocenie pierwszych zgłoszonych GPR.

Zgodnie z art. 52 ustawy o rewitalizacji realizacja przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji była możliwa tylko do 31 grudnia 2023 r. Według danych na koniec 2022 r. w Polsce funkcjonowało 1 437 programów rewitalizacji, w tym 309 GPR (przyjętych na podstawie ustawy o rewitalizacji). Od początku perspektywy trwają procesy

¹⁴ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tekst jednolity Dz. U. 2024 poz. 278).

przekształcania programów rewitalizacji w GPR, aktualizacji nadal funkcjonujących GPR, aby dostosować je do wymogów obecnej perspektywy lub uchwalania przez gminy nowych programów rewitalizacji.¹⁵

Szczegółowe zasady realizacji dotyczące przygotowania gminnego programu rewitalizacji jako strategii terytorialnej zostały także wskazane w przygotowanym przez MFIPR dokumencie „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”.

Dostępność środków i wartość alokacji na projekty rewitalizacyjne określa indywidualnie Instytucja Zarządzająca programem regionalnym. Co do zasady w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 projekty wynikające z gminnych programów rewitalizacji wdrażanych jako strategii IIT, są finansowane ze środków programów regionalnych głównie z EFRR, jak i w pewnym stopniu z EFS+ (w przypadku finansowania komplementarnych działań miękkich w ramach CP4). Projekty rewitalizacyjne będą uzyskiwały dofinansowanie z EFRR przede wszystkim w ramach CP5, który jest dedykowany przedsięwzięciom realizowanym za pośrednictwem instrumentów terytorialnych. Ponadto na pomoc mogą liczyć także działania mieszczące się w innych celach polityki, dotyczące np.: poprawy efektywności energetycznej oraz wzmacniania roli kultury i zrównoważonej turystyki. Rodzaj wspieranych dziedzin w danym województwie zależy od zapisów programu regionalnego.

W perspektywie 2021-2027 łącznie na wsparcie innych instrumentów terytorialnych, w tym na rewitalizację, przeznaczono w programach regionalnych ponad 2 mld EUR, z czego szacowana kwota na rewitalizację wynosi prawie połowę tej kwoty tj. 929 mln EUR¹⁶. Tylko w trzech regionach: dolnośląskim, podkarpackim i zachodniopomorskim nie przewidziano bezpośredniego wsparcia dla projektów wynikających z GPR. Oprócz finansowania bezpośredniego w programach planowane są także preferencje dla projektów rewitalizacyjnych. Z tego względu woj. zachodniopomorskie, mimo iż nie wspiera rewitalizacji w formie instrumentu terytorialnego, zdecydowało o weryfikacji GPR i prowadzeniu ich wykazu.

¹⁵ Na koniec marca 2024 r. liczba GPR zweryfikowanych przez IZ PR była jeszcze nieznaczną i według danych zebranych od województw w formie ankiety wynosiła 48. Perspektywa czasowa niektórych GPR przyjętych w poprzedniej perspektywie wykaczała poza rok 2023. Szacuje się, że na koniec marca 2024 r. we wszystkich województwach istniały 214 aktywne gminne programy rewitalizacji (IZ nie prowadzą ewidencji GPR, które nie są zgłaszane do wykazów), z czego 178 w 13 województwach wdrażających rewitalizację jako IIT.

¹⁶ W niektórych programach regionalnych fundusze alokowane na GPR są uwzględnione w działaniach, które mają szerszy zakres niż rewitalizacja, więc i ostateczne kwoty przeznaczone na ten cel będą wynikać z ogłoszonych naborów/podpisanych umów. Ponadto projekty wynikające z GPR mogą w wielu województwach liczyć na dodatkowe preferencje wynikające z kryteriów oceny przyjmowanych dla działań wdrażanych poza IIT.

W 2023 r. tylko dwa województwa (lubelskie i mazowieckie) ogłosiły nabory w działaniach dotyczących rewitalizacji, które będą realizowane za pośrednictwem instrumentów finansowych.

W woj. lubelskim uprawnionym podmiotem do ubiegania się o dofinansowanie realizacji projektów był Bank Gospodarstwa Krajowego jako podmiot wdrażający instrument finansowy, który po zakończeniu naboru podpisał 2 umowy o dofinansowanie na kwotę 15,6 mln PLN wkładu UE. W woj. mazowieckim uprawnionym wnioskodawcą w ramach 3 naborów był Europejski Bank Inwestycyjny, jako podmiot wdrażający fundusz powierniczy, a budżet naborów wyniósł 32,5 mln PLN.

W 2023 r. w MFiPR trwały także przygotowania do uruchomienia nowych inicjatyw dotyczących wsparcia samorządów w programowaniu i realizacji rewitalizacji, które będą realizowane w latach 2024-2027. Inicjatywy te to:

- trzecia edycja współpracy z Zespołami ds. Rewitalizacji funkcjonującymi w Urzędach Marszałkowskich – projekt pn. Regiony Rewitalizacji Edycja 3.0 zaplanowany na lata 2024-2027.
Projekt obejmować będzie:
 - wsparcie funkcjonowania Zespołów ds. Rewitalizacji,
 - wsparcie edukacyjne dla gmin w zakresie rewitalizacji,
 - wsparcie doradcze,
 - wymianę doświadczeń,
 - monitorowanie rewitalizacji,
 - promocję dobrych praktyk rewitalizacyjnych,
 - Regionalne Granty na Rewitalizację – realizację grantów dla gmin i NGO na działania związane z angażowaniem społeczności lokalnych na etapie wdrażania gminnych programów rewitalizacji.

Na realizację projektu zaplanowano ok. 80 mln PLN dotacji z programu PTFE.

- projekt Narodowego Instytutu Dziedzictwa pn. Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa. Projekt ten obejmuje wsparcie funkcjonowania 8 Centrów Kompetencji ds. Rewitalizacji powołanych w 2020 r., które zapewnią będą wsparcie doradcze z zakresu dziedzictwa kulturowego i jego znaczenia w procesie rewitalizacji, w tym specjalistyczne wsparcie w zakresie ochrony i wykorzystania obiektów zabytkowych znajdujących się na obszarach rewitalizacji. Na realizację projektu w latach 2024-2027 przeznaczono dotację celową w wysokości 5 mln PLN z PTFE.

5. Stan spełnienia warunków podstawowych

Istota warunkowości podstawowej

Warunki podstawowe tworzą katalog wymogów, których spełnienie ma na celu zapewnienie efektywnego wykorzystania FE. Zastosowanym mechanizmem oddziaływania na państwo członkowskie jest uzależnienie uruchomienia funduszy europejskich od zrealizowania przez nie wymagań określonych dla poszczególnych obszarów tematycznych. Wymagania te mogą dotyczyć np. dostosowania legislacyjnego, opracowania dokumentów strategicznych i wdrożeńowych czy funkcjonowania określonych rozwiązań systemowych. Niespełnienie warunku podstawowego uniemożliwia refundację przez KE wydatków ponoszonych przez państwo członkowskie w obszarze powiązany z warunkiem.

Powiązanie idei warunkowości z efektywnością i ukierunkowaniem wykorzystywania funduszy europejskich występowało już w poprzednich okresach programowania. W okresie programowania 2014–2020 KE przygotowała systemowe rozwiązanie w postaci warunkowości *ex ante*. Zasadą było spełnienie wymogów przez państwo członkowskie przed rozpoczęciem realizacji programów operacyjnych lub w pierwszych latach od ich uruchomienia. Potwierdzone spełnienie warunku obowiązywało przez całą perspektywę.

W okresie 2021–2027 wprowadzono istotne zmiany w stosunku do dotychczasowych rozwiązań. Jedną z najistotniejszych zmian w zakresie warunków podstawowych jest to, że weryfikacja spełnienia warunków odbywa się w trybie ciągłym (*on-going*), a nie jedynie *ex ante*. Państwo członkowskie zobowiązane jest do zapewnienia spełnienia warunków podstawowych w trakcie trwania całej perspektywy 2021–2027, tj. do 2030 r. Konsekwencją takiego zobowiązania jest odpowiednia aktualizacja dokumentów zapewniających spełnienie warunków, tak by zagwarantować ciągłość ich spełniania przez całą perspektywę.

W praktyce stwierdzenie przez KE niespełnienia warunku przez państwo członkowskie lub zaprzestanie spełniania warunku w jej trakcie oznacza brak możliwości refundowania przez KE wydatków związanych z działaniami realizowanymi w danym obszarze do czasu spełnienia tego warunku.

Warunki podstawowe dzielą się na 4 warunki horyzontalne i 16 warunków tematycznych. Warunki horyzontalne i kryteria niezbędne do oceny ich spełnienia zawarto w załączniku III do rozporządzenia ogólnego¹⁷. Mają one zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych i funduszy objętych rozporządzeniem ogólnym. Warunki tematyczne oraz kryteria niezbędne do oceny ich spełnienia zawarto w

¹⁷ Zasady warunkowości nie mają zastosowania do programów Interreg. Warunek horyzontalny dotyczący pomocy publicznej nie obejmuje programów wspieranych z FAMI, FBW i IZGW.

załączniku IV do rozporządzenia ogólnego. Warunki tematyczne odnoszą się do EFRR, EFS+ i FS i celów polityki CP1-CP4¹⁸.

Monitoring stanu spełnienia warunków podstawowych

Począwszy od I kw. 2019 r. MFiPR prowadzi kwartalny monitoring stanu spełnienia warunków podstawowych na podstawie raportów przedstawianych przez odpowiednie ministerstwa bądź urzędy centralne, a także urzędy marszałkowskie, w przypadku warunków spełnianych także na poziomie regionalnym. Prowadzony monitoring w początkowej fazie miał na celu zapewnienie spełnienia warunków. Obecnie służy temu, by zagwarantować ciągłość spełnienia każdego z warunków w trakcie trwania perspektywy 2021-2027.

W przypadku warunków uznanych za spełnione, właściwe instytucje są zobligowane do przekazywania co kwartał do MFiPR informacji o ewentualnych zmianach w otoczeniu prawnym, które mogą wpływać na spełnienie danego warunku. W ramach prowadzonego monitoringu do końca 2023 r. żadna z instytucji odpowiedzialnych za spełnienie warunku nie wskazała zmian, które wpływałyby na spełnienie warunków podstawowych.

Działania podjęte w okresie sprawozdawczym

W okresie sprawozdawczym dla wszystkich warunków podstawowych były prowadzone prace nad zapewnieniem spełnienia poszczególnych kryteriów opisanych w warunkach (np. dostosowania legislacyjnego, czy opracowania dokumentów strategicznych i wdrożeniowych), a także merytoryczne i techniczne uzgodnienia pomiędzy KE oraz MFiPR i właściwymi resortami w zakresie spełnienia tych kryteriów (tzw. dialog nieformalny i dialog formalny z KE).

Stan spełnienia warunków podstawowych

Na koniec okresu sprawozdawczego KE uznała za spełnione 17 z 20 warunków podstawowych. Tym samym KE potwierdziła przedstawione przez Polskę w samoocenach spełnienia tych warunków stanowisko dotyczące sposobu spełnienia poszczególnych kryteriów w ramach każdego warunku.

W wyniku prowadzonych negocjacji zakończono również dialog formalny z KE w odniesieniu do ostatnich 3 warunków podstawowych, tj.:

- 3. Skuteczne stosowanie i wdrażanie Karty praw podstawowych;
- 3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie;
- 4.6. Ramy strategiczne polityki na rzecz opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej;

¹⁸ Załącznik IV nie dotyczy programów finansowanych z EFMRI, FST, a także środków z EFRR i EFS+ przesuniętych do FST.

Dialog formalny prowadzony przez blisko 2 lata dla tych trzech warunków obejmował merytoryczne i techniczne uzgodnienia pomiędzy KE oraz MFIPR i właściwymi resortami w zakresie spełnienia poszczególnych kryteriów opisanych w warunkach. Ponadto prowadzono równolegle uzgodnienia techniczne niezbędne do przekazania formalnie warunków poprzez system SFC2021-2027 do KE, w celu potwierdzenia spełnienia warunków¹⁹.

Ponadto wg stanu na koniec 2023 r. trwały prace nad przyjęciem następujących dokumentów, które wymagają aktualizacji w celu zapewnienia ciągłości spełnienia warunków podstawowych:

- streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka (dotyczy warunku 2.4.) – opracowywane przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa;
- aktualizacja Krajowego planu na rzecz energii i klimatu (dotyczy warunku 2.1 oraz 2.2.) – opracowywana przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska.

Tabela 16. Stan spełnienia warunków podstawowych na koniec 2023 r.

L.p.	Warunki podstawowe horyzontalne	Instytucja odpowiedzialna	Stan spełnienia
1.	Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych	Urząd Zamówień Publicznych	Spełniony
2.	Narzędzia i zdolności umożliwiające skuteczne stosowanie zasad pomocy państwa	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	Spełniony
3.	Skuteczne stosowanie i wdrażanie Karty praw podstawowych	MFIPR	Niespełniony
4.	Wdrażanie i stosowanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – Pełnomocnik Rządu ds. Os. Niepełnosprawnych / MFIPR	Spełniony
L.p.	Warunki podstawowe tematyczne	Instytucja odpowiedzialna	Stan spełnienia
1.	1.1. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	Ministerstwo Rozwoju i Technologii /Urzędy Marszałkowskie	Spełniony

¹⁹ Potwierdzenie przez KE spełnienia tych warunków nastąpiło w I kw. 2024 r.

L.p.	Warunki podstawowe horyzontalne	Instytucja odpowiedzialna	Stan spełnienia
2.	1.2. Krajowy lub regionalny plan w zakresie sieci szerokopasmowej	Ministerstwo Cyfryzacji	Spełniony
3.	2.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz wsparcia renowacji budynków pod kątem efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	Ministerstwo Rozwoju i Technologii	Spełniony
4.	2.2. Zarządzanie w sektorze energii	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	Spełniony
5.	2.3. Skuteczne wspieranie wykorzystania energii odnawialnej w poszczególnych sektorach i w całej Unii	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	Spełniony
6.	2.4. Skuteczne ramy zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi i katastrofami.	Rządowe Centrum Bezpieczeństwa	Spełniony
7.	2.5. Aktualizowane planowanie koniecznych inwestycji w sektorze wodno-ściekowym	Ministerstwo Infrastruktury	Spełniony
8.	2.6. Aktualizowane planowanie w zakresie gospodarowania odpadami	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	Spełniony
9.	2.7. Ramy działań priorytetowych w przypadku koniecznych środków ochrony obejmujących dofinansowanie unijne	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Spełniony
10.	3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	Ministerstwo Infrastruktury/ Urzędy Marszałkowskie	Niespełniony
11.	4.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnych polityk rynku pracy	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Spełniony
12.	4.2. Krajowe ramy strategiczne na rzecz równouprawnienia płci	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania	Spełniony

L.p.	Warunki podstawowe horyzontalne	Instytucja odpowiedzialna	Stan spełnienia
13.	4.3. Ramy strategiczne polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach	Ministerstwo Edukacji Narodowej/Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	Spełniony
14.	4.4. Krajowe ramy strategiczne polityki na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Spełniony
15.	4.5. Krajowe strategiczne ramy polityki na rzecz integracji Romów	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	Spełniony
16.	4.6. Ramy strategiczne polityki na rzecz opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej	Ministerstwo Zdrowia /Urzędy Marszałkowskie	Niespełniony

Źródło: opracowanie własne MFiPR

6. Realizacja zasad horyzontalnych

6.1. Zasada partnerstwa

Zasada partnerstwa oznacza włączenie przedstawicieli samorządów terytorialnych, partnerów społecznych, gospodarczych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, organizacji badawczych i uniwersytetów w procesy programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji funduszy unijnych.

Zasada partnerstwa była przedmiotem prac Podkomitetu ds. rozwoju partnerstwa przy Komitecie Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027. W ramach prac Podkomitetu partnerzy podnosili kwestie systemowe, w szczególności: finansowanie udziału partnerów w komitetach monitorujących, równowaga stron w umowach o dofinansowanie czy ograniczona dostępność funduszy europejskich dla organizacji pozarządowych. Podkomitet zajmował się też tematem nowelizacji Europejskiego Kodeksu Partnerstwa. Szersze informacje na temat funkcjonowania Podkomitetu znajdują się w podrozdziale 7.2.

W latach 2022-2023 IZ programami UP razem z partnerami podejmowały działania mające na celu przygotowanie programów. Od początku procesu programowania perspektywy finansowej na lata 2021-2027 przedstawiciele partnerów aktywnie uczestniczyli w procesie przygotowania programów. Partnerzy angażowali się w konsultacje publiczne projektów programów, w tym wysłuchania publiczne oraz wysłuchania odwrócone, uczestniczyli w spotkaniach tematycznych poświęconych planowanemu wsparciu w poszczególnych priorytetach programów, a także udzielali się w grupach roboczych poświęconych programowaniu.

Partnerzy byli zaangażowani również na kolejnych etapach po zatwierdzeniu programów, tj. podczas wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Miało to miejsce przede wszystkim w ramach prac KM poszczególne programy objęte UP, a w przypadku programu FEPŻ w ramach Zespołu Doradczego ds. Wdrażania Programu FEPŻ, który jest organem o charakterze doradczo-opiniotawczym wspierającym ministra ds. zabezpieczenia społecznego we wdrażaniu programu. W KM zasada partnerstwa realizowana była głównie poprzez współpracę w zakresie przygotowania i zatwierdzenia dokumentów przedkładanych pod obrady KM. W pracach KM partnerzy uczestniczyli w przyjmowaniu kryteriów wyboru projektów, monitorowaniu stanu realizacji programów oraz monitorowaniu przestrzegania Karty praw podstawowych UE (KPP) oraz Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (KPON) przy realizacji programów. Co do zasady, formy udziału partnerów były podobne we wszystkich programach UP, ze względu na obowiązki wynikające przede wszystkim z:

- rozporządzenia ogólnego,

- rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 240/2014 z 7 stycznia 2014 r. w sprawie Europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycji (tzw. Europejski kodeks partnerstwa),
- ustawy wdrożeniowej,
- „Wytycznych dotyczących komitetów monitorujących na lata 2021-2027”,
- „Wytycznych dotyczących realizacji zasady partnerstwa na lata 2021-2027”.

KM były również forum do wymiany opinii oraz szerokiego konsultowania z partnerami kwestii będących przedmiotem prac Komitetu. Aktywności te były realizowane w formule warsztatów przygotowujących do posiedzeń, funkcjonowania grup roboczych, czy organizacji spotkań tematycznych. W większości KM działały grupy robocze, w pracach których uczestniczyli partnerzy spoza administracji:

- w KM FENG było to 5 grup roboczych: ds. wdrażania 1. priorytetu programu FENG, ds. wdrażania 2. i 3. priorytetu programu FENG, ds. włączenia partnerów w realizację programu FENG, ds. ewaluacji programu FENG, ds. zasad horyzontalnych. Partnerzy przewodniczyli dwóm grupom roboczym: ds. włączenia partnerów w realizację programu FENG oraz ds. zasad horyzontalnych;
- w KM FENIKS była to grupa robocza do spraw stosowania zasady DNSH, której przewodniczył przedstawiciel partnerów;
- w KM FEPW działała grupa robocza ds. programu FEPW, której celem jest wykorzystanie branżowej wiedzy i doświadczenia jej członków do wypracowywania udoskonalanych propozycji dokumentów, czy rozwiązań z zakresu realizacji programu, przed ich przedłożeniem pod obrady KM;
- w KM FERC była to grupa robocza ds. wdrażania Priorytetu II „Zaawansowane usługi cyfrowe” programu FERC;
- w KM FERS działała grupa robocza KM FERS ds. prac nad regulaminem, grupa robocza KM FERS ds. społeczeństwa obywatelskiego, grupa robocza KM FERS ds. umiejętności na rzecz efektywnego wdrażania zielonej transformacji w programie FERS.
- w KM FE dla Śląskiego działała grupa robocza ds. realizacji zasady partnerstwa.

IZ umożliwiały udział partnerów spoza administracji w posiedzeniach KM poprzez zapewnienie członkom i ich zastępcom refundacji kosztów udziału w spotkaniach, w tym udziału w posiedzeniach KM, wsparcia w postaci finansowania ekspertyz czy szkoleń. Przykładowo IZ FERS zorganizowała w 2023 r. szkolenie grupowe dla członków KM i jego grup roboczych obejmujące tematykę konfliktu interesów.

W 2023 r. w ramach operacjonalizacji wsparcia udziału strony partnerów w realizacji programów, IZ analizowały możliwości wprowadzenia ryczałtowego sposobu rozliczania kosztów związanych z udziałem partnerów w poszczególnych KM. Takie działanie było odpowiedzią na prośby partnerów dotyczące wprowadzenia ułatwień związanych z ich uczestnictwem w KM. Ostatecznie dwie IZ (FENG i FERS) wprowadziły zmiany do regulaminów KM w zakresie możliwości finansowania partnerów będących członkami komitetu (dotyczy to partnerów gospodarczych, społecznych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz organizacji badawczych i uniwersytetów zgodnie z art. 8 ust. 1 lit. b), c) i d) rozporządzenia ogólnego) za pomocą uproszczonych metod rozliczania. W przypadku KM FENG i KM FERS do regulaminu włączono przepisy dotyczące stawek jednostkowych i uproszczonego rozliczania ponoszonych przez partnerów kosztów dotyczących przygotowania się do posiedzeń, podnoszenia kompetencji oraz usług doradztwa.

W zakresie innych działań niż ww. można wskazać, że w przypadku programu PTFE na etapie oceny wniosku o dofinansowanie każdy składany projekt był sprawdzany pod kątem wpływu projektu na zasadę partnerstwa i wielopoziomowego sprawowania rządów. Natomiast IZ FENG opracowała wewnętrzny dokument pt. „Strategia współpracy z partnerami w ramach programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027”, aby usystematyzować działania podejmowane z partnerami i nakreślić zasady współpracy.

6.2. Zasada poszanowania praw podstawowych oraz przestrzegania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, zasada równości mężczyzn i kobiet, zasada równych szans i niedyskryminacji

W latach 2022-2023 wszystkie IZ programami UP przestrzegały KPP oraz zachowywały zgodność z zasadą równości mężczyzn i kobiet, zasadą niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, na każdym etapie zarządzania programami: od etapu programowania, poprzez wdrażanie, po realizację konkretnych projektów.

Zasady te były wdrażane zgodnie z dokumentem „Samoocena spełnienia warunku - Skuteczne stosowanie i wdrażanie Karty praw podstawowych w Polsce” oraz treścią „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027” i załączników do tych Wytycznych²⁰. Wymogi zapewniające zgodność z ww. zasadami zostały uwzględnione w treści programów oraz w dokumentach systemowych i wdrożeniowych takich jak:

²⁰ Wytyczne właściwe dla programów polityki spójności. Pozostałe programy objęte UP – FER oraz FEPŻ – przygotowały własne wytyczne dla realizacji zasad horyzontalnych w programach.

- dokumenty konkursowe, w tym kryteria wyboru projektów, regulaminy wyboru projektów, wzory wniosków o dofinansowanie, instrukcje do wypełniania wniosków. Wszystkie IZ i KM programów polityki spójności przyjęły horyzontalne kryteria wyboru projektów dotyczące zgodności projektu z:
 - Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej,
 - Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych,
 - zasadą równości kobiet i mężczyzn,
 - zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.
- umowy o dofinansowanie. Zapisy dotyczące zgodności z zasadami ujmowane były najczęściej w paragrafach dotyczących obowiązków beneficjenta oraz stosowania wytycznych i innych dokumentów. W większości przypadków IP zostały zobowiązane do wskazywania w umowach o dofinansowanie konkretnych artykułów KPP i KPON powiązanych z zakresem wsparcia planowanym do realizacji w poszczególnych sektorach programu;
- wnioski o płatność. W ramach list sprawdzających do wniosków weryfikowano, czy i w jaki sposób projekt realizuje zadeklarowany we wniosku o dofinansowanie sposób spełnienia zasad;
- listy sprawdzające do kontroli w ramach procesu kontroli, poprzez które weryfikowano realizację tych zasad w trakcie czynności kontrolnych. W listach sprawdzających do kontroli zawarto bloki tematyczne pytań odnoszących się do zasad horyzontalnych. W przypadku FERS w 2023 r. IZ FERS opracowała taryfikator za nieprawidłowe stosowanie standardu dostępności (Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych ...”) w obszarze szkoleń. W 2023 r. nie powstały taryfikatory dla pozostałych standardów dostępności.

Ponadto niektóre IZ przeprowadziły analizy tematyczne w zakresie wpływu planowanych interwencji na grupy zagrożone dyskryminacją. Wnioski z tych analiz posłużyły do określenia sposobu uwzględnienia KPP, KPON, zasady równości kobiet i mężczyzn oraz zasady równości szans i niedyskryminacji w realizacji programów.

IZ wyznaczyły koordynatorów ds. KPP oraz koordynatorów ds. zasad równościowych. Koordynatorzy są m.in. pierwszym punktem kontaktowym wewnątrz IZ oraz dla innych instytucji systemu wdrażania programu w kwestii zgodności dokumentów i realizowanych działań z KPP/zasadą równości kobiet i mężczyzn i zasadą niedyskryminacji.

W każdej IZ programem objętym UP wprowadzono procedury w zakresie zgłaszania podejrzeń o niezgodności projektów/operacji lub działań związanych z wdrażaniem programu z KPP i KPON. Zgłoszenia mogą dotyczyć działań podejmowanych przez

instytucje lub beneficjenta w związku z realizacją projektu oraz działań IZ lub IP w zakresie związanym z wdrażaniem programu lub projektów. Zarówno w 2022 jak i 2023 r. nie wpłynęły żadne zgłoszenia dotyczące podejrzeń o niezgodności z KPP i KPON. Raz w roku IZ programami przedstawiają KM zbiorczą informację o zgłoszeniach dotyczących niezgodności z KPP i KPON. Informacja ta uwzględnia wszystkie zgłoszenia dotyczące minionego roku przekazane przez KE, zgłoszone do IZ, IP oraz do Rzecznika Funduszy Europejskich²¹.

W ramach KM niektórych programów powstały i działały w 2023 r. grupy robocze ds. zasad horyzontalnych. Przykładowo, w IZ FE dla Śląskiego powołano Okrągły Stół ds. Równości – ciało doradcze dla KM składające się z przedstawicieli i przedstawicielek organizacji pozarządowych reprezentujących grupy marginalizowane, inne niż te, na rzecz których działają członkowie i członkinie KM.

IZ programami i IK UP zorganizowały szkolenia na temat wymogów w zakresie praw i wolności określonych w KPP, KPON oraz dotyczących zagadnienia równości płci i niedyskryminacji. W szkoleniach uczestniczyli pracownicy IZ, pracownicy IP, pracownicy IW, członkowie KM oraz pracownicy Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich. Pracownicy IZ skorzystali również z cyklu szkoleń/spotkań organizowanych przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich w procesie podnoszenia kompetencji w obszarze praktyki stosowania KPP. Przedstawiciele i przedstawicielki instytucji IZ i IP/IW mieli również okazję wziąć udział w szkoleniu online dotyczącym KPP oraz poszanowania zasady niedyskryminacji w kontekście wdrażania funduszy europejskich przygotowanym przez IK UP.

W 2023 przygotowywane były również poradniki/publikacje dla instytucji i beneficjentów na temat realizacji zasad horyzontalnych oraz przestrzegania warunków podstawowych dotyczących KPP i KPON (dla programów FEnIKS, FENG oraz FERS).

Na stronach internetowych programów przygotowano również zakładki poświęcone KPP, KPON oraz zasadom horyzontalnym. Zostały tam zamieszczone najważniejsze informacje dotyczące realizacji zasad horyzontalnych oraz linki do obowiązujących dokumentów i pomocnych materiałów oraz stron internetowych m.in. Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Program FEPŻ jest specyficzny na tle innych programów polityki spójności, gdyż w samej jego treści, jasno zdefiniowano zarówno rodzaje realizowanych operacji, jak i wymagania względem podmiotów, które będą mogły w nich uczestniczyć. W związku z tym, nabory przeprowadzane przez IZ nie są typowymi naborami wniosków o dofinansowanie projektów – lecz naborami beneficjentów-organizacji partnerskich (OPO), które muszą się wykazać spełnianiem konkretnych wymogów (np. sieć dystrybucji na obszarze co najmniej 5 województw, posiadanie infrastruktury magazynowej itp.). Kryteria dostępu

²¹ Pierwsza taka informacja została przygotowana za 2023 r. i przedstawiona w 2024 r.

zostały więc także z góry określone w programie FEPŻ, a dofinansowanie udzielane jest na kolejnym etapie realizacji i zależy wyłącznie od możliwości dystrybucyjnych i ilości żywności, którą OPO otrzyma do przekazania odbiorcom końcowym. W związku z powyższym, w przypadku FEPŻ zobowiązanie do przestrzegania zasad horyzontalnych zostało uwzględnione w treści „Wytycznych IZ (MRPiPS) dla IP i beneficjentów-organizacji partnerskich w Podprogramie 2023”, a deklarowany sposób realizacji – we wnioskach o dofinansowanie projektów i umowach. W ramach FEPŻ została ustanowiona również odrębna procedura rozpatrywania skarg na naruszenia KPP i stanowi ona jeden z załączników do „Wytycznych IZ” na poszczególne podprogramy. W procesie monitorowania sposobu rozpatrywania skarg na naruszenia KPP w ramach FEPŻ będzie uczestniczyć Zespół Doradczy ds. Wdrażania FEPŻ, w tym tzw. obserwatorzy ds. zasad horyzontalnych.

IZ programem FER, ze względu na nieobjęcie programu FER „Wytycznymi dotyczącymi realizacji zasad równościowych ...”, przygotowała „Wytyczne dotyczące realizacji zasad horyzontalnych w ramach programu FER”. W tym zakresie dostosowano szablony wniosków o dofinansowanie, instrukcje ich wypełniania oraz umowy o dofinansowanie poprzez uzupełnienie sekcji dotyczących zgodności operacji z KPP, zasadą równości kobiet i mężczyzn, zasadą niedyskryminacji.

6.3. Zasada wspierania zrównoważonego rozwoju i zasada „nie czyń poważnych szkód”

Celem zapewnienia, że wszystkie projekty realizowane w programach polityki spójności są zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju ustanowione zostało obligatoryjne kryterium oceny ofert dotyczące zgodności z tą zasadą. Weryfikacja zgodności z tą zasadą na etapie wyboru projektów finansowanych ze środków UE polegała na zbadaniu kwestii związanych m.in. z wymogami ochrony środowiska, efektywnego wykorzystania zasobów, w tym ograniczania zużycia zasobów, gospodarki o obiegu zamkniętym.

Natomiast w zakresie zasady „nie czyń poważnych szkód” (DNSH) na etapie negocjacji programów polityki spójności IZ przeprowadziły analizę zgodności działań planowanych do realizacji w ramach programu z tą zasadą. Wyniki tych analiz były wykorzystywane do potwierdzenia spełnienia zasady „nie czyń poważnych szkód” w ramach kryteriów wyboru projektów dotyczących tej zasady. Innymi słowy wnioskodawcy musieli wykazać, że ich projekt jest zgodny z zasadą „nie czyń poważnych szkód” poprzez wykazanie, że przedsięwzięcie nie narusza ustaleń ekspertyz wykonanych dla danego programu.

Instytucje zarządzające programami regionalnymi zdecydowały się również na promowanie w ramach kryteriów wyboru projektów, tych przedsięwzięć, które zakładają priorytetowe traktowanie zielonej infrastruktury. Ten aspekt był szczególnie weryfikowany w przypadku projektów rewitalizacyjnych czy infrastrukturalnych.

Promowane było również włączanie do procedur zamówień publicznych, realizowanych w ramach projektów dofinansowanych z UE, kryteriów uwzględniających względy środowiskowe, społeczne i zachęty do innowacji.

Dodatkowo, w ramach KM FEnIKS w marcu 2023 r. powołano grupę roboczą do spraw stosowania zasady DNSH.

W przypadku programu FEPŻ, ze względu na wskazane powyżej szczególne uwarunkowania programu, przestrzeganie zasady zrównoważonego rozwoju i nieczynienia poważnych szkód było zapewnione przez:

- zakup artykułów spożywczych w jak najmniejszym stopniu narażonych na zmarnowanie w całym procesie dystrybucji do odbiorcy końcowego, w tym żywność długoterminowa, w wytrzymałych, szczelnie zamkniętych opakowaniach, niewymagająca warunków chłodniczych;
- wdrażanie nowej Operacji IIa obejmującej wsparcie organizacji partnerskich w dystrybucji do odbiorców końcowych FEPŻ dodatkowej żywności z darowizn – krótkoterminowej, ratowanej przed zmarnowaniem;
- tematyka zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska i niemarnowania zasobów oraz kształtowania postawy świadomego konsumenta w życiu codziennym jako jeden z istotnych rodzajów działań towarzyszących oferowanych odbiorcom końcowym FEPŻ.

Natomiast IZ FER przygotowała „Wytyczne dotyczące realizacji zasad horyzontalnych w ramach programu FER”, na podstawie których dostosowano szablony wniosków o dofinansowanie, instrukcje ich wypełniania oraz umowy o dofinansowanie poprzez uzupełnienie sekcji dotyczących zgodności operacji z zasadą „nie czynić poważnych szkód”.

7. System koordynacji i monitoringu

7.1. Koordynacja strategiczna wdrażania polityki spójności

7.1.1. Komitet Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027

Komitet ds. Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 jest głównym organem wspierającym ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego w procesie wykorzystania środków unijnych. Podstawę prawną funkcjonowania gremium stanowi artykuł 14l ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. Komitet jest powoływany na okres realizacji umowy partnerstwa.

Komitet został utworzony w celu zapewnienia koordynacji i monitorowania realizacji UP, a w szczególności programów służących jej realizacji.

Do zadań komitetu należą m.in.:

- przegląd realizacji umowy partnerstwa i programów służących realizacji umowy partnerstwa z punktu widzenia postępów w osiągnięciu celów tej umowy;
- formułowanie propozycji zmian umowy partnerstwa;
- analizowanie sytuacji, które wpływają na realizację umowy partnerstwa oraz wskazywanie zagadnień o charakterze horyzontalnym związanych z jej realizacją i wymagających ewaluacji;
- w przypadku stwierdzenia opóźnień lub problemów systemowych związanych z realizacją umowy partnerstwa wydawanie dla instytucji zarządzających programami (służącymi jej realizacji) rekomendacji dotyczących w szczególności poprawy efektywności tych programów w zakresie osiągnięcia jej celów, w tym działań naprawczych związanych z wypełnieniem warunków wynikających z członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej;
- opiniowanie strategii komunikacji polityki spójności oraz jej zmian.

Funkcję przewodniczącego w Komitecie pełni minister właściwy ds. rozwoju regionalnego. W skład komitetu wchodzi 129 członków, którzy są wskazywani ze strony rządowej, strony samorządowej oraz strony partnerów spoza administracji, a każda ze stron stanowi po 1/3 składu komitetu. W skład strony rządowej wchodzi przedstawiciele wybranych ministerstw i urzędów centralnych. Z kolei na stronę samorządową składają przedstawiciele urzędów marszałkowskich, a także Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Do strony partnerów spoza administracji zaliczani są przedstawiciele: partnerów społecznych, partnerów gospodarczych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz środowiska akademicko-naukowego.

Szczegółowy tryb pracy komitetu określa regulamin pracy, który przyjmowany jest przez członków gremium.

W ramach komitetu funkcjonuje pięcioosobowe prezydium, które pełni rolę ciała doradczego dla przewodniczącego. W skład prezydium komitetu wchodzi:

- przewodniczący lub osoba go reprezentująca;
- przedstawiciel strony samorządowej;
- przedstawiciel partnerów społecznych;
- przedstawiciel partnerów gospodarczych;
- przedstawiciel społeczeństwa obywatelskiego.

Głównym zadaniem prezydium jest organizacja prac komitetu, do której ponadto zaliczamy:

- przygotowywanie planów prac;
- inicjowanie i konsultowanie zmian w regulaminu pracy;
- zwoływanie posiedzeń;
- ustalanie porządku obrad;
- proponowanie ekspertyz lub ewaluacji niezbędnych do realizacji zadań.

Posiedzenia prezydium są organizowane z inicjatywy przewodniczącego lub członków prezydium. Spotkania odbywają się najczęściej w celu omówienia nadchodzącego posiedzenia komitetu lub omówienia istotnych spraw z punktu widzenia zadań realizowanych przez komitet bądź w zakresie jego funkcjonowania.

Do końca 2023 r. odbyły się dwa posiedzenia prezydium: 14 czerwca 2023 r. i 27 września 2023 r.

Inauguracyjne posiedzenie komitetu KUP odbyło się 22 marca 2023 r. w siedzibie MFiPR. Tematami poruszonymi podczas spotkania były:

- podsumowanie procesu programowania z perspektywy strony rządowej, samorządowej oraz partnerów spoza administracji;
- procedowanie regulaminu pracy komitetu;
- przegląd stanu realizacji programów oraz postęp spełnienia warunków podstawowych.

7.1.2. Podkomitet do spraw zdrowia na lata 2021-2027 – Komitet Sterujący do spraw koordynacji wsparcia w sektorze zdrowia

Kompetencje, zakres i sposób działania KS określa Regulamin przyjęty jako załącznik do pierwszej uchwały podjętej podczas inauguracyjnego posiedzenia KS, które odbyło się 27 czerwca 2023 r.

Zgodnie z Regulaminem, do zadań KS należy:

- 1) przygotowanie i wydanie dla Instytucji Zarządzających programami rekomendacji dla przedsięwzięć z obszaru zdrowia realizowanych w ramach polityki spójności;
- 2) uzgadnianie Planów działań w sektorze zdrowia, zwanych dalej Planami działań, uwzględniających projekty planowane do dofinansowania w ramach FERS, FENIKS oraz PR, które zawierają w szczególności:
 - opis zgodności planowanych działań z postanowieniami polityki publicznej pn. „Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030”, Umową Partnerstwa na lata 2021-2027, Mapą Potrzeb Zdrowotnych na lata 2022-2026, Krajowym Planem Transformacji na lata 2022-2026, a także wojewódzkimi planami transformacji,
 - opis typów beneficjentów oraz sposobu wyboru projektów,
 - harmonogramy ogłaszania naborów,
 - rekomendacje dla komitetów monitorujących programy dotyczące stosowania kryteriów wyboru projektów z obszaru zdrowia,
 - opis zakresu działań planowanych do realizacji w ramach naboru konkurencyjnego/projektu wybieranego w sposób niekonkurencyjny;
- 3) opracowywanie rozwiązań służących zapewnieniu spójności interwencji dotyczącej ochrony zdrowia współfinansowanej ze środków polityki spójności w sektorze zdrowia w ramach programów krajowych i regionalnych, a także skutecznego i efektywnego jej wdrażania;
- 4) informowanie o działaniach w obszarze zdrowia współfinansowanych ze środków innych programów polityki spójności;
- 5) opracowywanie corocznego sprawozdania podsumowującego funkcjonowanie Komitetu Sterującego w poprzednim roku kalendarzowym, w tym zakres i postępy w realizacji interwencji przyjętych przez Komitet w Planach działań;
- 6) dokonywanie analizy i oceny trafności, skuteczności i efektywności wykorzystania środków polityki spójności w sektorze zdrowia;
- 7) zlecenie do realizacji/prowadzenie ewaluacji działań realizowanych w sektorze zdrowia;
- 8) zlecenie do realizacji/przygotowywanie ekspertyz, opinii, rekomendacji, wytycznych, służących poprawie koordynacji działań podejmowanych ze środków polityki spójności w sektorze zdrowia;
- 9) prowadzenie szkoleń/ warsztatów niezbędnych do realizacji zadań Komitetu. KS może także wykonywać inne zadania, niezbędne do zapewnienia prawidłowego funkcjonowania mechanizmu koordynacji interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków polityki spójności.

W skład KS wchodzi przedstawiciele strony rządowej, samorządowej, organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele innych podmiotów mających wpływ na sytuację w

ochronie zdrowia. Mogą oni w KS pełnić funkcję członka KS, zastępcy członka KS albo stałego obserwatora.

Posiedzenia KS odbywają się w formie stacjonarnej, zdalnej lub hybrydowej (mieszanej), w terminach wyznaczonych przez Przewodniczącego KS lub jego zastępcę, nie rzadziej niż raz w roku. Decyzje KS podejmowane są w formie uchwał zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy liczby osób uprawnionych do głosowania (liczba osób uprawnionych do głosowania to 45).

W pierwszym roku swojej działalności KS skupił się przede wszystkim na działaniach przygotowawczych, takich jak ustalanie zasad koordynacji działań w obszarze zdrowia finansowanych z funduszy europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz wypracowywaniu rekomendacji wyboru projektów dla wszystkich kluczowych obszarów wsparcia obszaru zdrowia wskazanych w dokumentach strategicznych, w tym w Umowie Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce. Efektem 4 posiedzeń KS, które odbyły się w 2023 r., było podjęcie 27 uchwał, w tym wspomnianej już uchwały w sprawie przyjęcia Regulaminu KS, a także uchwały w sprawie zasad ogólnych dla projektów realizowanych w obszarze zdrowia oraz uchwał dotyczących rekomendacji dla kryteriów wyboru projektów w obszarach:

- podstawowej opieki zdrowotnej (POZ);
- psychiatrii;
- profilaktyki związanej z miejscem pracy i rehabilitacji w ramach celu szczegółowego 4d - Wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia;
- deinstytucjonalizacji opieki medycznej (z wyłączeniem działań dot. deinstytucjonalizacji opieki psychiatrycznej) i profilaktyki w ramach celu szczegółowego 4k - Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej;
- ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (AOS) oraz leczenia jednego dnia współfinansowanych z EFRR w ramach celu szczegółowego 4v - Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej;

- e-zdrowia oraz telemedycyny realizowanych w ramach programów regionalnych w zakresie celu szczegółowego 1 (ii) - Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych.

Ww. rekomendacje mają na celu wskazywanie obszarów wsparcia, zapobieganie podwójnemu finansowaniu zbieżnych inwestycji i zapewnienie komplementarności prowadzonych działań w obszarze zdrowia.

W 2023 r., w ramach KS, przyjęto do realizacji 59 interwencji na łączną kwotę ok. 4 275,9 mln PLN (w tym wkład UE w wysokości ok. 3 363,5 mln PLN) w następującym podziale:

- 17 naborów w trybie konkurencyjnym, na łączną kwotę ok 711,2 mln PLN (w tym ok. 595,6 mln PLN z UE);
- 42 projekty w trybie niekonkurencyjnym, na łączną kwotę ok. 3 564,7 mln PLN (w tym ok. 2 767,8 mln PLN w UE).

34 z ww. interwencji zaplanowano do realizacji z dwóch programów krajowych (FERS i FEnIKS), natomiast 25 przyjętych przez KS interwencji będzie realizowanych w ramach siedmiu RP (FE dla Dolnego Śląska, FE dla Lubelskiego, FE dla Łódzkiego, FE dla Małopolski, FE dla Pomorza, FE dla Świętokrzyskiego, FE dla Wielkopolski).

Ponad połowa alokacji w ramach przyjętych Planów działań, na łączną kwotę ok. 2 288,4 mln PLN (w tym ok. 1 710,1 mln PLN z UE), została przeznaczona na interwencje w ramach celu szczegółowego 4(v) obejmującego inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia finansowanego ze środków EFRR. Środki zostały przeznaczone przede wszystkim na priorytetowe cele wskazane w dokumentach strategicznych, takie jak wyrównanie różnic w dostępie do wysokiej jakości usług zdrowotnych, odwracanie piramidy świadczeń, w tym wsparcie podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i leczenia jednego dnia oraz wsparcie wdrażania reformy psychiatrii. Plany działań w tym zakresie dotyczyły interwencji z programu FEnIKS oraz programów regionalnych.

Około jedna trzecia alokacji w ramach przyjętych Planów działań, na łączną kwotę ok. 1 383,8 mln PLN (w tym ok. 1 155 mln PLN z UE), została przeznaczona na działania w ramach celu szczegółowego 4(k) obejmującego działania w zakresie deinstytucjonalizacji, profilaktyki oraz dostępności do świadczeń finansowanego ze środków EFS+.

Interwencje z programu FERS oraz programów regionalnych dotyczyły przede wszystkim obszarów priorytetowych takich jak deinstytucjonalizacja, w tym opieki psychiatrycznej, oraz poprawa dostępności do świadczeń zdrowotnych.

Około 8% alokacji w ramach przyjętych Planów Działania, na łączną kwotę ok. 339 mln PLN (w tym ok. 279,8 mln PLN z UE), została przeznaczona na działania w ramach celu szczegółowego 4(g) obejmującego działania związane ze wsparciem kadr systemu ochrony zdrowia. Interwencje z programu FERS dotyczyły przede wszystkim obszarów

priorytetowych, takich jak wsparcie zasobów kadr medycznych i osób wykonujących zawody mające zastosowanie w ochronie zdrowia.

Okolo 7% alokacji w ramach przyjętych Planów działań, na łączną kwotę ok. 264,7 mln PLN (w tym ok. 218,5 mln PLN z UE), została przeznaczona na działania w ramach celu szczegółowego 4(d) obejmującego działania związane ze środowiskiem pracy.

Interwencje z programów regionalnych dotyczyły przede wszystkim obszarów priorytetowych, takich jak upowszechnienie profilaktyki zdrowotnej, w szczególności na rzecz wydłużenia aktywności zawodowej i podniesienia poziomu bezpieczeństwa pracowników oraz nakierowane na wsparcie rehabilitacji.

7.1.3. Podkomitet ds. transformacji regionów górniczych – Rada ds. Sprawiedliwej Transformacji

Podkomitet ds. transformacji regionów górniczych – Rada ds. Sprawiedliwej Transformacji, został powołany Decyzją nr 2 Przewodniczącego Komitetu ds. Umowy Partnerstwa z dn. 19 kwietnia 2023 r. Podkomitet stanowi przestrzeń dialogu kluczowych interesariuszy procesu sprawiedliwej transformacji – przedstawicieli samorządów wojewódzkich, lokalnych, organizacji pozarządowych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, kluczowych resortów i agencji rządowych, a także Komisji Europejskiej.

10 sierpnia 2023 r. w siedzibie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej odbyło się I posiedzenie Podkomitetu. W trakcie posiedzenia omówiono stan wdrażania FST w poszczególnych regionach, dyskutowano też o rozwiązaniach mogących poprawić wdrażanie Funduszu w obliczu konsultowanego wówczas projektu rozporządzenia UE ustanawiającego platformę STEP (ang. Strategic Technologies for Europe Platform). Przedstawiono także informacje nt. II i III filara Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji, w tym harmonogramy naborów wniosków, dostępne wsparcie oraz warunki jego uzyskania. Dodatkowo, eksperci Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju, Banku Światowego oraz JASPERS zaprezentowali ofertę wsparcia w zakresie prowadzenia procesu sprawiedliwej transformacji oraz informacje na temat dotychczas realizowanych działaniach w tym zakresie.

Informacje o działaniach Podkomitetu są publikowane na stronie

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/umowa-partnerstwa/komitet-ds-up/podkomitety/sprawiedliwa-transformacja/>.

7.1.4. Podkomitet do spraw rozwoju partnerstwa

Podkomitet do spraw rozwoju partnerstwa powołano w celu monitorowania realizacji zasady partnerstwa w procesie programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji funduszy europejskich w Polsce. Jest kontynuatorem prac analogicznego Podkomitetu w perspektywie finansowej na lata 2014-2020, Zasiadają w nim przedstawiciele: rządu, samorządu, partnerów społecznych, gospodarczych oraz społeczeństwa obywatelskiego.

Do zadań Podkomitetu należały m.in.:

- 1) opiniowanie dokumentów związanych z UP pod kątem realizacji zasady partnerstwa;
- 2) wypracowywanie rozwiązań zapewniających realizację zasady partnerstwa oraz promowanie dobrych praktyk w tym zakresie;
- 3) monitorowanie realizacji zasady partnerstwa, w tym monitorowanie włączania partnerów w skład KM programy i zapewnienie im instrumentów uczestnictwa w pracach KM;
- 4) rekomendowanie działań naprawczych, jeśli zasada partnerstwa nie jest realizowana lub jest realizowana w sposób niewystarczający;
- 5) przygotowanie i prowadzenie działań służących zapewnieniu uczestnictwa partnerów we wdrażaniu, monitorowaniu, ewaluacji realizacji programów w perspektywie 2021-2027, w tym działań o charakterze sieciującym i mentoringowym dla członków KM;
- 6) udział w przygotowaniach do ewaluacji wdrażania zasady partnerstwa na różnych etapach realizacji UP;
- 7) eksploracja nowych terytoriów partycypacji/nowych narzędzi realizacji zasady partnerstwa;
- 8) uczestnictwo w działaniach na poziomie europejskim w zakresie rozwijania partnerstwa.

Decyzją ministra do spraw rozwoju regionalnego z dnia 26 lipca 2023 r. przeniesiono prowadzenie Sekretariatu Podkomitetu ze struktur Departamentu Strategii Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej do Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych (dalej OFOP).

OFOP umową dotacji otrzymała środki finansowe na prowadzenie sekretariatu Podkomitetu²².

Pierwsze posiedzenie Podkomitetu miało miejsce 26 czerwca 2023 r. Łącznie w 2023 r. były 3 spotkania. Oprócz spraw organizacyjnych, przyjęcia regulaminu pracy, omówiono zasady funkcjonowania sekretariatu podkomitetu.

Podkomitet zapoznał się z materiałami opracowanymi przez Instytucje Zarządzające FERS oraz FENG, a dotyczącymi rozliczenia kosztów ponoszonych przez partnerów spoza administracji (społecznych, gospodarczych i społeczeństwa obywatelskiego) w związku z ich udziałem w KM i zastosowania stawek jednostkowych. Ten obszar był stale monitorowany przez Prezydium Podkomitetu, zarówno w przypadku programów krajowych, jak i regionalnych.

²² Projekt pn. „Prowadzenie sekretariatu Podkomitetu ds. rozwoju partnerstwa na lata 2021-2027”. Dotacja finansowana ze środków PTFE 2021-2027. Termin realizacji 9 października 2023 r. – 30 września 2024 r.

Podkomitet dyskutował oraz zbierał bieżące informacje na temat budowania zdolności, potencjału organizacji pozarządowych oraz środków przeznaczonych na ten cel w programach krajowych i regionalnych, a także dostępności FE dla organizacji pozarządowych.

Zajmował się także tematem stosowania art. 48 ustawy wdrożeniowej w kontekście możliwości uzyskiwania informacji przez członków komitetów monitorujących programy w zakresie polityki spójności finansowane w perspektywie finansowej 2021-2027.

Podkomitet wystąpił o zlecenie wykonania ekspertyzy dotyczącej zasady równości stron oraz obciążeń biurokratycznych w umowach współfinansowanych ze środków UE.

Odnosił się również do kwestii wyboru przedstawicieli Podkomitetu do udziału w pracach Zespołu doradczego do spraw wdrażania Programu FEPŻ 2021-2027 oraz kwestii dotyczących naboru przedstawicieli organizacji pozarządowych do składu KM, Program FER.

Kolejnym prezentowanym i dyskutowanym przez Podkomitet tematem był konflikt interesów w regulaminach KM. Zaproponowano również przygotowanie pytań i odpowiedzi oraz webinarium dla członków KM i IZ na ten temat.

Członkowie Podkomitetu rozmawiali także o ograniczeniu dotyczącym organizacji społeczne, a dotyczące możliwości ubiegania się o pieniądze z Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości spowodowanej przyjęciem zawężonej definicji przedsiębiorcy. Tematem rozmów Członków Podkomitetu były też prace nad nowelizacją Europejskiego Kodeksu Partnerstwa, które były prowadzone przez Europejskie Forum Praktyki Partnerstwa, do którego należą przedstawiciele MFIPR i partnerzy uczestniczący w Podkomitecie.

W programie spotkań Podkomitetu znalazł się wątek implementacji zasad horyzontalnych w programach realizowanych z funduszy europejskich na lata 2021-2027. Pojawiła się propozycja utworzenia Grupy zadaniowej, która miałaby działać przy Komitecie do spraw Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 i która miałaby się zająć trzema zasadami horyzontalnymi:

- zasadą DNSH;
- warunkiem zgodności interwencji z KPP;
- warunkiem zgodności interwencji z postanowieniami Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych.

Informacje o działaniach Podkomitetu są publikowane na stronie <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/umowa-partnerstwa/komitet-ds-up/podkomitety/rozwoj-partnerstwa/>.

7.1.5. Podkomitet do spraw koordynacji środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych na lata 2021-2027 oraz programów zarządzanych centralnie przez Komisję Europejską

Podkomitet ds. koordynacji środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych na lata 2021-2027 oraz programów zarządzanych centralnie przez KE miał kontynuować prace Podkomitetu ds. koordynacji ESFI oraz programów zarządzanych centralnie przez KE, powołanego dla poprzedniej perspektywy (na lata 2014-2020).

Zadania Podkomitetu miały koncentrować się głównie na proponowaniu mechanizmów i rozwiązań, które zwiększałyby komplementarność i synergię programów współfinansowanych z polityki spójności, programów zarządzanych centralnie przez Komisję Europejską oraz na rekomendowaniu i opiniowaniu działań prowadzących do zwiększenia udziału polskich podmiotów w projektach realizowanych w ramach instrumentów zarządzanych bezpośrednio przez Komisję Europejską.

Do zadań Podkomitetu w szczególności należały m.in.:

- przygotowanie propozycji i rekomendacji działań mających na celu zwiększenie udziału polskich podmiotów w realizacji projektów finansowanych z programów zarządzanych centralnie przez Komisję Europejską skierowanych do instytucji, które pełnią funkcje koordynujące w zakresie programów zarządzanych centralnie przez Komisję Europejską;
- wymiana doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie polityki spójności i programów zarządzanych centralnie przez Komisję Europejską;
- analiza sprawozdań z działań realizowanych na poziomie krajowym i regionalnym w zakresie programów zarządzanych centralnie przez Komisję Europejską.
Po wskazaniu przedstawicieli gremium (z grona: MFiPR, instytucji, które pełnią funkcje koordynujące w zakresie programów zarządzanych centralnie przez KE, samorządów, partnerów gospodarczych, organizacji pozarządowych), w IV kwartale 2023 r. ustalono jego skład. Do końca 2023 r. nie odbyło się żadne spotkanie.

7.1.6. Podkomitet do spraw rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność

Został powołany w celu realizacji zapisu art. 31 ust. 3 rozporządzenia ogólnego, stanowiącego, że w przypadku, gdy wsparcie dla lokalnych strategii rozwoju dostępne jest z więcej niż jednego funduszu, instytucje zarządzające powołują wspólny komitet w celu monitorowania realizacji tych strategii. Biorąc pod uwagę, że połączenie wymogów dotyczących trzech funduszy: EFRR, EFS+ i EFRROW, zaangażowanych w finansowanie RLKS, jest bardzo złożone, Decyzją nr 5 Przewodniczącego KUP z 19 kwietnia 2023 r. powołano wspólny Podkomitet, monitorujący wdrażanie wielofunduszowych lokalnych

strategii rozwoju. Umieszczenie Podkomitetu na poziomie krajowym pozwala na udział w nim przedstawicieli wszystkich instytucji zarządzających programami regionalnymi, IZ Planem Strategicznym Wspólnej Polityki Rolnej, instytucji koordynujących wdrażanie funduszy europejskich z ramienia MFIPR, Komisji Europejskiej, a także lokalnych grup działania, wdrażających działania w ramach RLKS. Podkomitet stanowi też forum wymiany informacji i dobrych praktyk, wypracowywania wspólnych interpretacji i uzgadniania rozwiązań, zgłaszania propozycji działań podnoszących efektywność realizacji RLKS i przygotowywania rekomendacji w zakresie usprawniania wdrażania tego instrumentu.

W 2023 r. odbyły się trzy posiedzenia Podkomitetu. Informacje o działaniach Podkomitetu są publikowane na stronie <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/umowa-partnerstwa/komitet-ds-up/podkomitety/rlks/>.

7.2. Funkcjonowanie Komitetów Monitorujących programy krajowe i regionalne

FEnIKS

KM FEnIKS został powołany na mocy „Zarządzenia Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z 25 listopada 2022 r.”²³ na podstawie art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy wdrożeniowej. Szczegółowy tryb pracy Komitetu Monitorującego FEnIKS 2021-2027 określa Regulamin Komitetu.

IZ FEnIKS tworząc skład KM FEnIKS kierowała się zapisami Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 oraz Wytocznych dotyczących komitetów monitorujących na lata 2021-2027. Określając skład KM, wzięto pod uwagę realizację zasady partnerstwa, reprezentatywność poszczególnych środowisk, zrównoważony udział różnych stron i grup partnerów oraz taką liczbę członków, która umożliwi sprawne działanie gremium. W skład Komitetu wchodziło 43 członków (21 podmiotów tworzących stronę rządową i samorządową, 9 organizacji związkowych oraz pracodawców, 11 organizacji pozarządowych (działających m.in. na rzecz: osób z niepełnosprawnościami, niedyskryminacji, praw podstawowych, promowania włączenia społecznego, równości kobiet i mężczyzn), partner gospodarczy i partner naukowy). Ponadto w pracach Komitetu uczestniczyło również 19 obserwatorów oraz przedstawiciele Komisji Europejskiej, pełniąc rolę monitorującą i doradczą.

W roku 2023 odbyło się 9 posiedzeń KM FEnIKS oraz 1 głosowanie w ramach KM FEnIKS w trybie obiegowym. W roku 2023 Komitet przyjął 79 uchwał m.in. w sprawie regulaminu

²³ Obecnie działa na mocy zarządzenia Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 3 kwietnia 2023 r. w sprawie powołania Komitetu Monitorującego program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027.

Komitetu, w sprawie metodyki i horyzontalnych kryteriów wyboru projektów dla programu, w sprawie specyficznych kryteriów wyboru projektów w ramach sektora transportu, środowiska, energetyki, zdrowia, kultury i pomocy technicznej, przyjęta została również uchwała powołująca grupę roboczą DNSH, zatwierdzony został również plan ewaluacji.

Szczegółowe informacje na temat prac KM FEnIKS znajdują się na stronie internetowej: <https://www.feniks.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/instytucje-w-programie/komitet-monitorujacy/dokumenty/>.

W ramach KM FEnIKS powołano grupę roboczą (uchwała nr 9) do spraw stosowania zasady DNSH. Celem działania grupy jest wsparcie merytoryczne KM FEnIKS w zakresie wypracowywania rozwiązań dotyczących stosowania zasady DNSH przy wdrażaniu programu FEnIKS. Grupa ma charakter konsultacyjny, opiniotwórczy i ekspercki. Grupa działa jako organ pomocniczy powołany w ramach KM. Przewodniczącym grupy jest przedstawiciel organizacji pozarządowej. W okresie sprawozdawczym odbyły się trzy spotkania grupy roboczej (jedno stacjonarne i dwa online). Przedmiotem dyskusji były m.in. poprawki do Planu Ewaluacji Programu FEnIKS wzmacniające ewaluację stosowania zasady DNSH, które po przyjęciu przez grupę roboczą zostały przyjęte przez KM. W spotkaniach grupy roboczej w charakterze doradczym uczestniczyli przedstawiciele Komisji Europejskiej (DG REGIO, DG ENV).

FENG

Prekomitet Monitorujący FENG

W maju 2022 r. powołano PreKM FENG²⁴. PreKM FENG funkcjonował do momentu powołania KM FENG, tj. do 23 grudnia 2022 r. W jego skład wchodziło 49 aktywnych podmiotów członkowskich (w tym: 20 ze strony rządowej oraz 29 partnerów) i 19 obserwatorów.

W okresie sprawozdawczym odbyło się jedno posiedzenie PreKM FENG w terminie: 23 czerwca 2022 r. Porządek obrad obejmował m.in.:

- dyskusję nad propozycjami kryteriów wyboru projektów w 1. priorytecie FENG „Wsparcie dla przedsiębiorców”,
- dyskusję o wybranych projektach niekonkurencyjnych w 2. priorytecie FENG „Środowisko sprzyjające innowacjom” oraz o kryteriach wyboru projektów,
- dyskusję o głównych założeniach dot. instrumentów finansowych w 2. priorytecie FENG „Środowisko sprzyjające innowacjom” i w 3. priorytecie FENG „Zazielenienie przedsiębiorstw” oraz o kryteriach wyboru projektów,

²⁴ PreKM FENG powołano Zarządzeniem Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 11 maja 2022 r. w sprawie powołania Prekomitetu monitorującego program FENG i 2021-2027. Zarządzenie dostępne jest pod linkiem: <https://dziennikurzedowy.mfipr.gov.pl/media/108504/Dz12.pdf>.

- dyskusję o instrumencie „Międzynarodowe Agendy Badawcze” w 2. prioryecie FENG „Środowisko sprzyjające innowacjom” oraz o kryteriach wyboru projektów w tym instrumencie.

Przy PreKM FENG działały dwie Grupy robocze:

- ds. 1. priorytetu programu FENG,
- ds. 2. i 3. priorytetu programu FENG.

W 2022 r. odbyło się 5 spotkań Grupy roboczej ds. 1. priorytetu programu FENG (29 czerwca, 11 lipca, 13 lipca, 30 sierpnia, 22 listopada) i 3 spotkania Grupy roboczej ds. 2. i 3. priorytetu programu FENG (30 czerwca, 30 sierpnia, 20 grudnia). Podczas spotkań Grup roboczych dyskutowano głównie nad kształtem kryteriów wyboru projektów w poszczególnych priorytetach programu.

Komitet Monitorujący FENG

W grudniu 2022 r. powołano KM FENG²⁵. W skład KM FENG w latach 2022-2023 wchodziło 61 podmiotów członkowskich, w tym przedstawiciele:

- Instytucji Zarządzającej FENG, Instytucji Pośredniczących ustanowionych w systemie realizacji programu FENG oraz Instytucji Państwa Członkowskiego – łącznie 22 podmioty,
- partnerów, o których mowa w art. 8 rozporządzenia ogólnego – 39 podmiotów oraz 17 obserwatorów.

Tryb pracy KM FENG oraz zasady działania określa Regulamin zatwierdzony podczas pierwszego posiedzenia Komitetu w styczniu 2023 r. Zapisy Regulaminu wynikały z treści obowiązujących „Wytycznych dotyczących komitetów monitorujących na lata 2021-2027”.

W 2022 r. nie odbywały się posiedzenia KM FENG. W 2023 r. zorganizowano 6 posiedzeń Komitetu, w terminach: 18 stycznia, 1 lutego, 29 marca, 12 maja, 7 września i 8 listopada.

Na posiedzeniach Komitet dyskutował, a następnie podejmował uchwały dotyczące przyjęcia Regulaminu KM FENG i jego zmian, Planu ewaluacji FENG oraz kryteriów wyboru projektów i ich zmian.

²⁵ KM FENG powołano Zarządzeniem Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie powołania Komitetu Monitorującego Program FENG 2021–2027. Zarządzenie zostało opublikowane w Dzienniku Urzędowym Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej 22 grudnia 2022 r. Z dniem wejścia w życie, tj. z dniem następującym po dniu ogłoszenia ustanowiony został KM FENG. Zarządzenie dostępne jest pod linkiem: <https://www.nowoczesnagospodarka.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/instytucje-w-programie/komitet-monitorujacy/#Dokumenty>.

łącznie w 2023 r. Komitet podjął 34 uchwały, w tym 1 uchwałę w trybie obiegowym²⁶.

W ramach KM FENG powołano 5 Grup roboczych:

- ds. wdrażania 1. priorytetu programu FENG,
- ds. wdrażania 2. i 3. priorytetu programu FENG,
- ds. włączenia partnerów w realizację programu FENG,
- ds. ewaluacji programu FENG,
- ds. zasad horyzontalnych.

W okresie sprawozdawczym odbyły/ -o się:

- 4 posiedzenia Grupy roboczej ds. wdrażania 1. priorytetu programu FENG²⁷, podczas których dyskutowano nad propozycjami kryteriów wyboru projektów w priorytecie;
- 8 posiedzeń Grupy roboczej ds. wdrażania 2. i 3. priorytetu programu FENG²⁸, na których dyskutowano nad propozycjami kryteriów wyboru projektów w 2., 3. i 4. priorytecie i systemem akredytacji ośrodków innowacji;

7 posiedzeń Grupy roboczej ds. włączenia partnerów w realizację programu FENG²⁹. Dwa posiedzenia były połączone z Grupą roboczą ds. pracy nad regulaminem Komitetu Monitorującego Program FERS 2021-2027. Podczas spotkań dyskutowano nad Regulaminem Komitetu i rozwiązaniami w zakresie: finansowania działalności partnerów, konfliktu interesów podmiotów wchodzących w skład Komitetu, wykluczenia podmiotu ze składu Komitetu, nieposzlakowanej opinii i jej utraty;

²⁶ Uchwały podjęte przez KM FENG dostępne są pod linkiem:

<https://www.nowoczesnagospodarka.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/instytucje-w-programie/komitet-monitorujacy/#Dokumenty>.

²⁷ Informacje na temat Grupy roboczej ds. wdrażania 1. priorytetu programu FENG dostępne są pod linkiem:

<https://www.nowoczesnagospodarka.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/instytucje-w-programie/komitet-monitorujacy/#Grupyrobocze>.

²⁸ Informacje na temat Grupy roboczej ds. wdrażania 2. i 3. priorytetu programu FENG dostępne są pod linkiem:

<https://www.nowoczesnagospodarka.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/instytucje-w-programie/komitet-monitorujacy/#Grupyrobocze>.

²⁹ Informacje na temat Grupy roboczej ds. włączenia partnerów w realizację programu FENG dostępne są pod linkiem: <https://www.nowoczesnagospodarka.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/instytucje-w-programie/komitet-monitorujacy/#Grupyrobocze>.

- 2 posiedzenia Grupy roboczej ds. ewaluacji programu³⁰ przedstawiono wprowadzenie do koncepcji ewaluacji FENG oraz idei Learning Agenda i zaprezentowano projekt Planu ewaluacji FENG;
- 1 posiedzenie Grupy roboczej ds. zasad horyzontalnych³¹, na którym przedstawiono założenia wdrażania równościowych zasad horyzontalnych w FENG oraz założenia systemu wdrażania środowiskowych zasad horyzontalnych w FENG.

Wszystkie posiedzenia Grup odbywały się on-line.

W czerwcu oraz w październiku 2023 r. zostało zorganizowane przez Instytucję Zarządzającą, szkolenie dotyczące przeciwdziałania oraz zapobiegania konfliktom interesów (COI). Szkolenie, przeprowadzone przez eksperta zewnętrznego było przeznaczone dla członków Komitetu oraz ich zastępców (w tym partnerów). Uczestnicy zapoznali się z regulacjami unijnymi i przepisami krajowymi odnośnie konfliktu interesów oraz mieli możliwość wyjaśnić z prowadzącym szkolenie swoje wątpliwości w zakresie COI. W szkoleniu uczestniczyło 33 członków i zastępców reprezentujących 29 organizacji uczestniczących w Komitecie.

FERS

KM FERS został formalnie ustanowiony 14 grudnia 2022 r. w oparciu o Zarządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej.

Poza 24 reprezentantami strony rządowej (Instytucji Zarządzającej, Instytucji Pośredniczących oraz Instytucji Państwa Członkowskiego), Komitet Monitorujący składa się z 32 przedstawicieli partnerów - w tym 10 przedstawicieli partnerów z sektora publicznego, 10 reprezentantów partnerów społecznych i partnerów gospodarczych, 12 przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz 6 obserwatorów.

Od stycznia 2023 r. rozpoczęły się intensywne prace Komitetu, które objęły aż 7 stacjonarnych posiedzeń KM FERS. Pierwsze spotkanie miało miejsce 17 stycznia 2023 r., zaś ostatnie odbyło się w dniach 14-15 listopada 2023 r. Prace Komitetu Monitorującego FERS koncentrowały się na zatwierdzaniu kryteriów wyboru operacji, niezbędnych do ogłaszania naborów projektów i kontraktowania środków w Programie poprzez podejmowanie w formie uchwał decyzji o przyjęciu fiszek. Posiedzenia Komitetu Monitorującego poprzedzały warsztaty, podczas których konsultowano materiały

³⁰ Informacje na temat Grupy roboczej ds. ewaluacji programu FENG dostępne są pod linkiem: <https://www.nowoczesnagospodarka.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/instytucje-w-programie/komitet-monitorujacy/#Grupyrobocze>.

³¹ Informacje na temat Grupy roboczej ds. zasad horyzontalnych dostępne są pod linkiem: <https://www.nowoczesnagospodarka.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/instytucje-w-programie/komitet-monitorujacy/#Grupyrobocze>.

kierowane pod obrady Komitetu i wypracowywano założenia planowanych do realizacji naborów. W okresie sprawozdawczym odbyły się 54 warsztaty.

Do końca 2023 r. KM zatwierdził łącznie 101 fiszek wybieranych w sposób konkurencyjny i niekonkurencyjny. Jednocześnie zatwierdzone dotychczas nabory stanowią 38% łącznej liczby naborów w FERS.

Wśród ww. fiszek, znajdują się 3 projekty o znaczeniu strategicznym:

- Kluby Rozwoju Cyfrowego – projekt wspierający (KRC Wsparcie), budżet: 51 920 000,00 PLN;
- opieka nad dziećmi do lat 3 (Maluch+), budżet: 3 797 951 659,00 PLN;
- instrumenty zwrotne dla rozwoju ekonomii społecznej, budżet: 178,9 mln PLN.

Zatwierdzenie fiszek kolejnych dwóch projektów o znaczeniu strategicznym, które będą dotyczyć zagadnień związanych z Klubami Rozwoju Cyfrowego (pilotaż rozwiązań w gminach) i zatrudnieniem wspomagany zostało zaplanowane na 2024 r.

W 2023 r. powołano również trzy tematyczne grupy robocze skupione wokół Komitetu Monitorującego FERS:

- Grupa robocza do spraw prac nad regulaminem Komitetu - prowadziła w 2023 r. intensywne prace w ramach 6 posiedzeń. Podczas spotkań grupy prowadzono dyskusje nt. pożądanых zmian w regulaminie Komitetu usprawniających współpracę, które zaowocowały m.in. wypracowaniem uproszczonego sposobu rozliczania przysługujących partnerom form wsparcia, takich jak środki na szkolenia czy konsultacje, tak aby mogli efektywnie pełnić swoje funkcje w składzie KM. Dyskutowano także kwestie zapobiegania konfliktom interesów w ramach prac KM, zgodnie z wymogami Komisji Europejskiej. Wspólne działania IZ FERS i partnerów w ramach prac Grupy miały na celu zwiększenie przejrzystości i skuteczności działań Komitetu.
- Grupa robocza KM FERS ds. społeczeństwa obywatelskiego – to grupa funkcjonująca pod wspólnym przewodnictwem przedstawicieli KPRM i Stowarzyszenia Kongres Kobiet, wchodzących w skład KM. Wypracowuje propozycje rozwiązań w zakresie wsparcia przewidzianego dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego w naborach FERS. W okresie sprawozdawczym odbyły się 4 posiedzenia grupy.
- Grupa robocza KM FERS ds. umiejętności na rzecz efektywnego wdrażania zielonej transformacji w Programie FERS – grupie przewodniczy przedstawicielka Stowarzyszenia Polska Zielona Sieć, wchodząca w skład KM. Grupa wypracowała m.in. definicję zielonych kompetencji, która ma zastosowanie w naborach prowadzonych w ramach FERS. W okresie sprawozdawczym odbyły się 4 posiedzenia grupy.

Aby zapewnić efektywną komunikację na forum Komitetu Monitorującego Instytucja Zarządzająca FERS uruchomiła System Elektronicznej Wymiany Informacji (SEWI), który pełni rolę centralnej platformy do publikacji dokumentów związanych z posiedzeniami Komitetu Monitorującego, jego grupami roboczymi oraz warsztatami. Dostęp do SEWI mają członkowie, zastępcy członków oraz obserwatorzy Komitetu.

FERC

18 listopada 2022 r. Komisja Europejska wydała decyzję wykonawczą, zatwierdzającą FERC. W 2022 r. nie odbyło się żadne posiedzenie KM FERC.

Informacja za rok 2023 dotycząca finansowania oraz funkcjonowania KM³²:

KM został powołany na podstawie Zarządzenia Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 stycznia 2023 r. w sprawie powołania Komitetu Monitorującego program FERC 2021–2027 (Dz. Urz. Min. Fun. i Pol. Reg. poz. 1). Komitet wykonuje swoje zadania w okresie realizacji programu FERC.

1. Odbyły się 4 posiedzenia stacjonarne KM oraz 2 głosowania w trybie obiegowym.
2. Łącznie podjęto 15 uchwał, które dotyczyły przede wszystkim:
 - przyjęcia Regulaminu Komitetu Monitorującego program FERC 2021-2027;
 - zatwierdzenia kryteriów oraz metodyki wyboru projektów dla wybranych działań;
 - zatwierdzenia zmian do programu FERC;
 - powołania Grupy roboczej ds. wdrażania Priorytetu II Zaawansowane usługi cyfrowe w programie FERC 2021-2027;
 - zatwierdzenia Planu ewaluacji programu FERC 2021-2027.
3. Terminy posiedzeń KM FERC w 2023 r.
 - I posiedzenie KM FERC odbyło się 28 lutego 2023 r.
 - II posiedzenie KM FERC odbyło się 30 maja 2023 r.
 - III posiedzenie KM FERC odbyło się 5 października 2023 r.
 - IV posiedzenie KM FERC odbyło się 5 grudnia 2023 r.
4. W 2023 r. odbyły się 4 posiedzenia grupy roboczej ds. wdrażania Priorytetu II Zaawansowane usługi cyfrowe w programie FRERC 2021-2027 w terminach: 25 kwietnia 2023, 9 maja 2023, 13 września 2023, 17. listopada 2023.
5. Skład KM FERC

³² Podstawa prawna: Wytyczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027 (rozdz. 9 pkt. 11) oraz Regulamin Komitetu Monitorującego program FERC 2021–2027 (par. 10 pkt 14).

W skład KM FERC wchodzi 46 (organizacji/instytucji) członków i zastępców członków oraz 10 obserwatorów:

- strona rządowa – 17 członków i zastępców członków;
- strona samorządowa – 6 członków i zastępców członków;
- organizacje związkowe i organizacje pracodawców – 9 członków i zastępców członków;
- organizacje pozarządowe – 14 członków i zastępców członków.

Obserwatorzy:

Strona rządowa – 8 obserwatorów;

Partnerzy – 2 obserwatorów.

FEPW

KM FEPW został powołany w grudniu 2022 r. W jego skład wchodzi przedstawiciele 50 podmiotów, w tym 13 przedstawicieli sektora rządowego (IZ, IP, instytucje koordynujące), 13 przedstawicieli sektora samorządowego (IZ programów regionalnych oraz przedstawiciele związków samorządów terytorialnych różnego szczebla), 10 przedstawicieli organizacji pracodawców i pracowników, po 1 przedstawicielu izb handlowych i szkolnictwa wyższego oraz 12 przedstawicieli organizacji pozarządowych³³. Dwie trzecie członków KM stanowią osoby reprezentujące partnerów (samorządowych, społecznych, gospodarczych oraz organizacje pozarządowe).

Prace KM FEPW wspiera Grupa robocza ds. programu FEPW, w skład której wchodzi przedstawiciele podmiotów reprezentowanych w KM³⁴. Jej celem jest wykorzystanie branżowej wiedzy i doświadczenia jej członków do wypracowywania udoskonalanych propozycji dokumentów czy rozwiązań z zakresu realizacji programu, przed ich przedłożeniem pod obrady Komitetu Monitorującego. W okresie sprawozdawczym GR FEPW opiniowała przygotowane propozycje kryteriów wyboru projektów dla poszczególnych działań programu w ramach FEPW podczas 3 posiedzeń on-line.

W 2023 r. odbyło się pięć posiedzeń KM FEPW, na których przyjęto Regulamin KM FEPW, powołano grupę roboczą przy KM oraz przyjęto jej regulamin. Ponadto na poszczególnych posiedzeniach przyjęto kryteria wyboru projektów dla wszystkich 13 działań FEPW. Przyjęto też „Plan ewaluacji FEPW”. Dyskutowano o stanie realizacji Programu oraz zaprezentowano działania komunikacyjne w FEPW.

³³ W tym podmioty odpowiadające za niedyskryminację, włączenie społeczne, równość kobiet i mężczyzn, osób z niepełnosprawnościami, osoby starsze, ochronę środowiska i klimat, energetykę, transport, turystykę.

³⁴ Uczestnictwo w GR FEPW nie jest obligatoryjne.

FEPŻ

Zespół Doradczy do spraw Wdrażania Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 został powołany zarządzeniem nr 45 Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 30 grudnia 2022 r. w sprawie powołania Zespołu Doradczego do spraw Wdrażania Programu FEPŻ 2021-2027³⁵.

Zespół zapewnia wsparcie Ministra jako Instytucji Zarządzającej we wdrażaniu Programu, a jego celem jest zapewnienie realizacji zasady partnerstwa w ramach FEPŻ. Do zadań Zespołu należy m.in.

- okresowe monitorowanie postępu w zakresie realizacji FEPŻ;
- analizowanie rocznych i końcowych sprawozdań z realizacji FEPŻ i ich opiniowanie;
- opiniowanie projektów szczegółowych wytycznych Instytucji Zarządzającej obowiązujących w FEPŻ oraz ich zmian;
- przedkładanie propozycji zmian oraz opiniowanie zmian w FEPŻ zaproponowanych przez Instytucję Zarządzającą;
- monitorowanie realizacji zasady komplementarności FEPŻ z innymi programami finansowanymi z EFS+.

W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele zarówno instytucji uczestniczących we wdrażaniu Programu (Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Ministerstwo Finansów), instytucji współpracujących (MFIPR, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi), jak również ośrodków pomocy społecznej (odpowiedzialnych za kwalifikowanie odbiorców końcowych do Programu) oraz organizacji partnerskich na szczeblu ogólnopolskim (OPO), regionalnym (OPR) i lokalnym (OPL) dotychczas uczestniczących w realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020, tj. Federacja Polskich Banków Żywności, Caritas Polska, Polski Komitet Pomocy Społecznej, Polski Czerwony Krzyż, Kościół Starokatolicki w RP. Swojego przedstawiciela wskazała również Rada Działalności Pożytku Publicznego. Ponadto na wniosek przedstawicieli podkomitetu ds. partnerstwa w ramach Komitetu Umowy Partnerstwa, w pracach Zespołu Doradczego zagwarantowano udział tzw. obserwatorów do spraw zasad horyzontalnych. Dla obserwatorów przewidziano także udział w procesie monitorowania sposobu rozpatrywania ewentualnych skarg na naruszenie Karty Praw Podstawowych.

Inauguracyjne posiedzenie Zespołu Doradczego odbyło się w kwietniu 2023 r. w formie videokonferencji z udziałem przedstawicieli Komisji Europejskiej. Poza kwestiami organizacyjnymi (przyjęcie regulaminu), szczegółowo omówiono założenia pierwszego

³⁵ Zespół Doradczy nie jest KM w rozumieniu art. 38 tzw. rozporządzenia ogólnego. Zgodnie z art. 38 ust. 5 rozporządzenia dla programów mających na celu przeciwdziałanie deprywacji materialnej, nie powołuje się KM.

naboru beneficjentów-organizacji partnerskich, zaplanowanego na czerwiec-lipiec 2023 r., wymogi w obszarze komunikacji i widoczności oraz zagadnienia związane z nieprawidłowościami³⁶. Kolejne posiedzenie, również w formie zdalnej, odbyło się w sierpniu 2023 r. i było w całości poświęcone projektowi Wytycznych IZ na Podprogram 2023.

FER

KM FER funkcjonuje w oparciu o Zarządzenie nr 1 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 stycznia 2023 r. w sprawie powołania Komitetu Monitorującego program „Fundusze Europejskie dla Rybactwa” na lata 2021–2027 (Dz. Urz. Min. Rol. i Roz. Wsi poz. 1 i 17). Niniejsze Zarządzenie określa skład KM FER.

W składzie KM FER znajdują się przedstawiciele sektorów, które zaangażowane są w realizację programu FER. Są to w szczególności przedstawiciele administracji rządowej, w tym przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, przedstawiciele ministrów właściwych do spraw rozwoju regionalnego, finansów publicznych, środowiska, klimatu, spraw zagranicznych, przedstawiciel Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Głównego Inspektora Rybołówstwa Morskiego oraz przedstawiciele pełnomocników Rządu ds. Równego Traktowania oraz Osób Niepełnosprawnych.

Jako główni potencjalni beneficjenci programu FER w składzie KM FER występują przedstawiciele sektora rybackiego, w tym: przedstawiciele rybołówstwa bałtyckiego, przedstawiciel rybołówstwa dalekomorskiego, przedstawiciele rybactwa śródlądowego, oraz przedstawiciele rybackich lokalnych grup działania.

Ponadto skład KM obejmuje przedstawicieli sektora przetwórstwa ryb, przedstawicieli Morskiego Instytutu Rybackiego – Państwowego Instytutu Badawczego, Instytutu Rybactwa Śródlądowego – Państwowego Instytutu Badawczego oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony środowiska, równego traktowania, osób niepełnosprawnych oraz włączenia społecznego.

W 2023 r. odbyło się I posiedzenie KM FER (w dniu 22 marca), podczas którego podjęta została uchwała w sprawie przyjęcia regulaminu pracy KM FER oraz uchwała dotycząca zatwierdzenia kryteriów wyboru operacji do dofinansowania z zakresu pomocy technicznej państw członkowskich.

PTFE

W skład KM PTFE oprócz strony rządowej (31,58% składu KM) i samorządowej (21,05% składu KM), wchodzi partnerzy (47,37% składu KM). Szczegółowe informacje nt. składu

³⁶ Dostęp: <https://www.gov.pl/web/rodzina/zespol-doradczy-do-spraw-wdrazania-fepz-2021-2027>.

KM PTFE znajdują się w Zarządzeniu Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z 9 sierpnia 2023 r.³⁷:

W okresie sprawozdawczym zorganizowano dwa posiedzenia KM PT FE.

Podczas posiedzenia 9 lutego 2023 r. podjęto dwie uchwały:

- 1) Uchwała nr 1 Komitetu Monitorującego program PTFE 2021-2027 z dnia 9 lutego 2023 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu KM PTFE 2021-2027
- 2) Uchwała nr 2 Komitetu Monitorującego program PTFE 2021-2027 z dnia 9 lutego 2023 r. w sprawie przyjęcia Kryteriów wyboru projektów w ramach PT FE 2021-2027

Podczas posiedzenia 5 czerwca 2023 r. podjęto:

- 3) Uchwałę nr 3 Komitetu Monitorującego program PTFE 2021-2027 z dnia 5 czerwca 2023 r. w sprawie przyjęcia Planu ewaluacji PT FE 2021-2027.

Programy regionalne

Komitety monitorujące programy regionalne na lata 2021-2027 zostały powoływane z początkiem 2023 r., po zatwierdzeniu programów w listopadzie i grudniu 2022 r.

Każda instytucja zarządzająca programem regionalnym dochowała w 2023 r. wymogu z rozporządzenia ogólnego, dotyczącego organizacji minimum jednego posiedzenia komitetu w roku. Ogółem instytucje zarządzające programami regionalnymi zorganizowały w sumie 101 posiedzeń komitetów monitorujących programy. Spotkania odbywały się przede wszystkim w trybie stacjonarnym i hybrydowym. Jedynie 8 posiedzeń odbyło się w całości w formie online.

Do dotychczasowych efektów pracy komitetów monitorujących programy regionalne na lata 2021-2027 można zaliczyć w szczególności:

- opracowywanie i przyjęcie regulaminów funkcjonowania komitetów;
- przyjęcie kryteriów wyboru projektów,
- bieżącą analizę informacji związanych z wdrażaniem programów regionalnych przekazywanych na posiedzeniach przez instytucje zarządzające programami.

W perspektywie 2021-2027 w skład komitetów monitorujących programy regionalne wchodzi przedstawiciele: ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, ministra właściwego ds. finansów publicznych, właściwych instytucji zarządzających i wdrażających programy oraz przedstawiciele partnerów.

³⁷https://www.pomoctechniczna.gov.pl/media/121516/Zarzadzenie_MFiPR_w_sprawie_powolania_KM_PT_FE_2021_2027_2023_08_09.pdf.

Jako partnerzy do składu komitetów monitorujących zostali zaproszeni również przedstawiciele:

- ogólnopolskich organizacji jednostek samorządu terytorialnego, tworzących stronę samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego,
- organizacje związkowe i organizacje pracodawców, reprezentatywne w rozumieniu ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2232, z 2020 r. poz. 568 i 2157, z 2021 r. poz. 2445, z 2022 r. poz. 2666 oraz z 2023 r. poz. 1586)
- organizacje pozarządowe wyłonione w postępowaniu prowadzonym przez właściwą Wojewódzką Radę Działalności Pożytku Publicznego (WRDPP).

Spośród organizacji pozarządowych, w każdym Komitecie monitorującym program regionalny znajdują się co najmniej:

- dwie organizacje pozarządowe właściwe ze względu na różne rodzaje działalności objęte programem;
- jedna organizacja pozarządową działającą na rzecz ochrony środowiska;
- jedna organizacja pozarządową działającą na rzecz osób z niepełnosprawnościami;
- jedna organizacja pozarządową działającą na rzecz promowania włączenia społecznego;
- jedna organizacja pozarządową działającą na rzecz promowania równości kobiet i mężczyzn;
- jedna organizacja pozarządową działającą na rzecz niedyskryminacji (zajmującą się obszarami dyskryminacji, takimi jak płeć, rasa, pochodzenie etniczne, niepełnosprawność, religia, światopogląd, orientacja seksualna, tożsamość płciowa i wiek);
- jedna organizacja pozarządową działającą na rzecz praw podstawowych;
- jedna federacja organizacji pozarządowych.

Instytucje zarządzające zapraszały także do składu komitetu monitorującego przedstawicieli innych, niewymienionych powyżej podmiotów, jak np. izb gospodarczych, ministerstw sektorowych czy podmiotów reprezentujących środowisko naukowe.

Ponadto, zgodnie z postanowieniami rozporządzenia ogólnego, w składach komitetów monitorujących – na prawach obserwatora – znajdują się przedstawiciele Komisji Europejskiej, pełniąc rolę monitorującą i doradczą. W niektórych województwach w roli obserwatora występuje także przedstawiciel właściwego wojewody.

Warto podkreślić, że wszystkie środowiska partnerów uczestniczące w realizacji programów regionalnych, tj. partnerzy społeczni, gospodarczy, środowiska naukowe, przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego, wykazują dużą aktywność w pracach komitetów. We wszystkich regionach w ramach komitetów monitorujących funkcjonuje co najmniej jedna tematyczna grupa robocza, w skład której wchodzi przedstawiciele partnerów.

8. Komplementarność programów krajowych i regionalnych wobec Krajowego Planu Odbudowy

Obecny okres programowania polityki spójności przewiduje możliwość równoległego wykorzystania środków pochodzących z polityki spójności na lata 2021-2027 (PS) i środków pochodzących z Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF).

Termin kwalifikowalności RRF jest znacznie krótszy niż w przypadku PS. Dlatego w pierwszej kolejności planowane jest wydatkowanie środków w ramach RRF na inwestycje gotowe do szybkiej realizacji i finansowania (okres rozliczeniowy do 31 sierpnia 2026 r.), a następnie środków w ramach PS na lata 2021–2027 (z okresem kwalifikowalności wydatków do 2029 r.). Ponadto PS i RRF będą realizowane często w tych samych obszarach, dlatego na etapie przygotowań ustalono podział w zakresie ich finansowania (tzw. demarkacja). Demarkacja została określona nie tylko z uwzględnieniem okresu kwalifikowalności wydatków (demarkacja czasowa), ale także m.in. miejsca realizacji (demarkacja terytorialna) lub zakresu wsparcia.

Dodatkowo, na potrzeby programów krajowych i regionalnych finansowanych z PS oraz Krajowego Planu Odbudowy (KPO), w dużym zakresie wykorzystany został ten sam system instytucjonalny, aby zapewnić synergii realizowanych działań. Takie podejście powinno umożliwić uzupełnianie się dostępnych źródeł finansowania oraz wyeliminować podwójne finansowanie tych samych inicjatyw. Zapewni to również ciągłość wykorzystania funduszy europejskich i zwiększy ich dostępność dla potencjalnych beneficjentów.

Projekty finansowane z programów krajowych i regionalnych będą przyczyniać się do realizacji wszystkich wcześniej przedstawionych pięciu celów polityki oraz celu szczegółowego FST. KPO koncentruje się natomiast na sześciu komponentach tematycznych:

- Komponent A – Odporność i konkurencyjność gospodarki;
- Komponent B – Zielona energia i zmniejszenie energochłonności;
- Komponent C – Transformacja cyfrowa;
- Komponent D – Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia;
- Komponent E – Zielona, inteligentna mobilność;
- Komponent F – Poprawa jakości instytucji i warunków realizacji KPO;
- Komponent G - REPowerUE.

Poniżej przedstawiono przykłady komplementarnych wobec siebie działań zrealizowanych w ramach poszczególnych celów PS i komponentów KPO w następujących obszarach, z zastrzeżeniem, że w okresie sprawozdawczym trwały głównie przygotowania obejmujące przyjmowanie kryteriów wyboru projektów i

prorowadzenie naborów projektów (w niewielu przypadkach projekty przeszły już w fazę realizacji):

- **CP1 (obszary: przedsiębiorczość, innowacje/B+R, cyfryzacja)**

FENG

Przykład komplementarności programu FENG z KPO stanowi wsparcie dla projektów publicznej infrastruktury badawczej z Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej oraz dla przedsięwzięć instytucji sieciowych złożonych z organizacji badawczych.

Zgodnie z zapisami FENG, projekty inwestycyjne wdrażane przez podmioty sektora nauki zlokalizowane w Warszawie finansowane będą w ramach KPO, natomiast w innych przypadkach domyślnym źródłem finansowania będzie FENG.

W programie FENG (działanie 2.4 - Badawcza Infrastruktura Nowoczesnej Gospodarki /BINGO/) wspierany jest rozwój organizacji badawczych poprzez wsparcie wybranych przedsięwzięć dotyczących publicznej infrastruktury badawczej wraz z obowiązkowym komponentem dotyczącym wzmocnienia kompetencji kadry naukowej i badawczej w obszarze wykorzystania infrastruktury, komercjalizacji wyników prac B+R, transferu technologii i zarządzania innowacjami.

Projekty będą realizowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej - w regionach słabiej rozwiniętych i/lub w regionach w okresie przejściowym (dopuszczalna jest realizacja części projektu w regionie warszawskim stołecznym, jednak w takim przypadku koszty związane z tym miejscem realizacji projektu nie mogą stanowić kosztów kwalifikowalnych i nie podlegają dofinansowaniu).

W 2023 r. prowadzone były pierwsze nabory projektów.

Natomiast w Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności (A2.4.1 Inwestycje w rozbudowę potencjału badawczego) wspierana jest Infrastruktura badawcza - przedsięwzięcia z Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej oraz przedsięwzięcia realizowane przez Sieć Badawczą Łukasiewicz w zakresie przedsięwzięć realizowanych w regionie warszawskim stołecznym.

W 2023 r. prowadzone były pierwsze nabory projektów.

- **CP2 (obszary: systemy ciepłownicze, efektywność energetyczna budynków i wymiana źródeł ciepła, przesył, dystrybucja i magazynowanie energii, OZE, adaptacja do zmian klimatu, gospodarka wodna, gospodarka odpadami)**

FEnIKS

Jednym z przykładów komplementarnych wobec siebie działań jest Program Priorytetowy „Czyste Powietrze”. Program ten o niebagatelnym znaczeniu w realizacji celów energetyczno-klimatycznych, jest współfinansowany zarówno ze środków PS w ramach programu FEnIKS (FENX.01.01 Efektywność energetyczna/typ projektu: Poprawa

efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych - wkład do Programu „Czyste Powietrze”), jak również ze środków RRF w ramach KPO (inwestycja B1.1.2 Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych). Wsparcie z FEnIKS (16 projektów grantowych) wynosi 1,8 mld EUR, natomiast z KPO – 3,1 mld EUR. Z uwagi na okresy kwalifikowalności w RRF i SP zastosowano demarkację czasową, tzn. w pierwszej kolejności finansowanie Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze” pochodziło ze środków RRF (KPO), a następnie ze środków PS (FEnIKS).

W ramach FEnIKS (FENX 02.02 Rozwój OZE) przewidziano możliwość wsparcia inwestycji polegających na budowie i rozbudowie instalacji do wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii (OZE) wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE lub społeczności energetycznej, również z przyłączeniem do sieci. Odbiorcami tego wsparcia mogą być przedsiębiorcy, administracja publiczna oraz jednostki samorządów terytorialnych. Wsparcie tego typu inwestycji przyczynia się do rozwoju sektora OZE. Działanie to można uznać za komplementarne do wsparcia w ramach programu inwestycyjnego dedykowanego wyłącznie społecznościom energetycznym (G1.1.2) ze środków KPO.

Ponadto FEnIKS wspiera rozwój infrastruktury energetycznej (FENX.02.03 Infrastruktura energetyczna), aby poprzez rozbudowę i modernizację sieci umożliwić przyłączanie kolejnych instalacji, w tym nowych źródeł OZE, a także sprawniej zarządzać siecią oraz zwiększać jakość dostaw energii. Jest to pomoc komplementarna do inwestycji w infrastrukturę energetyczną ze środków KPO dedykowanych obszarom wiejskim, tj. G1.2.4 - Budowa lub modernizacja sieci dystrybucyjnych energii elektrycznej na obszarach wiejskich w celu umożliwienia przyłączenia nowych źródeł OZE oraz częściowo G3.1.4 - Wsparcie krajowego systemu energetycznego (Fundusz Wsparcia Energetyki) w zakresie finansowania zielonych projektów inwestycyjnych dotyczących rozwoju sieci dystrybucyjnych i przesyłowych.

Dofinansowanie udzielane projektom z FEnIKS i KPO w sektorze energetyki służy wzajemnemu wzmocnieniu i maksymalizacji osiąganych efektów w celu transformacji krajowego systemu elektroenergetycznego w kierunku energetyki nieemisyjnej.

- **CP2 (obszary: transport miejski i pozamiejski)**

FEnIKS

Działania podejmowane w ramach FEnIKS i KPO w sektorze transportu miejskiego i pozamiejskiego uzupełniają się oraz dążą do poprawy dostępności i atrakcyjności publicznego transportu zbiorowego w miastach oraz obszarach pozamiejskich. Inwestycje w zero- i niskoemisyjny tabor przyczynią się do poprawy warunków rozwoju zrównoważonej mobilności.

Ze środków FEnIKS w ramach CP2 planowane jest dofinansowanie m.in. zakupu taboru tramwajowego i metra oraz autobusów zero- i niskoemisyjnych wykorzystywanych w transporcie miejskim. Natomiast ze środków KPO planowane jest wsparcie zakupu: autobusów zero- i niskoemisyjnych wykorzystywanych w transporcie pozamiejskim (komponent E), autobusów zeroemisyjnych wykorzystywanych w transporcie miejskim (komponent G) oraz tramwajów (komponent E).

W ramach KPO w 2023 r. przeprowadzono ostatni nabór dotyczący zakupu autobusów miejskich oraz pierwszy nabór dotyczący zakupu autobusów pozamiejskich. Rozstrzygnięcie naborów i wybór projektów do dofinansowania planowane jest w 2024 r.

Natomiast w ramach FEnIKS w 2022 i 2023 r. prowadzono prace związane z przygotowaniem kryteriów wyboru projektów transportu miejskiego. Nabór wniosków o dofinansowanie zakupu autobusów ze środków FEnIKS planowany jest do przeprowadzenia po zakończeniu i rozstrzygnięciu naborów dla autobusów miejskich w KPO, tak aby uniknąć konkurowania programów o projekty, a jednocześnie umożliwić osiągnięcie kamieni milowych przyjętych w KPO.

- **CP3 (obszary: transport kolejowy, transport drogowy, transport intermodalny, bezpieczeństwo transportu);**

FEnIKS

Projekty taborowe, finansowane zarówno w ramach FEnIKS, jak i KPO, są komplementarne z projektami polegającymi na modernizacji linii kolejowych czy instalacji systemu ERTMS GSMR, realizowanymi przez PKP PLK w ramach obu programów. Zmodernizowane linie umożliwiają bowiem zastosowanie przez przewoźników nowoczesnego taboru, tj. bezemisyjnego, dostępnego dla osób z niepełnosprawnościami, poruszającego się z większymi prędkościami. Realizacja projektów liniowych i taborowych prowadzi do skrócenia czasu połączeń, obsługi większej liczby pasażerów oraz sprawia, że transport jest bardziej ekologiczny i bezpieczny.

- **CP4 (obszary: włączenie społeczne, rynek pracy, edukacja, kultura, zdrowie)**

FERS

Jednym z priorytetów EFS+ w obszarze edukacji jest rozwój kształcenia zawodowego. Na poziomie krajowym, w programie FERS w 2023 r. rozpoczęła się realizacja projektów dotyczących promocji kształcenia zawodowego, zwiększenia liczby nauczycieli zawodu oraz wzmocnienia zaangażowania pracodawców. Także w większości programów regionalnych uruchomiono wsparcie bezpośrednie dla szkół prowadzących kształcenie zawodowe, nauczycieli tych placówek oraz ich uczniów.

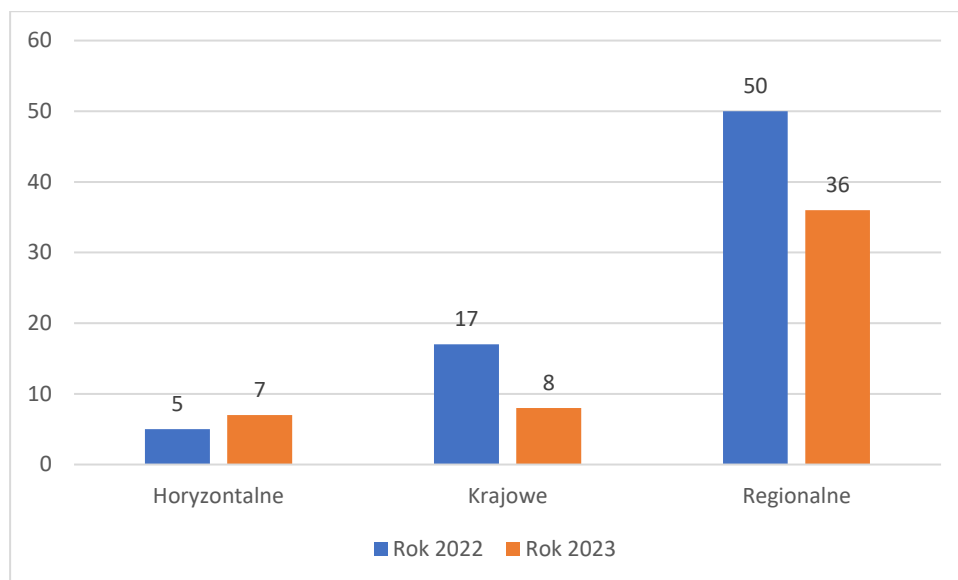
Komplementarne wobec projektów dotyczących kształcenia zawodowego w FERS i programach regionalnych były uruchomione w ramach KPO nabory na stworzenie Branżowych Centrów Umiejętności (inwestycja KPO A3.1.1). Do końca 2023 r. udało się zawrzeć umowy z 73 podmiotami. BCU stanowią nową instytucję w systemie kształcenia zawodowego w Polsce, która ma za zadanie łączyć edukację z biznesem. Centra będą miejscem nauki praktycznych umiejętności, zgodnych z potrzebami danej branży (bezpośrednie wsparcie). Będą także pełnić rolę promotora kształcenia zawodowego, punktu, w którym pracodawcy spotykają się z sektorem edukacji, gdzie mają wpływ na programy edukacyjne. BCU to także centrum rozwoju kompetencji nauczycieli.

9. Ewaluacja polityki spójności

9.1. Zrealizowane badania ewaluacyjne

W całym systemie ewaluacji polityki spójności w okresie podlegającym sprawozdaniu zrealizowano 123 badania ewaluacyjne. W 2022 przeprowadzono 72 badania, a w 2023 r. 51.

Wykres 18. Badania zrealizowane w latach 2022-2023 (stan na 31 grudnia 2023)

Źródło: Baza Badań Ewaluacyjnych, <http://www.ewaluacja.gov.pl/>.

W tym czasie zrealizowano 12 badań horyzontalnych, z czego 11 na zlecenie Krajowej Jednostki Ewaluacji. W 2022 r. przeprowadzono 5 badań horyzontalnych (z czego 4 na zlecenie KJE), z kolei w 2023 r. było badań tego typu więcej (7 ewaluacji) i wszystkie zleciła Krajowa Jednostka Ewaluacji. Natomiast odnośnie do badań dotyczących krajowych i regionalnych programów to było ich mniej w 2023 r.

Badania horyzontalne zrealizowane na zlecenie KJE dotyczyły następujących obszarów³⁸:

- Wpływ polityki spójności 2014-2020 na internacjonalizację przedsiębiorstw w Polsce
- Wpływ polityki spójności 2014-2020 na skalę i zakres powiązań kooperacyjnych w gospodarce
- Ewaluacja wsparcia Obszarów Strategicznej Interwencji w latach 2014-2021

³⁸ Podstawowe informacje na temat zakończonych projektów realizowanych na poziomie horyzontalnym przez KJE zawarto w „Sprawozdaniu końcowym z postępów we wdrażaniu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020” dostępnym na stronie: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/raporty/raporty-sprawozdania/sprawozdanie-koncowe-z-postepow-we-wdrazaniu-umowy-partnerstwa-na-lata-2014-2020/>.

- Ewaluacja funkcjonowania związku metropolitalnego „Górnośląsko – Zagłębiowsko Metropolia” w kontekście realizacji polityki spójności
- Wpływ realizacji polityki spójności 2014-2020 na poziom i jakość zatrudnienia w Polsce
- Ocena wpływu działań podejmowanych w ramach polityki spójności w zakresie transportu publicznego na mobilność miejską w perspektywie 2014-2020
- Wpływ polityki spójności 2014-2020 na rozwój i funkcjonowanie infrastruktury społecznej
- Wpływ polityki spójności 2014-2020 na konkurencyjność i rozwój przedsiębiorstw w Polsce
- Wpływ polityki spójności 2014-2020 na poziom ubóstwa i zapobieganie wykluczeniu społecznemu
- Ocena inwestycji z zakresu ochrony środowiska oraz mitygacji i adaptacji do zmian klimatu, efektywności energetycznej i bioróżnorodności realizowanych w ramach polityki spójności w perspektywie 2014-2020
- Wpływ funduszy europejskich 2014-2020 na rozwój społeczno-gospodarczy Polski Wschodniej

9.2. Rekomendacje

Podstawowym produktem ewaluacji są rekomendacje. Są one gromadzone w bazie Systemu Wdrażania Rekomendacji (SWR), za której obsługę odpowiada Krajowa Jednostka Ewaluacji. W okresie objętym sprawozdaniem sformułowano 71 rekomendacji dotyczących bezpośrednio nowego okresu programowania 2021-2027.

Rekomendacje przekazywane były do ich adresatów przez właściwe instytucje zarządzające lub instytucje koordynujące, jak np. KJE. Dodatkowo organizowane były spotkania i konferencje, w ramach których dyskutowane były rekomendacje i sposób ich wdrożenia.

9.3. Budowa potencjału

W 2022 r. KJE zorganizowała jedno posiedzenie Zespołu Sterującego Ewaluacją Polityki Spójności. Omówiono na nim wyniki zrealizowanych badań oraz projekty będące w trakcie realizacji. Na spotkaniu przedstawiono wnioski z prac grup roboczych opracowujących propozycje zapisów wytycznych ds. ewaluacji polityki spójności 2021+. Ponadto odbyły się spotkania, na których zaprezentowano wyniki poszczególnych badań horyzontalnych oraz poświęcone pracom w grupach roboczych nad wytycznymi dotyczącymi realizacji procesu ewaluacji w perspektywie 2021-2027.

W dniach 28-29 czerwca 2022 r. przedstawiciele KJE oraz dyrekcji DSR brali udział w V Międzyregionalnej Konferencji Ewaluacyjnej pt. „Perspektywy i wyzwania nowoczesnej ewaluacji funduszy europejskich” w Toruniu. Była ona poświęcona tematyce ewaluacyjnej (zarówno teorii, jak i praktyce realizacji procesu) oraz wyzwaniom, z którymi będzie się ona musiała mierzyć w przyszłości.

Ponadto kontynuowano współpracę z Głównym Urzędem Statystycznym, Komisją Europejską, a także partnerami spoza administracji. Dodatkowo były realizowane działania promocyjne dotyczące procesu ewaluacji polityki spójności.

24 sierpnia 2022 r. Minister Funduszy i Polityki Regionalnej przyjął Wytyczne dotyczące ewaluacji polityki spójności na lata 2021-2027. Przyjęcie dokumentu poprzedzone było wieloma spotkaniami z jednostkami krajowymi i regionalnymi, pracami eksperckimi oraz konsultacjami z zainteresowanymi podmiotami oraz organizacjami.

Wśród wydarzeń, które były zorganizowane w 2023 r. przede wszystkim wskazać należy XV Konferencję Ewaluacyjną „Ewaluacja wobec wyzwań przyszłości. Zielona Gospodarka, Cyfryzacja, Spójność Społeczna”. Otrzymała się ona 12 grudnia 2023 r. w Łodzi. Konferencja stanowiła kolejne z cyklu wydarzeń współorganizowanych przez MFIPR oraz Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości. Celem konferencji było omówienie nowych zjawisk i wyzwań, z którymi musi się mierzyć polityka spójności oraz ewaluacja działań w jej ramach. Szczególnie wiążą się one z nowymi wyzwaniami w dziedzinie technologii (choćby wykorzystanie SI), ale także przemianami demograficznymi wywołanymi przez wojnę w Ukrainie. Na konferencję składały się dwie części: wystąpienie główne i panel ekspercki oraz sesje warsztatowe.

Ponadto w 2023 r. odbyły się trzy spotkania Zespołu Sterującego Ewaluacją MFIPR:

- Pierwsze z nich odbyło się 13 marca. Podsumowano na nim proces ewaluacji w roku poprzednim (2022), a także dyskutowano nad funkcjonowaniem ZSE w perspektywie 2021-2027 – jego składem, formułą spotkań oraz regulaminem.
- Drugie spotkanie zostało zorganizowane 5 czerwca. Poświęcono na nim uwagę regulaminowi Zespołu Sterującego Ewaluacją na lata 2021-2027 (przedyskutowano go i przyjęto). Podsumowano także stan realizacji procesu ewaluacji na poziomie horyzontalnym. Kolejnym tematem był stan realizacji działań następczych względem Wytycznych dot. ewaluacji w perspektywie 2021 – 2027. Rozmawiano także o planie Ewaluacji Umowy Partnerstwa 2021-2027 (zaprezentowano projekt dokumentu). Na koniec zorganizowano dyskusje tematyczne na temat planów ewaluacji programów dla okresu 2021-2027.
- Ostatnie spotkanie odbyło się w listopadzie i trwało dwa dni (23-24 listopada). Przedstawiono w jego trakcie informacje na temat aktywności na poziomie horyzontalnym oraz podsumowano plany badawcze jednostek na lata 2023-2030. Omówiono także bieżące aktywności jednostek ewaluacyjnych.

W 2023 r. przygotowywano „Poradnik ewaluacji dla administracji publicznej”. Celem przyświecającym tej publikacji jest wsparcie pracowników różnych instytucji w zdobyciu podstawowych umiejętności i narzędzi potrzebnych do wykonania pierwszej ewaluacji. W poradniku zebrano podstawowe informacje oraz wskazówki pomocne przy realizacji badań.

9.4. Przygotowania do perspektywy na lata 2021-2027

Nowe wytyczne w zakresie ewaluacji przyjęte w 2022 r. spowodowały zmiany w Bazie Badań Ewaluacyjnych. W 2023 r. dotychczasowa Baza została zamknięta. Utworzono nową, która zawiera zakres danych rozszerzony w stosunku do poprzedniego. Zmiana obejmowała m.in. wprowadzenie podziału na nowe kategorie tematyczne. Karta oceny badania ewaluacyjnego również została poddana modyfikacji. Wprowadzono takie kategorie, jak „słowa kluczowe” oraz „problemy powiązane z realizacją badania”.

Zmianom poddano również bazę rekomendacji – została ona dopasowana do wymogów wytycznych dla okresu programowania na lata 2021-2027.

10. Widoczność, przejrzystość i komunikacja wsparcia z funduszy europejskich

10.1. Informacja i promocja

Instytucja ds. koordynacji wdrożeniowej Umowy Partnerstwa w zakresie informacji i promocji (IK UP) prowadziła pierwsze działania komunikacyjne finansowane ze środków programu PTFE od połowy 2023 r. Od uruchomienia UP 2021-2027 IK UP zrealizowała działania za kwotę 19 135 365,82 PLN z tego programu.

Z jednej strony prowadzone były działania koordynacyjne wśród instytucji systemu wdrażania FE, prace nad przygotowaniem nowego systemu informacji i promocji w perspektywie 2021-2027, z drugiej IK UP realizowała szereg przedsięwzięć informacyjnych i promocyjnych w wielu kanałach komunikacji na rzecz nowych programów. Poniżej przedstawiono wybrane informacje na temat najważniejszych działań horyzontalnych zrealizowanych przez IK UP.

10.2. Działania koordynacyjne

Najważniejsze działania koordynacyjne zrealizowane w 2023 r. to m.in.:

- opracowywanie projektów dokumentów związanych z systemem informacji i promocji w perspektywie 2021-2027 (Strategii komunikacji FE 2021-2027, Strategii komunikacji programów krajowych, Wytycznych dotyczących informacji i promocji FE na lata 2021-2027, Podręcznika wnioskodawcy i beneficjenta Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 w zakresie informacji i promocji, Księgi identyfikacji wizualnej znaku marki Fundusze Europejskie i znaków programów polityki spójności na lata 2014-2020, wzorów zapisów do umów z beneficjentami w zakresie informacji i promocji);
- analizowanie i opiniowanie strategii komunikacji programów regionalnych na lata 2021-2027,
- analizowanie i opiniowanie dokumentów planistycznych i ich aktualizacji, sprawozdań przygotowywanych przez Instytucje Zarządzające KP i RP oraz Instytucje Pośredniczące;
- współpraca z KE - stały kontakt z przedstawicielami KE i podejmowanie wspólnych inicjatyw;
- udział w spotkaniach sieci INFORM, INIO oraz INFORM EU;
- powołanie, organizacja i prowadzenie spotkań Grupy koordynującej do spraw komunikacji Funduszy Europejskich;

- interpretacja zasad dotyczących dostępności dla osób z niepełnosprawnościami w działaniach informacyjno-promocyjnych.

10.3. Badania

Zrealizowano następujące badania oceniające skuteczność działań komunikacyjnych:

- cykliczne badanie ilościowe dotyczące znajomości Funduszy Europejskich w społeczeństwie polskim (n=1078 w 2023 r.);
- badania ilościowe (tracking) monitorujące wskaźniki ze Strategii komunikacji FE oraz mierzące rozpoznawalność w społeczeństwie polskim kampanii i akcji promocyjnych dotyczących Funduszy Europejskich, w tym pretesty i posttesty kampanii promocyjnej „Otwórz się na nowe możliwości”, akcji DOFE w 2023 r., kampanii programu Dostępność Plus;
- badania jakościowe, w tym ocena materiałów do nowego Portalu Funduszy Europejskich na perspektywę 2021-2027 przeprowadzona techniką neuromarketingową (5 badań metodą eye-tracking) oraz ocena materiałów reklamowych na potrzeby kampanii promocyjnej „Otwórz się na nowe możliwości” (4 wywiady grupowe FGI);
- cykliczna analiza wyników ankiet klientów Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich oceniających jakość obsługi w PIFE, kwestionariusz ankiety dostępny jest na portalu <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/> w zakładce „Punkty Informacyjne” (4 raporty z podsumowaniem wyników w 2023 r.).

10.4. Sieć Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich

IK UP kontynuowała współpracę z Urzędami Marszałkowskimi oraz Centrum Projektów Europejskich w zakresie prowadzenia ogólnopolskiej Sieci Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich (PIFE), w celu zapewnienia potencjalnym beneficjentom oraz beneficjentom wysokiej jakości informacji o Funduszach Europejskich i dostępnych źródłach finansowania projektów.

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich oprócz usług konsultacyjnych, w tym podczas Mobilnych Punktów Informacyjnych i całodziennych dyżurów w mniejszych miejscowościach, organizowały także spotkania informacyjne i szkolenia wzmacniające kompetencje beneficjentów przy składaniu wniosków aplikacyjnych i realizacji projektów. Dodatkowo, pracownicy punktów są zapraszani jako prelegenci, a także uczestniczą w konferencjach i wydarzeniach plenerowych ze stoiskami informacyjnymi.

W 2023 r. Sieć PIFE liczyła 40 punktów, w tym 1 Centralny Punkt Informacyjny, 16 Głównych Punktów Informacyjnych i 23 Lokalne Punkty Informacyjne.

Zakres usług Sieci obejmował:

- diagnozę klienta – zaklasyfikowanie pomysłu na projekt do konkretnego działania w programie finansowanym z Funduszy Europejskich lub do Programu Komisji Europejskiej,
- informowanie o warunkach, kryteriach i procedurach przyznania dofinansowania,
- przedstawienie „krok po kroku” procesu ubiegania się o dofinansowanie,
- pomoc na etapie przygotowania wniosku,
- pomoc w realizacji i rozliczaniu projektów,
- wdrażanie instrumentu Sprawdź Twój Eksperymentalny Pomysł oraz usługi Innopoint,
- konsultacje i spotkania z zakresu Partnerstwa Publiczno-Prywatnego.

Wskaźniki i efekty działalności PIFE:

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich udzieliły łącznie 89 590 konsultacji, najwięcej w województwach: małopolskim, łódzkim i podkarpackim.

PIFE zorganizowały 1002 spotkania informacyjne dla 28 548 potencjalnych beneficjentów oraz beneficjentów oraz 74 szkolenia dla 3 324 uczestników. Ponadto odbyło się 515 Mobilnych Punktów Informacyjnych i całodziennych dyżurów, podczas których udzielono 2 554 konsultacji.

10.5. Portal Funduszy Europejskich

Portal www.FunduszeEuropejskie.gov.pl jest głównym źródłem informacji na temat możliwości pozyskiwania środków unijnych. Zawiera informacje na temat wszystkich programów realizowanych w Polsce (z wyłączeniem funduszy rolnych) oraz gromadzi m.in. wszystkie ogłoszenia o planowanych, aktualnych i zakończonych naborach wniosków.

IK UP zapewniła dostęp do informacji, m.in.: jak krok po kroku ubiegać się o środki unijne oraz jakie są możliwości dofinansowania dla pomysłów i projektów mieszkańców Polski. Informacje były dostępne niezależnie od urządzenia, którym posługuje się Internauta (także dla urządzeń mobilnych). Serwis jest przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

O aktualizację informacji dbało około 400 redaktorów z całej Polski.

W 2023 r. Portal zanotował ponad 3,1 mln odwiedzin.

W tym roku trwały prace nad wdrożeniem zaprojektowanych szablonów nowego Portalu oraz nowego narzędzia Wyszukiwarki Dotacji.

Mapa dotacji UE

Mapa dotacji to serwis internetowy dostępny pod adresem www.mapadotacji.gov.pl, na którym prezentowane są projekty współfinansowane z Funduszy Europejskich, realizowane na terytorium Polski (od 2004 r.).

Do końca 2023 r. na stronie zostało zaprezentowanych 299 219 projektów.

Na serwisie odnotowano blisko 484 tys. odwiedzin oraz ponad 371 tys. użytkowników.

Pod koniec grudnia 2023 r. serwis został rozszerzony o perspektywę 2021-2027 oraz Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności).

Blog FunduszoweStory

W 2023 r. kontynuowaliśmy prowadzenie bloga FunduszoweStory <https://www.funduszowestory.eu/>, na której promowaliśmy projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich.

Na blogu przedstawialiśmy, w lekkiej, lifestylowej formie, pisane prostym językiem, historie ludzi, miejsc, wielkich inwestycji i małych przedsięwzięć, które otrzymały wsparcie z UE.

Komunikacja opierała się na przekazie, że Fundusze Europejskie są blisko nas i każdego dnia korzystamy z efektów projektów realizowanych dzięki FE.

Materiały informacyjne są wzbogacone o bogatą, atrakcyjną dokumentację fotograficzną beneficjentów i projektów.

Baza Wiedzy o Funduszach Europejskich

IK UP kontynuowała prowadzenie Bazy Wiedzy, czyli platformy wymiany informacji między pracownikami instytucji realizujących Fundusze Europejskie w Polsce (przedstawiciele ministerstw, urzędów marszałkowskich, urzędów pracy, komitetów monitorujących itp.).

W 2023 r. liczba użytkowników serwisu wzrosła do 11,5 tys. (stan na koniec 2023 r.).

10.6. Działania promocyjne w mediach³⁹

W 2023 r. realizowana była długofalowa kampania promocyjna we współpracy z domem mediowym:

- Kampania „Otwórz się na nowe możliwości” informującą o nowej perspektywie finansowej 2021-2027 oraz zachęcającą do odwiedzenia strony FE oraz punktów PIFE. Kampania obejmowała również działania w prasie, Internecie, mediach społecznościowych oraz na nośnikach reklamy zewnętrznej (OOH)
- Kampania promująca DOFE 2023 zachęcająca do wzięcia udziału w wydarzeniu

³⁹ Szczegółowe informacje w załączniku 2 do Sprawozdania.

- Kampania pronaborowa – kampania zachęcająca do zaaplikowania po FE z nowej perspektywy, kampania w sieci GDN ze specjalnymi kreacjami targetowana na różne grupy odbiorców: firmy, JST, instytucje badawcze, startupy, sektor edukacji – ponad 13 mln wyświetleń
- Kampania promująca PIFE – seria filmów zrealizowanych przez Departament Komunikacji i Promocji Funduszy Europejskich promowana na kanale YouTube, ponad 725 tys. obejrzeń
- Działania contentowe „Metoda na Fundusze” – materiał edukacyjny przestrzegający przed nieuczciwymi firmami oferującymi pozyskanie FE, edukacyjne artykuły w prasie tabloidowej (Super Express, FAKT), materiał zamieszczony również na portalu FE, wspierany kampanią reklamową GDN
- Promocja bloga Funduszowestory.eu – kampania bannerowa GDN, ponad 42 tys. kliknięć
- Wizerunkowy spot świąteczny – spot zrealizowany przez Departament Komunikacji i Promocji Funduszy Europejskich, ponad 66 tys. wyświetleń na YouTube
- Stałe działania promujące aktualne nabory oraz efekty poszczególnych programów
- Artykuły sponsorowane w prasie oraz w Internecie – 73 publikacje (szczegóły w załączniku 2 do Sprawozdania)
- SOCIAL MEDIA – promowaliśmy łącznie 89 postów na Facebooku, Instagramie oraz LinkedIn. Łączna liczba wyświetleń ze wszystkich działań: 20 840 739 Łączny zasięg ze wszystkich działań: 5 860 900, Łączna liczba kliknięć ze wszystkich działań: 258 016
- WSPÓŁPRACA Z RADIEM I TV
- Audycje radiowe – 31 audycji w Polskim Radiu 07 listopada 2023 (Sygnały Dnia, Ekspres Jedyński), 16 audycji w RMF FM „Mapa Funduszy Europejskich” oraz 16 reemisji w RMF Classic
- Audycje telewizyjne – TVP2 Pytanie na śniadanie oraz TVP Kobieta, 6 felietonów, TVP3 „Kierunek Transformacja”, 12 odcinków premierowych oraz 12 powtórek
- Łącznie 65 audycji premierowych w radio i TV

10.7. Edukacja

Dostępność

- kontynuowaliśmy szkolenia z dostępności komunikacyjnej – m.in. na podstawie standardów dostępności – załącznika Wytucznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji (ponad 1000 osób w 2023 r.)
- przygotowaliśmy wewnętrzny kwartalnik News D+, w którym edukujemy i informujemy o dostępności

Prosty Język

W 2023 r. kontynuowaliśmy działania edukacyjne związane z prostym językiem.

- Realizowaliśmy szkolenia z zasad prostego języka. Szkolenia doskonaliły kompetencje językowe uczestników szkoleń i budują świadomość roli skutecznej komunikacji. W naszych szkoleniach wzięły udział łącznie 1304 osoby.
- Zorganizowaliśmy V Forum Prostego języka. Wzięli w nim udział wybitni językoznawcy oraz praktycy z instytucji.
- Opublikowaliśmy podcasty o prostym języku – 4 odcinki: [Co to jest ETR i czym się różni się od prostego języka](#), [Prosty język w administracji i biznesie](#), [Prosty język w nowoczesnej rekrutacji](#), [Odbiorca w centrum uwagi](#).
- Przygotowaliśmy kwartalny newsletter „Prosto i kropka”, który publikowaliśmy w Portalu Funduszy Europejskich (PFE) w zakładce Poznaj zasady prostego języka – Publikacje – <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/promocja/prosto-o-funduszach-europejskich-1/publikacje-i-ulotki/>
- Ogłosiliśmy konkurs dla miłośników prostego języka (przygotowaliśmy dokumentację, a konkurs rozstrzygniemy w 2024 r.).

Publikacje

- wydaliśmy 4 numery biuletynu Funduszy Europejskich „eFEkty”. To kwartalnik, w którym opisujemy najciekawsze projekty ze wszystkich programów. W ten sposób informujemy o efektach FE, promujemy fundusze i zachęcamy do korzystania z nich. W 2023 r. do czerwcowego numeru biuletynu dołączyliśmy dodatek specjalny.
- Wydane publikacje:
 - ulotka FERS,
 - ulotka FERC 2021-2027,
 - ulotka FEnIKS, 2021-2027,
 - ulotka FENG, 2021-2027,
 - ulotka FEPW, 2021-2027,
 - ulotka o polskiej prezydencji w Radzie UE.

10.8. Wydarzenia

Najważniejsze wydarzenia, które zorganizowaliśmy lub współorganizowaliśmy:

- Dzień Dziecka w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów – w 2023 r. wzięliśmy udział w pikniku organizowanym w Ogrodach KPRM z okazji Dnia Dziecka. Zorganizowaliśmy stoisko, na którym promowaliśmy projekty beneficjentów Funduszy Europejskich dedykowane dzieciom lub dla nich interesujące.

- zorganizowaliśmy kilka konferencji m.in.: „Fundusze Europejskie dla kultury” i konferencję podsumowującą 15 lat istnienia Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich.
- promowaliśmy FE poprzez uczestnictwo w imprezach zewnętrznych, w ramach których przedstawiana była oferta FE oraz projekty, które uzyskały wsparcie z Funduszy Europejskich, m.in.: Impact'23, Europejskiego Kongresu Gospodarczego, „Kaszubsko – Kociewski Kongres Samorządowy. Rozwój Pomorza”, 36. Międzynarodowych Energetycznych Targach Bielskich, Poznański Kongres Gospodarczy, Międzynarodowe Targi Ochrony Środowiska POLECO, Targi Rozrywki i Multimediiw POZNAŃ GAME ARENA 2023.

10.9. Zdjęcia

Wykonaliśmy 50 sesji projektów dofinansowanych z Funduszy Europejskich. Fotografie są wykorzystywane w różnych działaniach informacyjno-promocyjnych IK UP.

Załącznik 1. Lista związków ZIT w perspektywie 2021-2027

Lp.	województwo	miejski obszar funkcjonalny
1	Dolnośląskie	Legnica-Głogów
2	Dolnośląskie	Subregion Południowy
3	Dolnośląskie	Subregion Zachodni
4	Dolnośląskie	Jelenia Góra
5	Dolnośląskie	Wałbrzych
6	Dolnośląskie	Wrocław
7	Kujawsko-Pomorskie	Bydgoszcz
8	Kujawsko-Pomorskie	Grudziądz
9	Kujawsko-Pomorskie	Inowrocław
10	Kujawsko-Pomorskie	Toruń
11	Kujawsko-Pomorskie	Włocławek
12	Lubelskie	Biała Podlaska
13	Lubelskie	Biłgoraj
14	Lubelskie	Chełm
15	Lubelskie	Hrubieszów
16	Lubelskie	Janów Lubelski
17	Lubelskie	Krasnystaw
18	Lubelskie	Kraśnik
19	Lubelskie	Lublin
20	Lubelskie	Łuków
21	Lubelskie	Opole Lubelskie
22	Lubelskie	Parczew
23	Lubelskie	Puławy
24	Lubelskie	Radzyń Podlaski
25	Lubelskie	Ryki
26	Lubelskie	Tomaszów Lubelski

Lp.	województwo	miejski obszar funkcjonalny
27	Lubelskie	Włodawa
28	Lubelskie	Zamość
29	Lubuskie	Gorzów Wielkopolski
30	Lubuskie	Świebodzin - Międzyrzecz
31	Lubuskie	Zielona Góra
32	Lubuskie	Żary - Żagań
33	Łódzkie	Łask
34	Łódzkie	Opoczno
35	Łódzkie	Piotrków Trybunalski - Bełchatów
36	Łódzkie	Łódź
37	Małopolskie	Chrzanów
38	Małopolskie	Golice
39	Małopolskie	Kraków
40	Małopolskie	Nowy Sącz
41	Małopolskie	OF Podhala
42	Małopolskie	Tarnów
43	Mazowieckie	Warszawa
44	Opolskie	Opole
45	Podkarpackie	Duopol Dębica - Ropczyce
46	Podkarpackie	Duopol Jarosław - Przeworsk
47	Podkarpackie	Duopol Sanok - Lesko
48	Podkarpackie	Jasło
49	Podkarpackie	Krosno
50	Podkarpackie	Lubarczów
51	Podkarpackie	Mielec
52	Podkarpackie	Przemyśl
53	Podkarpackie	Rzeszów

Lp.	województwo	miejski obszar funkcjonalny
54	Podkarpackie	Stalowa Wola
55	Podkarpackie	Tarnobrzeg
56	Podlaskie	Białystok
57	Podlaskie	Łomża
58	Podlaskie	Suwałki
59	Pomorskie	Bytów
60	Pomorskie	Chojnice-Człuchów
61	Pomorskie	Gdańsk-Gdynia-Sopot
62	Pomorskie	Kościerzyna
63	Pomorskie	Kwidzyn
64	Pomorskie	Lębork
65	Pomorskie	Malbork - Sztum
66	Pomorskie	Słupsk - Ustka
67	Pomorskie	Starogard Gdański
68	Śląskie	Subregion Centralny
69	Śląskie	Subregion Południowy
70	Śląskie	Subregion Północny
71	Śląskie	Subregion Zachodni
72	Świętokrzyskie	Busko-Zdrój
73	Świętokrzyskie	Jędrzejów
74	Świętokrzyskie	Kielce
75	Świętokrzyskie	MOF Miasta Północy
76	Świętokrzyskie	Sandomierz
77	Świętokrzyskie	Staszów
78	Warmińsko-Mazurskie	Elbląg
79	Warmińsko-Mazurskie	Ełk
80	Warmińsko-Mazurskie	Olsztyn

Lp.	województwo	miejski obszar funkcjonalny
81	Wielkopolskie	Aglomeracja Kalisko-Ostrowska
82	Wielkopolskie	Gniezno
83	Wielkopolskie	Koło-Turek
84	Wielkopolskie	Konin
85	Wielkopolskie	Leszno
86	Wielkopolskie	Piła
87	Wielkopolskie	Poznań
88	Zachodniopomorskie	Gryfice
89	Zachodniopomorskie	Kamień Pomorski
90	Zachodniopomorskie	Sławno
91	Zachodniopomorskie	Szczecin
92	Zachodniopomorskie	Szczecinek
93	Zachodniopomorskie	Wałcz
94	Zachodniopomorskie	Kołobrzeg-Koszalin-Białogard
95	Zachodniopomorskie	Subregion miast strefy centralnej

Załącznik 2. Artykuły sponsorowane w prasie i Internecie promujące poszczególne programy

FENG INTERNET

- 1) 25.05.2023 money.pl „Polscy przedsiębiorcy i naukowcy na europejskim rynku” <https://www.money.pl/gospodarka/polscy-przedsiębiorcy-i-naukowcy-na-europejskim-ryнку-6901854261111424a.html> UU: 11 507
- 2) 07.06.2023 bankier.pl „Wsparcie dla start-upów nadal dostępne” <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Wsparcie-dla-start-upow-nadal-dostepne-8555721.html> UU: 5 224
- 3) 09.06.2023 pb.pl „Zielono mi dzięki Unii” <https://www.pb.pl/zielono-mi-dzieki-unii-1187585> UU:10 139
- 4) 15.06.2023 infor.pl „Innowacje krok po kroku” <https://mojafirma.infor.pl/5765407,innowacje-krok-po-kroku.html> UU: 5 540
- 5) 17.07.2023 pb.pl „Innowacje ułatwiają życie” <https://www.pb.pl/innowacje-ulatwiajace-zycie-1190676> UU: 14 031
- 6) 26.07.2023 pb.pl „B+R+I w FENG –już prościej się nie da” <https://www.bankier.pl/wiadomosc/B-R-I-w-FENG-juz-prosciej-sie-nie-da-8585218.html> UU: 11 196
- 7) 14.09.2023 pb.pl „Firmy łatwiej sięgną po dotacje” <https://www.pb.pl/firmy-latwiej-sieгна-po-dotacje-1195518> UU: 10 034
- 8) 17.09.2023 biznesinfo.pl „Rozwój polskich firm w świetle nowych możliwości” <https://www.biznesinfo.pl/rozwoj-polskich-firm-w-swietle-nowych-mozliwosci-as-mp-150923> UU: 10 008
- 9) 17.10.2023 wp.pl „Przedsiębiorco –promuj się, budując Markę Polskiej Gospodarki” <https://wiadomosci.wp.pl/przedsiębiorco-promuj-sie-budujac-marke-polskiej-gospodarki-6952742250052544a> UU: 5 381
- 10) 26.10.2023 bankier.pl „Są pieniądze na rozwój firm i innowacje” <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Sa-pieniadze-na-rozwoj-firm-i-innowacje-8635953.html> UU: 14 456
- 11) 17.11.2023 money.pl „Laboratorium Innowatora –jak fundusze unijne wspierają start-upy” <https://www.money.pl/gospodarka/laboratorium-innowatora-jak-fundusze-unijne-wspieraja-start-upy-6963415850846912a.html> UU: 13 092
- 12) 07.12.2023 pb.pl „Nie wiesz, jak zacząć starania o Fundusze Europejskie? Skorzystaj z usług informacyjnych” <https://www.pb.pl/nie-wiesz-jak-zaczac-starania-o-fundusze-europejskie-skorzystaj-z-uslug-informacyjnych-1202645> UU: 12 957

FENG PRASA

- 1) 26.05.2023 Rzeczpospolita „Nowoczesna Gospodarka czyli wsparcie dla innowacji się na dostępność”

- 2) 18.08.2023 Rzeczpospolita „Wspierając Innowacyjność – FENG

- 3) 11.10.2023 Puls Biznesu „Bądź SMART i otwórz się na dostępność”

- 4) 23.10.2023 Dziennik Gazeta Prawna „Plan naborów FENG”

- 5) 26.10.2023 Forbes „Sięgnij po fundusze”

FEPW INTERNET

- 1) 19.05.2023 echodnia.pl "Nowe możliwości dla firm z Polski Wschodniej"
[https://echodnia.eu/swietokrzyskie/nowe-mozliwosci-dla-firm-z-polski-wschodniej/ar/c3-17550987?czy_podglad=t&hash_podglad=3a5a5cb3c7e0e7f954ef5eed81736a7aP](https://echodnia.eu/swietokrzyskie/nowe-mozliwosci-dla-firm-z-polski-wschodniej/ar/c3-17550987?czy_podglad=t&hash_podglad=3a5a5cb3c7e0e7f954ef5eed81736a7aPortal)
<ortal>: UU: 789
- 2) 19.05.2023 poranny.pl "Nowe możliwości dla firm z Polski Wschodniej"
https://poranny.pl/nowe-mozliwosci-dla-firm-z-polski-wschodniej/ar/c3-17550987?czy_podglad=t&hash_podglad=3a5a5cb3c7e0e7f954ef5eed81736a7aP
<ortal>: UU: 1021
- 3) 19.05.2023 money.pl "Nowe możliwości dla firm z Polski Wschodniej"
<https://www.money.pl/gospodarka/nowe-mozliwosci-dla-firm-z-polski-wschodniej-6899291078282112a.html> UU: 9 815
- 4) 22.05.2023 gazetaolsztynska.pl "Nowe możliwości dla firm z Polski Wschodniej"
<https://gazetaolsztynska.pl/935693,Nowe-mozliwosci-dla-firm-z-Polski-Wschodniej.html> UU: 946
- 5) 08.06.2023 portalsamorzadowy.pl "Nowe możliwości dla firm z Polski Wschodniej"
<https://www.portalsamorzadowy.pl/fundusze-europejskie/nowe-mozliwosci-dla-firm-z-polski-wschodniej,462207.html> UU: 2 241
- 6) 20.06.2023 echodnia.eu „Lepszy klimat w miastach Polski Wschodniej"
<https://echodnia.eu/lepszy-klimat-w-miastach-polski-wschodniej/ar/c3-17638211>
- 7) 20.06.2023 gazetaolsztynska.pl „Lepszy klimat w miastach Polski Wschodniej"
<https://gazetaolsztynska.pl/gorowoilaweckie/942692,Lepszy-klimat-w-miastach-Polski-Wschodniej.html>
- 8) 20.06.2023 poranny.pl „Lepszy klimat w miastach Polski Wschodniej"
<https://poranny.pl/lepszy-klimat-w-miastach-polski-wschodniej/ar/c3-17638211>
- 9) 20.06.2023 portalsamorzadowy.pl „Lepszy klimat w miastach Polski Wschodniej"
<https://www.portalsamorzadowy.pl/fundusze-europejskie/lepszy-klimat-w-miastach-polski-wschodniej,468940.html> UU: 780

- 10) 22.06.2023 money.pl „Lepszy klimat w miastach Polski Wschodniej”
<https://www.money.pl/gospodarka/lepszy-klimat-w-miastach-polski-wschodniej-6910716615854656a.html> UU: 9 537
- 11) 07.07.2023 „Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej”
<https://www.money.pl/gospodarka/fundusze-europejskie-dla-polski-wschodniej-6916016112007968a.html> UU: 14 031
- 12) 21.07.2023 wp.pl „Polska Wschodnia na lato” <https://wiadomosci.wp.pl/polska-wschodnia-na-lato-6921676046768736a> UU: 29 775
- 13) 04.09.2023 rp.pl „Miasta Polski Wschodniej w ruchu naturalnie”
<https://regiony.rp.pl/transport/art39041541-miasta-polski-wschodniej-w-ruchu-naturalnie> UU: 10 011
- 14) 10.10.2023 portal FE „Wsparcie Gospodarki o Obiegu Zamkniętym w MŚP. Rusza nabór wniosków” https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/aktualnosci/wsparcie-gospodarki-o-obiegu-zamknietym-w-msp-rusza-nabor-wnioskow/?utm_source=GDN&utm_medium=CPC&utm_campaign=MSP&utm_id=FEPW promocja artykułu kampanią GDN
- 15) 20.10.2023 portal FE „Miasta Polski Wschodniej mogą skorzystać ze wsparcia na mobilność miejską” https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/aktualnosci/miasta-polski-wschodniej-moga-skorzystac-ze-wsparcia-na-mobilnosc-miejska/?utm_source=GDN&utm_medium=CPC&utm_campaign=ALL&utm_id=FEPW promocja artykułu kampanią GDN
- 16) 27.10.2023 bankier.pl „Otwarcia na obieg zamknięty”
<https://www.bankier.pl/wiadomosc/Otwarcia-na-obieg-zamkniety-8635899.html> UU: 13 327
- 17) 09.11.2023 portal FE „Bioróżnorodna Polska Wschodnia. Rusza nabór wniosków o dofinansowanie z programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej”
https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/aktualnosci/bioroznorodna-polska-wschodnia-rusza-nabor-wnioskow-o-dofinansowanie-z-programu-fundusze-europejskie-dla-polski-wschodniej/?utm_source=GDN&utm_medium=CPC&utm_campaign=JST&utm_id=FEPW promocja artykułu kampanią GDN
- 18) 20.11.2023 portalsamorzadowy.pl „Na ratunek zagrożonym gatunkowym”
<https://www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spoleczenstwo/na-ratunek-zagrozonym-gatunkom,504599.html> UU: 4 034

FEPW PRASA

- 1) 31.05.2023 Dziennik Gazeta Prawna „Nowe możliwości dla firm z Polski Wschodniej”

- 2) 28.07.2023 Dziennik Gazeta Prawna „Postaw na przemysł 4.0 –stwórz własną Fabrykę Przyszłości”

- 3) 28.08.2023 Rzeczpospolita „Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na ochronę klimatu”

- 4) 30.11.2023 Forbes „Fundusze dla firm z Polski Wschodniej”

FENIKS INTERNET

- 1) 12.05.2023 styl.interia.pl „Otwórz się na kulturę podczas Dni Otwartych”
<https://styl.interia.pl/artykul-sponsorowany/news-otworz-sie-na-kulture-podczas-dni-otwartych,nld,6773266>
- 2) 29.05.2023 wp.pl „Fundusze UE wspierają rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej”
<https://wiadomosci.wp.pl/fundusze-ue-wspieraja-rozwoj-zrownowazonej-mobilnosci-miejskiej-6901848610925184a> UU: 8 761

- 3) 31.07.2023 e-wprost/ e-wydanie „Polska staje się piękniejsza dzięki środkom unijnym”
- 4) 25.08.2023 wpolityce.pl „Nowe środki unijne dla samorządów na ochronę środowiska” <https://wpolityce.pl/gospodarka/659567-nowe-srodki-unijne-dla-samorzadow-na-ochrone-srodowiska>
- 5) 28.08.2023 portalsamorzadowy.pl „Nowe środki unijne dla samorządów na ochronę środowiska” <https://www.portalsamorzadowy.pl/gospodarka-komunalna/nowe-srodki-unijne-dla-samorzadow-na-ochrone-srodowiska,482803.html> UU: 4 219
- 6) 18.09.2023 „Rodzinne Ogrody Działkowe ratunkiem dla miast” <https://www.money.pl/gospodarka/rodzinne-ogrody-dzialkowe-ratunkiem-dla-miast-6942832358787712a.html> UU: 10 002
- 7) 03.11.2023 infor.pl „Dobry klimat w naszych miastach” <https://samorząd.infor.pl/sektor/finanse/6354975,dobry-klimat-w-naszych-miastach.html> UU: 6 111
- 8) 24.11.2023 pb.pl „Czysta i zdrowa woda popłynie z kranów dzięki Funduszom Europejskim” <https://www.pb.pl/czysta-i-zdrowa-woda-poplynie-z-kranow-dzieki-funduszom-europejskim-1201283> UU: 6 983
- 9) 06.12.2023 wp.pl „Sprawniej ratują zdrowie i życie dzięki środkom europejskim” <https://wiadomosci.wp.pl/sprawniej-ratuja-zdrowie-i-zycie-dzieki-srodkom-europejskim-6969078202886656a> UU: 7 132
- 10) 15.12.2023 wp.pl „Kotlina Kłodzka bardziej bezpieczna” <https://wiadomosci.wp.pl/kotlina-klodzka-bardziej-bezpieczna-6973996098657024a> UU: 12 075

FENIKS PRASA

- 1) 23.06.2023 Super Express „Zdrowie jest najważniejsze”

- 2) 26.06.2023 Gazeta Polska Codziennie „Fundusze na kulturę? Bardzo proszę!”

- 3) 15.12.2023 „Fundusze Europejskie wsparciem dla bezpieczeństwa energetycznego Polski”

FERC INTERNET

- 1) 22.06.2023 portalsamorzadowy.pl „Cyfrowa (r)ewolucja w urzędach”
<https://www.portalsamorzadowy.pl/fundusze-europejskie/cyfrowa-r-ewolucja-w-urzedach,470605.html> UU: 5 299
- 2) 27.06.2023 portalsamorzadowy.pl „Samorządy bezpieczne w sieci”
<https://www.portalsamorzadowy.pl/fundusze-europejskie/samorzady-bezpieczne-w-sieci,471648.html> UU: 5 485
- 3) 26.09.2023 pb.pl „Fundusze Europejskie wspierają rozwój cyfrowy”
<https://www.pb.pl/fundusze-europejskie-wspieraja-rozwoj-cyfrowy-1196508> UU: 10 069
- 4) 31.07.2023 wp.pl „Wakacje to czas odkrywców. Sprawdź, co warto zobaczyć!”
<https://wiadomosci.wp.pl/wakacje-to-czas-odkrywcow-sprawdz-co-warto-zobaczyc-6924133473892992a> UU: 5 101
- 5) 06.11.2023 wp.pl „Nasza przyszłość jest cyfrowa!”
<https://wiadomosci.wp.pl/nasza-przyszlosc-jest-cyfrowa-6958761298237984a> UU: 12 653
- 6) 06.11.2023 money.pl „Ale patent! Fundusze Europejskie wspierają sprawniejsze uzyskiwanie patentów”
<https://www.money.pl/gospodarka/ale-patent-fundusze-europejskie-wspieraja-sprawniejsze-uzyskiwanie-patentow-6958827329362464a.html> UU: 11 090
- 7) 01.12.2023 librus.pl „Cyfrowo i kulturalnie”
<https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/cyfrowo-i-kulturalnie> Odśłony 10 414
- 8) 08.12.2023 wp.pl „Cyfrowe kompetencje w radiu – jak Fundusze Europejskie wspierają rozwój umiejętności osób z niepełnosprawnościami”

<https://wiadomosci.wp.pl/cyfrowe-kompetencje-w-radiu-jak-fundusze-europejskie-wspieraja-rozwoj-umiejetnosci-osob-z-niepelnosprawnosciami-6971529632766496a> UU: 14 089

FERC PRASA

- 1) 05.06.2023 Do Rzeczy „Ultraszybki Internet bez barier, czyli rusza program Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy”

FERS INTERNET

- 1) 31.07.2023 wp.pl „Odnaleźć się w nowej rzeczywistości”
<https://wiadomosci.wp.pl/odnalez-sie-w-nowej-rzeczywistosci-6923731753995232a> UU: 6 993
- 2) 07.06.2023 librus.pl „Rozwój umiejętności to klucz do sukcesu”
<https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/rozwoj-umiejetnosci-to-klucz-do-sukcesu>
- 3) 11.09.2023 librus.pl „Edukacja włączająca – co to takiego?”
<https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/edukacja-wlaczajaca-co-to-takiego> UU: 9 491
- 4) 18.09.2023 wp.pl „Na naukę nigdy nie jest za późno”
<https://wiadomosci.wp.pl/na-nauke-nigdy-nie-jest-za-pozno-6941852887157376a> UU: 5 004
- 5) 30.09.2023 portalsamorzadowy.pl „Fundusze Europejskie na walkę z ubóstwem rodzin”
<https://www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spolescenstwo/fundusze-europejskie-na-walke-z-ubostwem-rodzin,491414.html>
- 6) 08.11.2023 wp.pl „Uczelnia bez barier”
<https://wiadomosci.wp.pl/uczelnia-bez-barier-6960607573170880a> UU: 12 840
- 7) 10.11.2023 money.pl „Mikropoświadczenia: nowa era potwierdzania kompetencji dzięki Funduszom Europejskim”
<https://www.money.pl/gospodarka/mikroposwiadczenia-nowa-era-potwierdzania-kompetencji-dzieki-funduszom-europejskim-6960618863033024a.htm> UU: 11 117
- 8) 27.11.2023 portalsamorzadowy.pl „Czy czeka nas przełom w sektorze mieszkaniowym?”
<https://www.portalsamorzadowy.pl/gospodarka->

komunalna/czy-czeka-nas-przelom-w-sektorze-mieszkaniowym,505654.html UU:
3 211

- 9) 18.12.2023 wp.pl „Świat dostępny dla wszystkich”
<https://wiadomosci.wp.pl/swiat-dostepny-dla-wszystkich-6975040017144704a>
UU: 19 442

FERS PRASA

- 1) 29.05.2023 „Wszyscy potrzebujemy dostępności” Do Rzeczy

- 2) 16.06.2023 Rzeczpospolita „Umiejętności jutra”

- 3) 15.09.2023 Dziennik Gazeta Prawna „Instytucje publiczne dostępne dla każdego”

WSPÓŁPRACA Z RADIEM I TV

TV

TVP 2 i TVP Kobieta felietony w „Pytanie na śniadanie

- 1) 09.08.2023 Kurza Góra <https://wieszawidokowa.pl/kurzetnik/> POPW
2) 20.09.2023 „Pomnik historii „Frombork – zespół katedralny” – konserwacja i restauracja XIV-wiecznego zespołu obronnego i katedralnego (wybranych

obiektów) wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych – Etap I prac” POIS

- 3) 04.10.2023 VISUS VR - szkolenia z pierwszej pomocy POIS
- 4) 08.11.2023 Magly i Castle Ryn Adventures POPW
- 5) 27.11.2023 PAKT POPC

TVP3 „Kierunek Transformacja”

- 1) 16.07.2023 „1. Beskidzkie Muzeum Sakralnej Architektury Drewnianej Diecezji Bielsko-Żywieckiej 2. Przywrócenie ciągłości ekologicznej i realizacja działań poprawiających funkcjonowanie korytarza swobodnej migracji rzeki Białej Tarnowskiej” POIS

<https://regiony.tvp.pl/71323950/16072023>

- 2) 23.07.2023 „1. Innowacyjny szybowiec wyczynowy z elektrycznym zespołem napędowym 2. Dworzec w Kielcach 3. Green Velo” POPW/Rozwój Polski Wschodniej

<https://regiony.tvp.pl/71486836/23072023>

- 3) 30.07.2023 "1. Cyfrowa rekonstrukcja i digitalizacja polskich filmów fabularnych, dokumentalnych i animowanych w celu zapewnienia dostępu na wszystkich polach dystrybucji 2. Utworzenie bazy kulturalno-edukacyjnej dla prezentacji i promocji folkloru poprzez odrestaurowanie pałacu Karolin w Otrębusach" POPC/POIS

<https://regiony.tvp.pl/71671710/30072023>

- 4) 06.08.2023 "1. Rzeszowski transport miejski 2. "W krainie ślimaka" - utworzenie i wdrożenie sieciowego, regionalnego produktu turystycznego" 3. ParkCash – wprowadzenie na rynek platformy wymiany miejsc parkingowych ParkCash dla biznesu" POPW

<https://regiony.tvp.pl/71800923/06082023>

- 5) 13.08.2023 "1. Utworzenie Pediatrycznego Centrum Urazowego oraz rozbudowa i remont Szpitalnego Oddziału Ratunkowego w Instytucie ""Centrum Zdrowia Matki Polki"" w Łodzi wraz z przebudową lądowiska dla śmigłowców i zakupem sprzętu medycznego na potrzeby oddziału 2. Zastosowanie spersonalizowanych ortez, nastawiacza oraz skanera 3D w zmodyfikowanej metodzie leczenia urazów przedramienia. 3. Kujawsko – Pomorskie – baza lotniczego pogotowia ratunkowego pod Bydgoszczą." POPW

<https://regiony.tvp.pl/71988444/13082023>

- 6) 20.08.2023 "1. Szlak Kultury Wołoskiej 2. Mazury 365 3. Piekarnia Bronowscy. Wdrożenie gamy nowatorskich produktów piekarniczych i ciastkarskich w oparciu o innowacyjną technologię." INTERREG/POPW

<https://regiony.tvp.pl/72134785/20082023>

- 7) 27.08.2023 "1. Elektroniczne Centrum Udostępniania Danych Oceanograficznych eCUDO.pl 2. Digitalizacja i udostępnianie cyfrowych dóbr kultury - zabytków oraz grobów i cmentarzy wojennych 3.Zintegrowane wirtualne Herbarium Pomorza" POPC

<https://regiony.tvp.pl/72291852/27082023>

- 8) 03.09.2023 "1. Poprawa dostępu do Portu w Szczecinie w rejonie Basenu Kaszubskiego 2.PODKARPACIE – WODY POLSKIE LIKWIDACJA BARIER. 3.Kompleksowa ochrona żubra w Polsce" POIŚ/POPW/POPW

<https://regiony.tvp.pl/72459483/03092023>

- 9) 10.09.2023 "1. Budowa stacji 110/15 kV Skwierzyna II w celu umożliwienia rozwoju energetyki odnawialnej 2. Budowa linii Czarna-Polkowice wraz z rozbudową stacji w tym ciągu liniowym 3.Modułowy Budynek Hybrydowy EKOINBUD." POIŚ

<https://regiony.tvp.pl/72627312/10092023>

- 10) 17.09.2023 "1. PODKARPACIE PROJEKT GOLBEX PRODUKCJA NOWOCZESNYCH DOMÓW. 2. Platanlux - profesjonalne oprawy LED COB do doświetlania roślin wraz z aplikacją sterującą 3.ZYLIA - system rejestracji i produkcji muzyki, wykorzystujący techniki dźwięku przestrzennego i wirtualnej rzeczywistości" POPW

<https://regiony.tvp.pl/72783911/17092023>

- 11) 24.09.2023 "1. Multidyscyplinarny Otwarty System Transferu Wiedzy - MOST Wiedzy
2. VRTierOne - Gra VR wspierająca terapię i rehabilitację osób po udarach" 3. Poprawa jakości kształcenia studentów Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego poprzez rozwój infrastruktury dydaktycznej i wsparcie procesu nauczania o metody symulacji medycznej" POPC/POIR/POWER

<https://regiony.tvp.pl/72943099/24092023>

- 12) 01.10.2023 Podsumowanie serii <https://regiony.tvp.pl/71283228/kierunek-transformacja>

RADIO

Audycje RMF FM i RMF Classic

<https://www.rmfm.fm/r/fundusze-europejskie-2021-2027.html>

- 1) 05.07.2023 RMF FM, 06.07.2023 RMF Classic „Zabytek.pl” FERC
2) 12.07.2023 RMF FM, 13.07.2023 RMF Classic „Czy tylko dotacje? Co to są preferencyjne pożyczki” PIFE

- 3) 19.07.2023 RMF FM, 20.07.2023 RMF Classic „Jak przygotować się do konsultacji w Punkcie” PIFE
- 4) 26.07.2023 RMF FM, 27.07.2023 RMF Classic „Ścieżka ubiegania się o fundusze” PIFE
- 5) 02.08.2023 RMF FM, 03.08.2023 RMF Classic „FE dla firm” PIFE
- 6) 09.08.2023 RMF FM, 10.08.2023 RMF Classic „FE dla JST” PIFE
- 7) 16.08.2023 RMF FM, 17.08.2023 RMF Classic „Edukacja” FERC
- 8) 23.08.2023 RMF FM, 24.08.2023 RMF Classic „FE dla osób fizycznych” PIFE
- 9) 30.08.2023 RMF FM, 31.08.2023 RMF Classic „FE dla NGO” PIFE
- 10) 06.09.2023 RMF FM, 07.09.2023 RMF Classic „FE dla Start-upów” PIFE
- 11) 13.09.2023 RMF FM, 14.09.2023 RMF Classic „FE dla sektora B+R” PIFE
- 12) 04.10.2023 RMF FM, 05.10.2023 RMF Classic „Lotnicze Pogotowie Ratunkowe” FEnIKS
- 13) 11.10.2023 RMF FM, 12.10.2023 RMF Classic „Konwersja cyfrowa domów kultury (NCK)” FERC
- 14) 18.10.2023 RMF FM, 19.10.2023 RMF Classic „Budowa sieci światłowodowej w Polsce” FERC
- 15) 25.10.2023 RMF FM, 26.10.2023 RMC Classic „Kariera Jutra (NASK)” POWER (FERS)
- 16) 08.11.2023 RMFFM, 09.11.2023 RMF Classic „e-usługi w placówkach ochrony zdrowia” FEnIKS

Audycje POLSKIE RADIO

- 1) 12.07.2023 Ekspres Jedyńki „Rozwój kwalifikacji i kompetencji kadry realizującej dydaktykę” FERS
- 2) 13.07.2023 Ekspres Jedyńki „Konkurs ścieżka SMART – nabór dedykowany projektom na rzecz dostępności” FENG
- 3) 14.07.2023 Ekspres Jedyńki „Wzornictwo, automatyzacja i robotyzacja w MŚP” FEPW
- 4) 20.07.2023 Ekspres Jedyńki „Opracowanie i wdrożenie aplikacji wspierającej e-administrację w walce z bezdomnością zwierząt (znajda.org)” FERC
- 5) 28.07.2023 Ekspres Jedyńki „Adaptacja miast do zmian klimatu” FEPW
- 6) 31.07.2023 Ekspres Jedyńki „Ścieżki turystyczne” INTERREG
- 7) 04.08.2023 Ekspres Jedyńki „Centrum Mistrzostwa Informatycznego” FERC
- 8) 10.08.2023 Ekspres Jedyńki „Kariera jutra” FERS
- 9) 18.08.2023 Ekspres Jedyńki „Zrównoważona mobilność miejska” FEPW

- 10) 28.08.2023 Ekspres Jedyński „Nabór w sektorze kultury” FEnIKS
- 11) 29.08.2023 Ekspres Jedyński „Proof of concept – zupełnie nowe oferta w Programie FENG” FENG
- 12) 30.08.2023 Ekspres Jedyński „Projekt CARES” INTERREG
- 13) 31.08.2023 Ekspres Jedyński „Materiał wakacyjny -promocja ciekawych miejsc do odwiedzenia w wakacje z sektora kultury” FEnIKS
- 14) 14.09.2023 Ekspres Jedyński „Digital Brain – cyfrowe zasoby Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie” FERC
- 15) 15.09.2023 „FIRST TEAM” FENG
- 16) 20.09.2023 „Program współpracy Interreg Polska – Saksonia” INTERREG
- 17) 27.09.2023 „Projekt grantowy dot. Rodzinnych Ogródków Działkowych (ROD)” FEnIKS
- 18) 29.09.2023 Ekspres Jedyński „Gospodarka Obiegu Zamkniętego”
- 19) 02.10.2023 Ekspres Jedyński „Maluch +” FERS
- 20) 10.10.2023 Ekspres Jedyński „Otwarcie drugiego naboru wniosków w Programie Interreg Południowy Bałtyk 2021-2027” INTERREG
- 21) 10.10.2023 Ekspres Jedyński „FENG wspiera internacjonalizację i komercjalizację polskich innowacyjnych marek i firm” FENG
- 22) 20.10.2023 Ekspres Jedyński „Bioróżnorodność” FEPW
- 23) 24.10.2023 Ekspres Jedyński „SoVo – Sound & Voices - radio internetowe” FERC
- 24) 27.10.2023 Ekspres Jedyński „Dostępność podmiotów szkolnictwa wyższego” FERC
- 25) 31.10.2023 Ekspres Jedyński „e-usługi w placówkach ochrony zdrowia” FEnIKS
- 26) 15.11.2023 Ekspres Jedyński „Woda do spożycia. Promocja naboru konkurencyjnego w sektorze środowiska” FEnIKS
- 27) 17.11.2023 Ekspres Jedyński „Cyberbezpieczny samorząd” FERC
- 28) 22.11.2023 Ekspres Jedyński „Program współpracy transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020” INTERREG
- 29) 24.11.2023 Ekspres Jedyński „Nowy konkurs w ścieżce SMART – pierwszy w tej perspektywie konkurs dla konsorcjów przedsiębiorstw, instytucji badawczych i NGO” FENG
- 30) 28.11.2023 Ekspres Jedyński „Inwestycje kolejowe w Polsce Wschodniej” FEPW
- 31) 29.11.2023 Ekspres Jedyński „Wygrana rodzina - innowacje społeczne” FERS

Spis Tabel

Tabela 1. Wskaźniki rezultatu strategicznego	10
Tabela 2. i Tabela 3. Stan wdrażania Umowy Partnerstwa 2021-2027 wg programów operacyjnych (narastająco do 31 grudnia 2023 r.; dane w mln PLN).	28
Tabela 4. Wydatki na cele klimatyczne w programach krajowych	32
Tabela 5. Wydatki na cele klimatyczne w programach regionalnych	32
Tabela 6. Wydatki na cele środowiskowe	33
Tabela 7. Wydatki na bioróżnorodność.....	34
Tabela 8. Alokacja na włączenie społeczne w programach EFS+ (w EUR).....	37
Tabela 9. Alokacja na partnerów społecznych i organizacje społeczeństwa obywatelskiego w programach EFS+	40
Tabela 10. Cele Programu dla Śląska.....	44
Tabela 11. Alokacja dedykowana dla ZIT w programach regionalnych (w EUR)	52
Tabela 12. Liczba oraz wartość naborów w działaniach dedykowanych dla ZIT w 2023 r.55	
Tabela 13. Alokacje i zakresy instrumentu RLKS wynikające z programów regionalnych	57
Tabela 14. Partnerstwa IIT wskazane imiennie w programach regionalnych.....	60
Tabela 15. Liczba oraz wartość naborów w działaniach dedykowanych dla IIT w 2023 r.	61
Tabela 16. Stan spełnienia warunków podstawowych na koniec 2023 r.....	66

Spis Wykresów

Wykres 1. Postęp finansowy realizacji UP 2021-2027 (złożone wnioski o dofinansowanie, podpisane umowy o dofinansowanie oraz rozliczone wydatki i zaliczki w złożonych wnioskach o płatność) w 2023 r.	17
Wykres 2. Liczby oraz budżety ogłoszonych, w tym zakończonych naborów w 2023 r. wg programów krajowych i regionalnych 2021-2027	18
Wykres 3. Kwoty i liczby złożonych przez beneficjentów wniosków o dofinansowanie w 2023 r. wg programów krajowych i regionalnych 2021-2027.....	19
Wykres 4. Kwoty i liczby podpisanych z beneficjentami umów o dofinansowanie w 2023 r. wg programów krajowych i regionalnych 2021-2027	19
Wykres 5. Rozliczone wydatki beneficjentów w zarejestrowanych wnioskach o płatność do certyfikacji i udzielonych i nierozliczonych zaliczkach (kwoty dofinansowania w mln PLN oraz jako proc. alokacji UE) w 2023 r. wg programów krajowych i regionalnych 2021-2027	20
Wykres 6. Wnioski i umowy o dofinansowanie oraz rozliczone wydatki beneficjentów w zarejestrowanych wnioskach o płatność do certyfikacji i udzielonych i nierozliczonych zaliczkach (kwoty dofinansowania/wkładu UE w mln PLN oraz jako proc. alokacji UE) na koniec 2023 r. wg celów polityki	21
Wykres 7. Wnioski i umowy o dofinansowanie oraz rozliczone wydatki beneficjentów w zarejestrowanych wnioskach o płatność do certyfikacji i udzielonych i nierozliczonych zaliczkach (kwoty dofinansowania/wkładu UE w mln PLN oraz jako proc. alokacji UE) na koniec 2023 r. wg funduszy.....	22

Wykres 8. Umowy o dofinansowanie (liczba oraz kwoty wkładu UE i wydatków kwalifikowalnych w mln PLN) na koniec 2023 r. wg form wsparcia finansowego	23
Wykres 9. i Wykres 10. Umowy o dofinansowanie z IF na koniec 2023 r. wg form wsparcia finansowego	26
Wykres 11. i Wykres 12. Umowy o dofinansowanie z IF na koniec 2023 r. wg programów	26
Wykres 13. i Wykres 14. Zaliczki udzielone beneficjentom z IF na koniec 2023 r. wg programów	27
Wykres 15. Realizacja koncentracji na włączenie społeczne na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	39
Wykres 16. Alokacja dedykowana dla ZIT w programach regionalnych w podziale na cele polityki	53
Wykres 17. Alokacja dedykowana dla ZIT w programach regionalnych w podziale na cele szczegółowe.....	54
Wykres 18. Badania zrealizowane w latach 2022-2023 (stan na 31 grudnia 2023)	103

Spis Map

Mapa 1. Liczby wniosków o dofinansowanie na koniec 2023 r. wg miejsc realizacji projektów - województwa	23
Mapa 2. i Mapa 3. Wnioski o dofinansowanie i umowy o dofinansowanie na koniec 2023 r. wg miejsc realizacji projektów – województwa – kwoty dofinansowania i wkładu UE w mld PLN	24
Mapa 4. i Mapa 5. Wnioski o dofinansowanie i umowy o dofinansowanie na koniec 2023 r. wg miejsc realizacji projektów – województwa – kwoty dofinansowania i wkładu UE per capita w PLN	25
Mapa 6. Liczba związków ZIT w poszczególnych województwach	51
Mapa 7. Podział województw według liczby wybranych LGD i źródeł finansowania RLKS56	